

Latvijas Republikas Satversmes tiesas sēde

2024. gada 7. jūnijā

Sēdi vada

Satversmes tiesas priekšsēdētājs Aldis Laviņš.

A. Laviņš.

Labrīt! Lūdzu, sēdieties!

Tiesas sēdi pasludinu par atklātu.

Satversmes tiesa atsāks lietas ar Nr. 2023-15-01, nosaukums „Par 2022. gada 29. septembra likuma „Grozījumi Izglītības likumā” 1., 5., 6. un 12. panta, ciktāl ar to likuma pārejas noteikumi papildināti ar 102. punktu, un 2022. gada 29. septembra likuma „Grozījumi Vispārējās izglītības likumā” 4. panta pirmās daļas un 6. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 114. pantam” šīs lietas izskatīšanu pēc būtības tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos.

Lietu izskatīs Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesneši Irēna Kucina, Gunārs Kusiņš, Jānis Neimanis, Artūrs Kučs, Anita Rodiņa, Jautrīte Briede un tiesas sēdes priekšsēdētājs tiesnesis Aldis Laviņš.

Tiesas sēdi protokolē tiesas sēžu sekretāre Alise Ziemele.

Kas ir lietas dalībnieki šajā lietā. Pieteikuma iesniedzēji ir 18 izglītojamie, kas izglītību iegūst pirmsskolas vai pamatskolas izglītības pakāpē, un pieteikuma iesniedzēju pilnvarotais pārstāvis ir Igors Pimenovs.

Pimenova kungs ir ieradies. Personu apliecinoši dokumenti vai ir pārbaudīti?

A. Ziemele.

Dokumenti pārbaudīti.

A. Laviņš.

Paldies. Un tiesas sēdē piedalās arī pieteikuma iesniedzēja Loginova. Jūs esat viena no pieteikuma iesniedzējiem māte? Jā. Ir skaidrs. Personu apliecinoši dokumenti... tiesas sēžu sekretārei vaicāšu – personu apliecinoši dokumenti?

A. Ziemele.

Dokumenti pārbaudīti.

A. Laviņš.

Labi, Loginovas kundze, paldies. Tātad ir skaidrs. Saeimu šajā tiesas sēdē pārstāv zvērināts advokāts Sandis Bērtaitis uz pilnvaras pamata.

Jā. Un mēs redzam, ka lietā ir iesniegti 11 pieteikumi. Tātad šajā lietā ir apvienotas vairākas lietas, tās ir 11 lietas, un katrā no šiem pieteikumiem pieteikuma iesniedzēji Igoru Pimenovu ir pilnvarājuši pārstāvēt viņus šajā tiesas sēdē. Vai procesa... Vai lietas dalībniekiem ir kādi procesuālie lūgumi? Uz šo brīdi informēšu, ka esam saņēmuši Igora Pimenova, konstitucionālās sūdzības iesniedzēju likumiskā pārstāvja, lūgumu par pieaicinātajām personām lietā. Pimenova kungs ir lūdzis kā pieaicinātās personas šajā lietā papildus jau tiesas noteiktajām pieaicinātajām personām vēl pieaicināt trīs personas:

Sarmīti Tūbeli, Latvijas Universitātes profesori un Latvijas Logopēdu asociācijas valdes locekli;

Ilzi Vilku, Latvijas Universitātes lektori, apakšprogrammas „Skolotājs logopēds” direktori;

Un, treškārt, Ņikitu Bezborodovu, Rīgas Stradiņa universitātes Psihiatrijas un narkoloģijas katedras docētāju, Psihiatrijas klīnikas vadītāju, Pusaudžu resursu centra attīstības vadītāju.

Pimenova kungs, vai bez šī lūguma ir kādi citi lūgumi? Nestrādā mikrofons? Bet mirklīti, šis tehniskais jautājums ir jānokārto, jo sēde tiek ierakstīta un bez mikroфона mēs nevaram to izdarīt. Strādā mikrofons.

I. Pimenovs..

Jauki. Tātad man nav citu procesuālo lūgumu patlaban.

A. Laviņš.

Paldies. Vai Saeimas pārstāvim ir procesuāli lūgumi?

S. Bērtaitis.

Lūgumu nav.

A. Laviņš.

Lūgumu nav.

Tad atgriezīsimies pie iesniegtā procesuālā lūguma. Pimenova kungs, lūgums būtu papildus argumentēt, kāpēc vēl šīs personas, jūs uzskatāt, ka būtu lietderīgi uzklaut šajā lietas izskatīšanas laikā.

I. Pimenovs..

Tas ir tagad jādara?

A. Laviņš.

Tieši tā.

I. Pimenovs..

Paldies.

A. Laviņš.

Tagad, lai tiesnešus zinātu argumentāciju.

I. Pimenovs..

Apliecinājums tam, ka šīs trīs personas tik tiešām varētu sekmēt mūsu tālāko darbu – lietas izskatīšanu. Satversmes tiesa ir tas... ka Satversmes tiesas 2024. gada 24. maija lēmumā par lietas izskatīšanas atsākšanu tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos ir secināts, ka citāts: „Satversmes tiesai papildus ir nepieciešams noskaidrot, vai bērniem ar speciālām vajadzībām tiek nodrošinātas pienācīgas iespējas saglabāt un attīstīt mazākumtautības valodu, kā arī etnisko un kultūras savdabību.” Savukārt, lai saņemtu akadēmisko ekspertīzi par iespējamām mācību īpatnībām valodā, kas atšķiras no bērnu ar speciālajām vajadzībām mātes valodas, un šo īpatnību ietekmi uz mācību satura apguvi, mātes valodas, etniskās un kultūras savdabības saglabāšanu un attīstību, būtu lietderīgi atzīt jūsu nosauktās trīs personas par pieaicinātām personām, lai viņi varētu sniegt savu ekspertu viedokli par to, cik svarīgi, veicot logopēdisko apkalpošanu bērniem, kas ir ar speciālām vajadzībām, proti, kam ir logopēdiskas problēmas un gadījumos, kad, kad viņi vēl ir, būs iekļauti vidē, kur viņiem nebūs iespējas gūt tādus pakalpojumus savā dzimtajā valodā, bet gan valsts valodā. Vai tas ir iespējams? Vai tas ir lietderīgi? Nav īsti skaidrs, jo no tiem dokumentiem, kuru mēs saņemām no logopēdiem, praktizējošiem logopēdiem, ir skaidrs, ka tomēr Izglītības un zinātnes ministrija saprot un projicē spēkā esošos Izglītības likuma grozījumus arī uz logopēdiskajiem pakalpojumiem, prasot, lai logopēds arī turpmāk strādātu tikai valsts valodā. Mūsu ieskatā, tas nav pareizi, tas faktiski pārkāpj logopēdijas misiju, proti, veicināt bērna dzimtās valodas attīstību. Tas ir rakstīts dokumentos, mācību grāmatās, un, lai šo faktu apliecinātu speciālisti, mēs arī bijām izvēlējušies divus, nu, tālāko mācībspēkus, abas dāmas, abas profesores – viena ir profesore Tūbeles kundze un cita ir lektore Ilze Vilka, apakšprogrammas „Skolotājs logopēds”, piedalīties mūsu lietas izskatīšanā.

A. Laviņš.

Tad būtībā mērķis šo trīs personu uzaicināšanai ir noskaidrot jautājumu, vai logopēdisko pakalpojumu sniegšana tikai valsts valodā nebūtu... vai ir pietiekama vai nav pietiekama. Vai būtu logopēdiskais pakalpojums sniedzams arī bērna dzimtajā

valodā?

I. Pimenovs..

Mērķis – izdarīt tā un organizēt logopēdiskos pakalpojumus turpmāk, lai bērna tieksme turpināt runāt savā dzimtajā valodā, savas ģimenes valodā, nebūtu nekā ietekmēta ar valsts piekoptās politikas – paplašināt pēc iespējas vairāk valsts valodas lietošanu izglītības procesā vispārējās izglītības pasākumos gan pirmsskolā, gan arī pamatskolā. Un, lūk, tikai lai nodrošinātu labākas intereses bērnam, mēs vēlētos, lai logopēdijas, logopēda pakalpojumi būtu nodrošināti tādi, lai šis logopēdiskās palīdzības efekts būtu vislielākais un nekaitētu dzimtās valodas turpmākai attīstībai, un līdz ar to nu nebūtu tas šķērslis galvenajam mērķim, kas arī noteikts mūsu lietas nosaukumā, un proti, atbilst... lai tas tiešām atbilstu Satversmes tiesas 114. pantā noteiktajam.

Es arī gribētu sniegt komentāru par Nikitu Bezborodovu, kas tagad ir te pieminēts. Mēs uzzinājām par Nikitu Bezborodovu, es, piemēram, personīgi noteikti, no plašsaziņas līdzekļu materiāliem, kur viņš sniedza ļoti plašu interviju par to, kā tiek organizētas speciālas izglītības procesi Latvijas izglītības sistēmā. No viņa teiktā izriet, ka faktiski šis vispārējās izglītības paveids kā speciālā izglītība, noteikti piedzīvo tagad Latvijā ne vislabākos savus laikus. Lai gan šis paveids... izglītības paveids ir piedāvāts skolēniem, īpaši gadījumos, kad bērnam īpašās vajadzības ir izteiktas, kuras var būt viegli diagnosticētas, bet lielā mērā tad cits... īpašo vajadzību piemēri un gadījumi, kuri varbūt nav tik spilgti izteikti, paliek arī neidentificēti. Un tāpēc pēc viņa domām, šī problēma ir risināma ļoti nopietni plašā mērogā.

Mēs, konkrētas lietas skatot, vienkārši pieskaramies šai problēmai tikai tajā ziņā, ka bērni, kam ir problēmas, piemēram, kuru sauc par disleksiju, tad spējas trūkumu izveidot vārdu no burtiem lasot vai rakstot, ir raksturīga ļoti lielumam Latvijas iedzīvotāju skaitam, bet faktiski viņi to neapzina kā problēmu. gadījumā, ja bērnam ir tādas pašas īpatnības piespiedu pārejā uz mācībām valodā, kas atšķiras no viņu mātes valodas, var radīt vēl nopietnākas problēmas mācību satura apgūvē, dzimtās valodas attīstībā, etniskās un kultūras savdabības nostiprināšanā. Tāpēc mēs gribētu arī gūt psihiatra speciālista ar lielu autoritāti viedokli, kurš varētu sniegt savu komentāru par to, cik lielā mērā sagatavotā likumdošana un apstrīdētās normas nodrošina vai nenodrošina tās normas, kuras ir nostiprinātas Latvijas Republikas Satversmē.

Es ceru, ka man izdevās paskaidrot tiesai to, ko jūs man uzdevāt. Man izdevās?

A. Laviņš.

Paldies. Vai tiesnešiem varētu būt šajā ziņā kādi jautājumi? Nebūs.

Tad lūgšim Saeimu reflektēt uz procesuālo lūgumu.

Sēdieties, lūdzu!

S. Bērtaitis.

Godājamā tiesa! No vienas puses, nebūtu šķēršļu pieaicināt papildus personas pieaicinātās, bet no tā, ko es dzirdēju no pamatojuma, neizklausās pārliecinoši, ka tiešām šīs personas vajadzētu. Bezborodova kungs, protams, ir speciālists par bērnu un jauniešu psihisko veselību un iespējamām saslimšanām, bet šajā lietā jau nav strīds vai nav... regulējums neskar tād šo pašu saslimšanu, bet drīzāk jautājumu par to, vai šādām personām ir nepieciešams tād pilnā mērā apgūt valsts valodas zināšanas un to, vai šis apmācības modelis ir piemērots šādām personām – bērniem ar īpašām vajadzībām. Un es īsti neredzu, kā Bezborodova kungs tur varētu komentēt, jo viņš jau nav pedagoģijas... nu tā kā pedagoģijas jomas pārzinātājs, bet tieši šo te bērnu psihiskās veselības speciālists, tāpēc es nedomāju, ka viņš varētu palīdzēt. Arī par logopēda perspektīvu es īsti neredzu, kā tas varētu būt izšķiroši, jo logopēds ir atbalsta personāls, lai bērni varētu apgūt un sekmīgi īstenot mācības valsts valodā. Un es īsti neuztvēru, kas ir tas, ko no logopēdiskās puses šis speciālists varētu pakomentēt tādu, kas tiesai būtu nozīmīgs.

Bet noteikti šis jautājums tad atstājams tiesas ieskatam. Paldies.

A. Laviņš.

Jā, tād pieteiktais lūgums. Par pieteikto lūgumu tiesa lēmumu pieņems un paziņos pēc šodien tiesas sēdē ieplānotā pārtraukuma. Bet šajā brīdī lēmums netiek pieņemts. Tiesneši apspriedīsies un šo jautājumu izlems.

Turpinām. Informēšu, ka pēc tam, kad tiesa ir pieņēmusi lēmumu par lietas izskatīšanu tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos, kurā bija formulēti vairāki jautājumi pieaicinātajām personām, mēs esam saņēmuši rakstveida apsvērumus no Izglītības un zinātnes ministrijas, kā arī no Valsts izglītības un satura centra. Tā kā tie ir rakstveida apsvērumi uz tiesas uzdotajiem... tiesas uzdotajiem jautājumiem, šie apsvērumi tiek pievienoti lietas materiāliem.

Nākamais. Informēšu lietas dalībniekus par pieaicinātajām personām, kuras ar tiesas lēmumu tiesa ir pieaicinājusi lietā kā pieaicinātās personas. Un Satversmes tiesa ierosina tās uzklaut šādā secībā: vispirms Izglītības un zinātnes ministriju, tad Valsts izglītības satura centru, tad Rīgas Purvciema vidusskolu, tad Rēzeknes Valsts poļu ģimnāziju, tad Rīgas 224. pirmsskolas izglītības iestādi un šo sarakstu noslēdz pirmsskolas izglītības iestāde „Dzirnaviņas”. Vai šādā secībā varam uzklaut pieaicinātās personas? Vai ir kādi būtiski iebildumi par šo? Pimenova kungs, jums?

I. Pimenovs..

Iebildumu nav. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Saeimas pārstāvim?

S. Bērtaitis.

Nav iebildumu.

A. Laviņš.

Jā. Un, tā kā... Tātad, Loginovas kundze, jūs pārstāvat arī vienu no pieteikuma iesniedzējiem, tad vaicāšu arī jums: vai ir iebildumi?

O. Loginova.

Man nav iebildumu.

A. Laviņš.

Paldies.

Tātad šādā secībā tiks uzklautas tās pieaicinātās personas, par kurām tiesa jau ir lēmusi, un, kā jau es norādīju, tās trīs pieaicinātās personas, ko jūs esat norādījis lūgumā, par tām vēl tiks pieņemts lēmums.

Līdz ar to pārejam pie lietas izskatīšanas pēc būtības. Un to iesāksim ar tiesneša, kurš gatavojis lietu izskatīšanai, ziņojumu.

Tātad tiesneša ziņojums.

Satversmes tiesā 2023. gadā tika saņemti 11 pieteikumi par lietas ierosināšanu. Visos pieteikumos lūgts izvērtēt 2022. gada 29. septembra likuma „Grozījumi Izglītības likumā” 1., 5., 6. un 12. panta, ciktāl ar to likuma pārejas noteikumi papildināti ar 102. punktu, un 2022. gada 29. septembra likuma „Grozījumi Vispārējās izglītības likumā” 4. panta pirmās daļas un 6. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 114. pantam, kā arī Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību 14. pantam. Pēc šiem pieteikumiem Satversmes tiesas kolēģijas 2023. gada 19. un 22. maijā, kā arī 16. jūnijā ierosināja kopā 11 lietas, un tiesneša ziņojumā ir norādīti konkrēti lietas numuri, kurus es procesuālās ekonomijas dēļ neuzskaitīšu.

Satversmes tiesa 2023. gada 18. jūlijā saņēma Saeimas atbildes rakstus, 2023. gada 18. oktobrī tika pieņemts lēmums apvienot minētās lietas vienā lietā, piešķirot apvienotai lietai numuru 2023-15-01 un nosaukumu „Par 2022. gada 29. septembra likuma „Grozījumi Izglītības likumā” 1., 5., 6. un 12. panta, ciktāl ar to likuma pārejas noteikumi papildināti ar 102. punktu, un 2022. gada 29. septembra likuma „Grozījumi Vispārējās izglītības likumā” 4. panta pirmās daļas un 6. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. un 114. pantam.

Ar šo es uzsvēršu, ka līdz ar to netiek atsevišķi izskatīta šo apstrīdēto normu atbilstība Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību 14. pantam.

Lietas Nr. 2023-15-01 sagatavošanas laikā informāciju sniedzis Ministru kabinets. Lēmums par lietas nodošanu izskatīšanai pieņemts 2023. gada 19. oktobrī.

Satversmes tiesa 2023. gada 19. decembra rīcības sēdē nolēma izskatīt lietu rakstveida procesā 2024. gada 24. aprīlī. Taisot nolēmumu lietā, Satversmes tiesas tiesneši apspriedē konstatēja, ka papildu faktiskajiem apstākļiem un juridiskajiem argumentiem, kas noskaidrotu lietas sagatavošanas laikā un pārbaudīti 2024. gada 24. aprīļa tiesas sēdē, ir nepieciešams noskaidrot vēl citus lietas izspriešanai būtiskus jautājumus, tādēļ Satversmes tiesa nolēma atsākt šīs lietas izskatīšanu tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos, kas ir šodien, 2024. gada 7. jūnijā. Ar minēto lēmumu par pieaicinātajām personām tika noteiktas Izglītības un zinātnes ministrija, Valsts izglītības satura centrs, Rīgas 224. pirmsskolas izglītības iestāde, pirmsskolas izglītības iestāde „Dzirnaviņas”, Rīgas Purvciema vidusskola un Rēzeknes Valsts poļu ģimnāzija.

Lietas dalībniekiem par tiesas sēdi paziņots šā gada 27. maijā, paziņojums par lietas izskatīšanu tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos publicēts 2024.... šā gada 28. maija oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis” Nr. 102.

Ar lietas materiāliem iepazinies pieteikuma iesniedzēju pilnvarotais pārstāvis Igors Pimenovs un Saeimas pilnvarotā pārstāve, Saeimas Juridiskā biroja juridiskā padomniece Laura Jambuševa.

Varam pāriet pie lietas dalībnieku uzklaušanās.

Un jautāšu pirms tam: vai 30 minūtes abām pusēm būs pietiekamas, lai sniegtu faktisko apstākļu un juridiskā pamatojuma izklāstu? Pimenova kungs?

I. Pimenovs..

Godātais Laviņa kungs! Cienījamā tiesa! Es lūdzu 45 minūtes.

A. Laviņš.

Paldies. Saeimas pārstāvim kāds, jūsuprāt?

S. Bērtaitis.

30 minūtes būtu pietiekami.

A. Laviņš.

Tātad, labi. Abām... abiem lietas dalībniekiem tiek noteikts vienāds laiks 45 minūtes lietas faktisko apstākļu un juridiskā pamatojuma izklāstam, bet šīs 45 minūtes ir noteiktas jūsu pusē abiem kopā pārstāvjiem, tāpēc izmantojiet šīs 45 minūtes tā, lai abiem ir iespējams pateikt to, ko jūs vēlaties. Tā nav... to nevajadzētu uztvert tā, ka 45 minūtes ir katram no jums. Katrai no pusēm ir 45 minūtes.

Pimenova kungs, acīmredzot jūs sāksiet uzrunu pieteikuma iesniedzēju vārdā. Lūdzu!

I. Pimenovs..

Jā.

A. Laviņš.

Klausāmie jūs!

I. Pimenovs..

Labdien vēlreiz, godātā tiesa! Konstitucionālo sūdzību iesniedzēju vārdā es pateicos Satversmes tiesai par lēmumu atzīt mūsu lietu kā vienu no tiem, kas ir jāskata Satversmes tiesā, pieņemt skatīšanai un atvērt lietu un kā arī par lēmumu atsākt lietas izskatīšanu atklātā tiesas sēdē ar lietas dalībnieku piedalīšanos un ļaut izteikt savu viedokli, pirms būs uzklautas pieaicināto personu atbildes uz jautājumiem.

Lēmuma konstatējošā daļā ir secināts, ka, vērtējot apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 114. pantam, jāvērtē, vai mazākumtautībām ir nodrošinātas pienācīgas iespējas saglabāt un attīstīt mazākumtautību valodu, kā arī etnisko un kultūras savdabību pirmsskolas izglītības un pamatizglītības pakāpes ietvaros. Mēs uztveram šo konstatāciju kā iespēju atvēlētajā laikā pamatot mūsu iesnieguma pamatprasību – atzīt apstrīdētās normas par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmei un par spēkā neesošiem, nevis reducēt viedokli līdz izteikumam par bērnu ar speciālām vajadzībām pienācīgu iespēju nodrošināšanu mazākumtautību valodās, kā arī etnisko kultūras savdabības saglabāšanai un attīstībai.

Sākumā priekšvārds. Mēs esam pārliecināti, ka šai lietai ir ļoti liela nozīme Latvijas mazākumtautībām piederīgo un var kļūt par nozīmīgu notikumu visai sabiedrībai. Tas ir ļoti liela cilvēku skaita ilgu pūļu kulminācija centienos dialogā ar valsti panākt savu interešu īstenošanu. Un, kas vēl ir svarīgi, tā ir uzskatāma uzticības pazīme Latvijas demokrātijai laikā, kad par krievu valodu un tās nesējiem krita Krievijas iebrukuma Ukrainā ēna, uzticēties atliek tikai konsekvēntam demokrātijas mehānismam valstī. Visi iesniedzēji, un tie ir 18 dažādu vecumu bērni, ir no mazākumtautību dažādas etniskās piederības ģimenēm. Šos bērnus vieno tas, ka viņu ģimenēs runā krievu valodā, viņu vecāki tieši saistīti ar Latviju, viņu radnieki paaudzēm Latvijā dzīvoja un Latvijā redz savu bērnu nākotni. Viņus nosauca par krievvalodīgiem. Tīkmēr nav nekādu iemeslu viņos pieļaut nicināšanu attiecībā uz citiem cittautiešiem, kas izceļas ar savu kultūru, savu valodu.

Mēs apzināmies, ka Latvija ir nacionāla valsts, kas balstās uz latviešu tautas pašnoteikšanās tiesībām un sniedz latviešu kultūras un valodas attīstības garantijas. Tas, ka latviešu valoda ir vienīgā valsts valoda, ir Latvijas neatkarības sinonīms. Latvijā pašsaprotamai ir jābūt iespējai ikvienam publiskā vietā sarunāties un saņemt atbildi latviešu valodā. Tikpat pašsaprotama ir ikvienas skolas beidzēja prasme lietot latviešu valodu. Tīkmēr atjaunotās neatkarības ideālos organiski ietilpa Latvijas sabiedrības

dažādības stiprināšana, un vispārējās izglītības veikšana mātes valodā bija viena no Latvijas Tautas frontes neapstrīdētām vērtībām. Savā otrajā programmā LTF sludināja, ka citāts, „atbalsta nacionālo minoritāšu tiesības uz vispusīgu vidējo izglītību mātes valodā, kā arī veicina nacionālo skolu atvēršanu Latvijā un to tālāku attīstību” citāta beigās. Uz šiem pamatiem stāvēt, Tautas fronte guvusi Latvijas tautas vairākuma, arī cittautiešu atbalstu un tikusi pie varas.

Kāpēc mācībām skolā ir jānotiek ģimenes valodā? Lai skolu audzēkņi pilnvērtīgi apgūtu ģimenes valodu, lai attīstītos viņu intelektuālās spējas un pašcieņa, apmācībai bērnu un pusaudžu vecumā ir jānotiek pārsvarā ģimenes valodā. Šeit atslēgas vārds, mūsaprāt, ir pašcieņa. Kāpēc? Lietas izskatīšanas laikā skanēs bieži vārds „identitāte”. Ko nozīmē „identitāte”? Tā nozīmē apzināties savu piederību kaut kam vai savu vienotību ar kādu. Bet pamatā spējai apzināties savu piederību ir pašcieņa. Pašcieņa rodas, ja vidē, kurā aug bērns, viņam atgādina, ka valoda, kurā viņš sevi saprot nav nejaušība, bet viņa organisks turpinājums, tāpēc mācībām skolā ir jānotiek pārsvarā ģimenes valodā.

Tālāk es runāšu par to, kāda nozīme mūsu lietā ir starptautiskiem dokumentiem. Satversmes tiesa 2023. gada 19. maijā lēmumā par lietas numur... mūsu lietas Nr. 2023-15-01 ierosināšanu ir secinājusi, ka Satversmes 89. panta mērķis ir nodrošināt Satversmē ietvertu pamattiesību harmoniju ar starptautisko līgumu normām, tāpēc Satversme pēc būtības nevar paredzēt mazāku pamattiesību aizsardzības apjomu, nekā to paredz Latvijai saistošie starptautiskie dokumenti.

Latvijai ir saistoša Eiropas Padomes Vispārējā konvencija par nacionālo minoritāšu aizsardzību, līdz ar to Eiropas Padomes Vispārējās konvencijas normu saturs tiek uzskatīts par ietvertu Satversmes normās. Vispārējās konvencijas tiesības, tā kā tās kopumā interpretē Eiropas Padomes Ministru komitejas Konsultatīvā komiteja, ir jāņem vērā, interpretējot Satversmes 114. pantu. Vēlamies uzsvērt, ka iesniedzēju pieteikumos ir sniegts pamatojums par apstrīdēto normu neatbilstību labas likumdošanas principam. Likumdevējs nav izvērtējis starptautisko organizāciju atzinumus, tai skaitā Eiropas Komisijas par demokrātiju caur tiesībām, kas ir Eiropas Padomes padomdevēja institūcija konstitucionālo tiesību jautājumos, proti, Venēcijas komisijas viedokli par 2018. gada tiesību aktu grozījumiem mazākumtautību valodu lietošanu Latvijas izglītības sistēmā, vērtējot tos ar atsauci uz Konvencijas normām.

Venēcijas komisija norādīja, ka konvencijas dalībvalstīm ir jāsasniedz taisnīgs līdzsvars starp valsts valodas saglabāšanu un stiprināšanu kā sabiedrības integrācijas līdzekli, no vienas puses, un pie mazākumtautībām piederošu personu lingvistisko tiesību aizsardzību, no otras puses. Lai nodrošinātu šādu līdzsvaru, nosakot, vai izmaiņas ir samērīgas ar izvirzīto mērķi, būtu jāņem vērā esošā vēsturiski pieaugusī izglītības sistēma un no tās izrietošās intereses un cerības. Tad starptautiskās organizācijas plaši atzīst agrīnas mācīšanās dzimtajā valodā nozīmi bērnu kognitīvajā

attīstībā, tostarp vēlāko citu valodu apguvi, tad pirmie izglītības gadi ir ļoti svarīgi bērnu attīstībā. Izglītības pētījumi liek domāt, ka pirmsskolas un bērnudārza līmeņa mācību līdzekļiem ideālā gadījumā jābūt bērna valodā.

2023. gada 9. oktobrī konsultatīvā komiteja pieņēma viedokli, kas ietver arī vairākas rekomendācijas par mazākumtautību tiesību īstenošanu un normatīvo aktu pilnveidošanu. Tas bija ceturtais pārbaudes cikls, kuru Latvija izturēja, bet grūti to nosaukt citādi kā par satriecošu šo te slēdzienu, kuru sniegusi konsultatīvā komiteja Latvijai. Ieteikumus tūlītējai rīcībai konsultatīvā komiteja, citāts: „mudina Latvijas varas iestādes būtiski pārskatīt lēmumu pāriet uz pilnu izglītību latviešu valodā, ņemot vērā tā iespējamās negatīvās sekas uz mazākumtautībām piederošo bērnu vienlīdzīgu piekļuvi kvalitatīvai izglītībai. Iestādes tiek aicinātas cieši uzraudzīt jebkādu pasākumu ietekmi uz bērnu izglītības rezultātiem, īpašu uzmanību pievēršot pirmsskolas un sākumskolas līmenim, kā arī bērniem ar īpašām izglītības vajadzībām”. Tālāk: „konsultatīvā komiteja mudina iestādes, cieši apspriežoties ar attiecīgo mazākumtautību pārstāvjiem, pārskatīt lēmumu par atteikšanos no bilingvāla mācību modeļa, ja ir pietiekams pieprasījums visos līmeņos, ir jāsaglabā izvēle, daļu mācību saņemot mazākumtautību valodā, un iespēja mācīties mazākumtautību valodu pamatizglītības programmā, nevis tikai ar interesēm saistītos fakultatīvajosursos.” Tā komiteja nosauca interešu izglītības programmas, kuras tagad mums sāka īstenot Latvijā.

“Izglītības politika jāizstrādā, balstoties uz neatkarīgiem un profesionāliem vērtējumiem, ņemot vērā mazākumtautībām piederošo bērnu pieprasījumu un prasmi gan latviešu, gan viņu mazākumtautību valodā. Turklāt šāda politika prasa efektīvu mazākumtautību pārstāvju līdzdalību lēmumu pieņemšanā, kā arī laikus izstrādāt atbilstošos izglītības materiālus, mācību metodiku un skolotāju apmācību.”

Man vajadzētu varbūt atvainoties pat tādu garu citātu, bet faktiski šie divi... šīs divas rindkopas, kuras es citēju, iekļauj sevī to lielāko nozīmi, kuru mēs arī gribētu pasvītrot un pievērst tiesas uzmanību, kāpēc un kādēļ, un kas ir mūsu mērķis. Faktiski tas bija liels pārsteigums visiem, kas vēlētos savus bērnus mācīt galvenokārt savā ģimenes valodā, kā arī starptautiskā institūcija atbalsta tādas pašas vēlmes, kas... mēs sevī nesājam jau ilgu gadu.

Par interešu izglītības programmām. Tā vietā, lai sasniegtu taisnīgu līdzsvaru starp valsts valodas saglabāšanu un stiprināšanu kā sabiedrības integrācijas līdzekli, no vienas puses, un pie mazākumtautībām piederošo personu lingvistisko tiesību aizsardzību, no otras puses, ņemot vērā esošo vēsturiski izveidojušos izglītības sistēmu un no tās izrietošās intereses un cerības, likumdevējs šo sistēmu likvidēja un ieviesa trīs fakultatīvas interešu izglītības mācību nodarbības nedēļā, ārpus obligātās pamatizglītības programmas stundām.

Pieņemot apstrīdētās normas, arī pirmsskolās likvidējis... likumdevējs likvidēja

nodarbības bērnu dzimtajā valodā, ignorējot agrīnas mācīšanās dzimtajā valodā nozīmi bērnu kognitīvajā attīstībā. Uzskatām par nepieņemamu vispārējās izglītības aizstāšanu ar interešu izglītības programmām, jo dzimtās valodas un kultūras vēstures izpēte nav pietiekama, lai saglabātu un attīstītu skolēnu kultūras un etnisko identitāti.

Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas starptautiskā ekspertīze norāda, ka mazākumtautību valodā būtu jāriko nodarbības pirmsskolas izglītības iestādēs, jāmāca pamatskolas programmas priekšmeti, jāmāca lielākā daļa vidusskolas priekšmetu.

Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas augstais komisārs mazākumtautību jautājumos 2022. gadā vēstulē Latvijas Republikas Saeimas priekšsēdētājam brīdina, ka apstrīdētās normas būtu pretstatā starptautiskajām normām un akadēmiskajās aprindās valdošajai vienprātībai par dzimtajā valodā apgūtās izglītības sevišķo nozīmi, pretstatot to valodu apguvei gan tiesību uz izglītību, gan daudzveidīgu sabiedrību integrēšanas jomā. Augstais komisārs ir paudis satraukumu par to, ka paredzētā iespēja apgūt mazākumtautību valodu un kultūrvēsturi interešu izglītības programmas ietvaros var nepietiekami nodrošināt bērniem visu nepieciešamo prasmju kopumu, lai tie vienlaikus veidotu gan savas dzimtās valodas, gan valsts valodas prasmes.

Mācības fakultatīvajās nodarbībās papildus obligātajām skolas nodarbībām ir vienkopus ar interešu izglītības pulciņiem būs iespējamas tikai pateicoties skolēnu papildu un dažkārt arī pārlieku lielajām pūlēm, kas neizbēgami apslāpēs skolēnu un viņu ģimeņu interesi par dzimtās valodas un kultūras vēstures programmu apguvi virsstundās. Valodas un kultūras vēstures programmas nav obligātas, to izpilde ir pilnībā atkarīga no pieprasījuma, kas var likumsakarīgi novest pie jebkādas pirmsskolas un skolas izglītības krievu valodā likvidēšanas.

Lemjot par interešu izglītības programmas finansēšanu, valdība vadījās pēc tā, ka tikai viena piektdaļa skolēnu, kuri pāriet uz mācībām latviešu valodā, izrādīs interesi par dzimtās valodas un savas kultūras vēstures apguvi. Izglītības un zinātnes ministrijas prognoze balstās uz fakultatīvo nodarbību pieredzi tajās skolās, kuras agrākajos gados jau praktizējušās pilnu apmācību latviešu valodā mazākumtautību izglītības programmu vietā.

Vecāki pauž bažas, ka skolēnu interesi par fakultatīvajām nodarbībām mazinās skolas obligātās izglītības spriedze, nogurums, vajadzība pēc obligātajām stundām atgūt fiziskos un garīgos spēkus tradicionālajās sporta, pašdarbības, mākslas un citās nodarbībās. Likums paredz interešu izglītības programmas kā vispārējās izglītības dzimtajā valodā beznosacījuma kompensāciju visam skolas mācību laikam. Tomēr Ministru kabinetā pieņemtie grozījumi Ministru kabineta 2001. gada 28. augusta noteikumos Nr. 382 „Interesu izglītības programmu finansēšanas kārtība” paredz programmu tikai tam mācību gadam, kad skolēns pāriet uz mācībām latviešu valodā,

un pēc tam interešu izglītības programma viņam tiek pārtraukta. Tāpēc viss šo programmu finansējums no valsts budžeta tiek piešķirts tikai uz trim gadiem un beidzas 2026. gada 31. augustā, kad noslēgsies pāreja uz... no mazākumtautību izglītības programmām uz mācībām latviešu valodā. Pēc tam atbilstoši pieprasījumam dzimtās valodas un kultūras vēstures programmu īstenošanu turpinās pašvaldības. Valsts finansējums mazākumtautību valodas un kultūras vēstures programmām bērnudārzu audzēkņiem interešu izglītības noteikumos nav paredzēts.

Par logopēdiskajām nodarbībām, pie kā mēs jau... es mazliet esmu pieskāries pašā mūsu tādā lietā izskatīšanas sākumā. Lai gan apstrīdētās normas nenoteic logopēdiskās palīdzības nodrošināšanas valodu skolēniem, apstrīdēto normu tiešā tiesiskā interpretācija attiecinā prasības par pāreju uz mācībām tikai valsts valodā arī uz logopēdiskajām nodarbībām. Uzskatām, ka logopēdiskajās nodarbībās šāda apstrīdēto normu piemērošana ir antikonstitucionāla.

Valodu lietošanu logopēdiskajās nodarbībās noteic Izglītības un zinātnes ministrija, kā aprakstīts atbildē Latvijas logopēdu asociācijai, proti, bērnam jāsaņem logopēda pakalpojumi latviešu valodā arī gadījumos, kad iestāde reģistrējusi mazākumtautību interešu izglītības programmu vai noslēgusi sadarbības līgumu ar privātpersonu. Tad saskaņā ar Izglītības likuma grozījumiem... grozījumiem logopēdiem, kuru dzimtā valoda nav latviešu valoda un kuri strādā mazākumtautību izglītības iestādēs, jāturpina darbs latviešu valodā. Tad, ministrijas ieskatā, būtu tikai atbildīgi un pareizi logopēdam bērna runas un valodas traucējumu korekciju veikt latviešu valodā, profesionāli, lietojot metodes, lai palīdzētu bērnam, tai skaitā pārejai no dzimtās valodas uz valsts valodas lietošanu. Tādējādi Izglītības un zinātnes ministrija, atsaucoties uz apstrīdētām normām tās citējot, nostājas klajā pretrunā ar logopēdijas misiju. Un te ir atkal citāts no grāmatas, kas saucas „Skolotāja logopēda darba mape: teorija, pieredze, prakse”. „Logopēds veic ne tikai runas un valodas attīstības nepilnību korekciju darbu... korekcijas darbu, bet arī uzņemas dzimtās valodas kopēja funkcijas.” Nepareizi izrunāju – dzimtās valodas kopēja funkcijas. Un tālāk: „Skolotājs logopēds pirmām kārtām ir kvalificēts pedagogs, kas aktivizē bērna interesi par dzimto valodu.” Aizbildinoties uz apstrīdētajām normām, logopēdam faktiski ir uzdots, novēršot bērna valodas traucējumus, uzreiz aizstāt dzimtās valodas vārdus, kuri viņam būtu jāiemācās izrunāt pareizi, ar citas valodas vārdiem. Šādi vadot logopēdiskās nodarbības, bērnam tiek nodarīts kaitējums viņa dzimtās valodas attīstībai un nostiprināšanai, kas ir Satversmes 114. panta pārkāpums.

Es... mēs tādā, es tagad runāju iesniedzēju vārdā... Mēs uzskatām par maldinošu Saeimas 2023. gada 18. jūlija atbildes raksta Satversmes tiesas lietā Nr. 2023-15-01, mūsu lietā, pausto apsvērumu, ka apstrīdētās normas ir vispārējās izglītības pilnveidota kompetenču pieejā balstīta mācību satura ieviešanas reformas turpinājums. Tas noslēgums nevienā tiesiskajā aktā vai konceptuālajā valsts dokumentā nebija noteikts,

ka mazākumtautību vispārējās izglītības programmas likvidācija un vispārējās izglītības mācības mazākumtautību valodas izbeigšana, turklāt par noslēdzošo reformas posmu Satversmes tiesas lietā Nr. 2018-12-01 tika nosaukts reformas iepriekšējais posms, kurš beidzies 2021. gadā. 2018. gada Izglītības likuma grozījumi, citāts: „Esot posms, ar ko noslēdzoties vienota 20 gadu laikā īstenotā reforma, kas vērsta uz valsts valodas nostiprināšanu izglītības sistēmā un paredz pakāpenisku un saudzējošu pāreju uz mācībām valsts valodā” citāta beigas. „Ministrija apstiprināja, ka ar 2018. gada Izglītības likuma grozījumiem esot pabeigta pāreja uz vienotu izglītības sistēmu valsts valodā, kas īstenota pakāpeniski kopš 1995. gada” citāta beigas.

Izskatot iepriekšējo reformas posmu lietā Nr. 2018-22-01 Satversmes tiesa lietas spriedumā ar atsauci uz Satversmes tiesas 2005. gada 13. maija spriedumu lietā Nr. 2004-18-0106 norādīja, ka valstij ir pienākums nodrošināt efektīvu izglītības kvalitātes kontroles mehānismu, lai konstatētu iespējamās izglītības kvalitātes izmaiņas. Toreiz ministrija, īstenojot izglītības reformu, pastāvīgi ir nodrošinājusi nepieciešamo atbalsta pasākumu kopumu – mācību metodiskos materiālus, skolotāju tālākizglītības un profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanas iespējas. Valstī bija izveidots izglītības kvalitātes uzraudzības un kontroles mehānisms, kas aptvēra gan valsts un pašvaldību, gan arī privātās vispārējās izglītības iestādes un pētīja uzsāktās reformas sekas. Nekas līdzīgs nebija izdarīts, likumdevējam pieņemot apstrīdētās normas.

Nebija izvērtēti 2018. gadā uzsāktās reformas rezultāti. Laika intervāls starp 2018. gada reformu un apstrīdēto normu pieņemšanu 2022. gadā ir ļoti īss, lai izstrādātu iepriekšējās reformas vērtēšanas sistēmu. Jāpiebilst, ka kopš 2004. gada likumā bija noteikta vispārējās izglītības satura apguves proporcija valsts valodā vai mazākumtautības valodā. Šoreiz ar apstrīdētajām normām tiek ieviesta pavisam jauna tiesiskā kārtība – mazākumtautību izglītības programmas tiek pilnībā likvidētas vispārējā izglītībā, ar to rodas principiāli jauna kvalitatīva izmaiņa mazākumtautību izglītībā.

Ja nav apkopoti iepriekšējā reformas posma rezultāti, nevar būt izstrādāts jaunā reformas posma zinātniskais profesionālais pamatojums, nevar sākt jaunu reformu. Apstrīdētās normas tika pieņemtas, likumdevējam neizvērtējot nepieciešamo resursu – skolotāju atbalsta personāla pietiekamību, neizvērtējot riskus un iespējamās negatīvās sekas, nav sniegti ekspertu secinājumi par to, kā vispārējās mazākumtautību izglītības programmu aizstāšana ar mazākumtautību valodas un kultūrvēstures interešu izglītības programmām nesamazinās viņu iespējas saglabāt un attīstīt savu valodu, etnisko un kultūras savdabību.

Tikmēr, piemēram, un šeit es gribētu izdarīt, lūk, ko: manā rīcībā ir grafiki un diagrammas, kurus es tiešām izdrukāju, lai nodotu tiesai un sēdes dalībniekiem kā ilustrāciju. Tas nav lūgums iesniegt darbam lietas materiālā, bet drīzāk, lai tas būtu

uzskatāma ilustrācija manis teiktajam. Es tagad varētu vienkārši pienākt pie jums?

A. Laviņš.

Pimenova kungs, noslēdziet uzrunu, lūdzu!

I. Pimenovs..

Labi. Bet tas vienkārši būtu jums, manā ieskatā, parocīgi un ērtāk mani saprast. Es turpināšu.

Piemēram, Rīgas skolās mazākumtautību vispārējās izglītības programmās izglītojamo un vispārējās izglītības programmās izglītojamo vidējo centralizēto eksāmenu rezultātu salīdzinājums laika posmā no 2004. gada līdz 2022. gadam uzskatāmi parāda tendenci pasliktināties rezultātiem mazākumtautību skolās pēc vispārējās izglītības latviskošanas uzsākšanas. Tālāk es nosaukšu mazākumtautību vispārējās izglītības programmas par mazākumtautību skolām, bet vispārējās izglītības programmas – par latviešu skolām, lai vienkārši saīsinātu savu runu un arī padarītu to, manā ieskatā, par labāk saprotamu.

Tas, par ko es teicu, attiecas gandrīz uz visiem priekšmetiem, kuros kārtoti centralizētos eksāmenus. Par to liecina Valsts izglītības satura centra oficiālā statistika par 12. klases centralizēto eksāmenu rezultātiem. Aprēķinā ir ietvertas 103 skolas no 144 Rīgas esošām skolām, tai skaitā 59 mazākumtautību skolām un 44 latviešu skolām. Netiek ietvertas profesionālās skolas, tālmācības skolas un specializētās skolas. Manā rīcībā ir diagrammas, kuras es varētu pēc tam parādīt. Runa ir par tādiem priekšmetiem kā angļu valoda, matemātika, bioloģija, fizika, ķīmija, latviešu valoda. Ir vērojams, ka laikā kopš 2012. gada līdz 2022. gadam, kad centralizētais eksāmens latviešu valodā mazākumtautību skolās izglītojamajiem un latviešu skolās izglītojamajiem notika atbilstoši vieniem un tiem pašiem noteikumiem, vidējais eksāmena vērtējums mazākumtautību skolās gandrīz nemainās, kas attēlots tādā manīs citējamajā grafikā – tas ir apmēram 62 procenti no vidējā centralizētā eksāmena vērtējuma latviešu skolās. Tāpat vismaz pēdējo 10 gadu laikā citu priekšmetu apguve latviešu valodā – tas prasmi mazākumtautību programmās izglītojamajiem neuzlaboja, bet gan pasliktināja citu priekšmetu apguves kvalitāti.

Jāpiebilst, ka laika posmā no 2004. gada līdz 2022. gadam kopējais vidējais centralizēto eksāmenu rezultāts mazākumtautību skolu divpadsmitajās klasēs bija zemāks nekā latviešu skolu divpadsmitajās klasēs un katru gadu starpība starp tiem palielinājās. Ir arī apskatīts mazākumtautību skolu un latviešu skolu izglītojamo kopējo vidējo vērtējumu salīdzinājums pa gadiem dažādās vērtējumu grupās laika posmā no 2013. līdz 2022. gadam. Procentos izteiktais mazākumtautību skolu izglītojamo skaits, kuri gūst augstus vērtējumus, ir mazāks nekā augstus vērtējumus guvušo latviešu skolu izglītojamo skaits. Turpretī mazākumtautību skolu izglītojamo skaits, kuri guvuši

zemus vērtējumus, ir visos gados lielāks nekā zemus vērtējumus guvušo latviešu skolu izglītojamo skaits.

Kaut gan likumdevējs apgalvo, ka, pieņemot apstrīdētās normas, ir pārliecinājies par to, ka ir plānota vesela virkne izglītības reformas efektīvai īstenošanai nepieciešamo atbalsta pasākumu, tas ignorēja vienu no būtiskākajiem faktoriem, kas ietekmē skolu spēju nodrošināt atbalstu visiem skolēniem, kuriem šīs aktivitātes ir vajadzīgas nepieciešamajā apjomā. Šis faktors ir akūts personāla trūkums skolu sistēmā – gan skolotāji kopumā, gan atbalsta personāla trūkums. Šī problēma, kā iekļaujošās izglītības īstenošanas problēma tika iezīmēta Izglītības kvalitātes valsts dienesta 2021. gada vispārējās un profesionālās izglītības kvalitātes izvērtējumā.

Ņemot vērā, ka 2023. gadā darbinieku trūkums ir vēl vairāk palielinājies pedagogu atstādināšanas no darba dēļ un, ka tuvākajā laikā šī tendence turpināsies, atbalsta pasākumus izglītības pārejai uz latviešu valodu skolas nevarēs kvalitatīvi īstenot. Līdz ar to apstrīdētās normas nenodrošina iespēju iegūt pamatzglītību un vidējo izglītību un neatbilst Satversmes 112. pantam kopsakarā ar Satversmes 114. pantu.

Labas likumdošanas principa ievērošana paredz ieinteresēto personu iekļaušanu likumdošanas procesā. Arī Konvencijas 15. pants nosaka, ka Puses apņemas radīt nepieciešamos apstākļus, lai personas, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, varētu efektīvi piedalīties kultūras, sociālajā un ekonomiskajā dzīvē, kā arī sabiedriskajā dzīvē īpaši tad, kad skartas minoritātes.

Tomēr pāreja uz mācībām vienīgi valsts valodā notika bez saskaņošanas un diskusijas ar skolēnu vecākiem. Nebija pat mēģinājuma to veikt. Tas ir pretrunā Latvijas starptautiskajām saistībām cilvēktiesību jomā Konvencijas izpildē. Lai gan likumprojekts „Grozījumi Izglītības likumā” bija izsludināts sabiedrības līdzdalībai, tāad publiskai apspriešanai 2022. gada maijā Valsts kancelejas mājaslapā un bija saņemti daži tūkstoši vairākuma protestējoši satura iebildumi, kā arī priekšlikumi likuma grozījumiem, ar to līdzdalība beidzās. Sabiedrības pārstāvju izteiktie iebildumi izziņā par atzinumos izteiktajiem iebildumiem tika iezīmēti ar atzīmi „Ņemts vērā” vai „Nav ņemts vērā” un komentāru. Ja ministrija kā atbildīgā institūcija priekšlikumus noraidīja, to iesniedzēji netika aicināti saskaņošanai.

Gan apstrīdētā norma anotācijā, gan Saeimas atbildes raksts ziņo, ka, citāts, „pirms abu likumprojektu iesniegšanas Saeimā bija sarīkota Izglītības un zinātnes ministrijas Konsultatīvās padomes mazākumtautību izglītības jautājumos sēde”. Tā notika 2022. gada 7. aprīlī, un tajā tika uzklauti sociālie partneri, nozares pārstāvji un arī izglītojamo vecāki.

Godātā tiesa, nav pamata šo sēdi dēvēt par sabiedrības līdzdalību un sabiedrisko apspriešanu. Konsultatīvā padome nav pārstāvniecības institūcija, tās faktiskā misija var būt ekspertu padome, lai arī atbilstoši nolikumam, citāts, „tās darbības mērķis ir atbalstīt dialogu starp izglītības politikas veidotājiem, īstenošanā un sabiedrību” citāta

beigas. Konsultatīvajā padomē ir 22 locekļi, no tiem 15 valsts un pašvaldības iestāžu pārstāvju, tai skaitā 13 skolu direktori, divi akreditēto augstskolu pētnieki, pieci padomes locekļi no biedrībām, kas pauž mazākumtautību intereses, no tiem viens padomes loceklis no biedrības, kas pauž par mazākumtautībām piederīgo bērnu vecāku intereses. Konsultatīvā padome nav neatkarīga kopa, jo vismaz 68 procenti tās locekļu ir izpildvaras iestāžu darbinieki, kā arī ministrijas pakļautībā esošo mācību iestāžu vadītāji, tāpēc tā nevar sniegt neatkarīgu viedokli. Sēdē, kura notika 2022. gada 7. aprīlī, kad Izglītības ministrija paziņoja par topošajām izmaiņām izglītības likumos un par mazākumtautību izglītības programmu izbeigšanu, lielākā daļa klātesošo bija apjukusi. Uz jautājumiem ministre solīja atbildēt vēlāk, balsošana nenotika, lēmums netika pieņemts, sēde netika protokolēta.

Par pieprasījumu. Konvencijas 14. panta otrā daļa nosaka, ka valstu izglītības sistēmu ietvaros puses apņemas, ja ir pietiekams pieprasījums, nodrošināt savu iespēju robežās, ka personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, ir pienācīgas iespējas apgūt minoritātes valodu vai iegūt izglītību šajā valodā tajā teritorijā, kuru vēsturiski vai lielā skaitā apdzīvo nacionālo minoritāšu personas.

Minētā norma ietver divas atšķirīgas pieejas mazākumtautību valodas apguves nodrošināšanai. Proti, valsts var nodrošināt pienācīgas iespējas apgūt mazākumtautības valodu vai arī nodrošināt iespēju iegūt izglītību mazākumtautības valodā. Minētā norma neliedz valstij nodrošināt abas šīs iespējas, tomēr, kā skaidrojusi Konsultatīvā komiteja, neuzliek pienākumu nodrošināt tās abas. Saeimā atbildes raksts... Saeimas atbildes raksts secina, ka līdz ar to Konvencijas 14. panta otrā daļa neietver tiesības pieprasīt abu pieeju vienlaicīgu nodrošināšanu visos izglītības līmeņos. Mūsu ieskatā, pienākumu neuzlikšana nenozīmē, ka nav tiesību pieprasīt abu pieeju vienlaicīgu nodrošināšanu. Uz to norāda minētajā normā ietvertais nosacījums – ja ir pietiekams pieprasījums. Tiesības pieprasīt abu pieeju vienlaicīgu nodrošināšanu ir leģitīmas.

Kas apliecina pieprasījumu? Tātad Latvijas demogrāfija un izglītības sistēmas dati. Centrālās statistikas pārvaldes un ministrijas dati, un Izglītības un zinātnes ministrijas dati liecina, ka krievu mācību valodas lietojums vēl nesen ir pieskaņojies demogrāfiskajai statistikai, kas pierāda pietiekamu pieprasījumu. Latvija ir multietniska valsts, tomēr visi Latvijas iedzīvotāji dalās divās lielās lingvistiskās grupās. Proti, tie, kas mājās runā latviski, un tie, kas mājās runā krieviski. 2017. gadā iegūtie rezultāti liecina, ka mājās latviski runāja 61,3 procenti valsts iedzīvotāju, bet krieviski runājošo iedzīvotāju īpatsvars veidoja 37,7 procenti.

Latvijas iedzīvotāju etnisko sadalījumu procentos var demonstrēt atkal diagrammas. Šī valodu proporcija nav īpaši mainījusies kopš 2011. gada, kad tautas skaitīšanā un mājokļu skaitīšanā tika iegūta statistika par valodu, kurā runā galvenokārt mājās. Arī pēc 2017. gada līdz 2022. gadam tās nevarēja būtiski mainīties, jo proporcionāli ir samazinājies visu lielāko etnisko grupu iedzīvotāju skaits.

Latvijas vispārīzglītojošo dienas skolu audzēkņu sastāvs pa mācību valodām būs tuvs iedzīvotāju lingvistiskajam sastāvam 2017. gadā. Latvijā jebkurš pusaudzis var izvēlēties jebkuru skolu. Ja pieļautu, ka jauno cilvēku etniskais sadalījums un lingvistiskais sadalījums ir tuvs visu iedzīvotāju attiecīgajiem sadalījumiem, var secināt, ka 2017. mācību gadā no 37,7 procentiem krievvalodīgiem pusaudžiem apmēram 10 procenti jau mācījās latviešu skolās un 27,2 procenti ir izvēlējušies mācības mazākumtautību skolās savas ģimenes valodā. Tie ir gandrīz 56000 skolēnu un viņu ģimenes, kas varēja izvēlēties latviešu skolas, bet deva priekšroku skolām ar krievu daļēju mācību valodu, tas ir pieprasījums. Tomēr Saeima un valdība... un valdības, jo tās bija dažas, nevēlas to pamanīt.

Es arī gribētu pievērst nobeigumā tiesas un... un Saeimas pārstāvja uzmanību, kā arī klātesošo uzmanību tam, ka mēs nepiekrītam tam, ka esošā izglītības sistēma ir segregēta. Saeimas atbildes... Saeima atbildes rakstā tāpat kā apstrīdēto normu anotācijā, ka esošo skolu sistēma ir segregēta, uz segregācijas principu balstītu... balstīta skolu sistēma. Mazākumtautību tiesību īstenošanā saredz sabiedrības segregācijas riskus, sabiedrības vienotības apdraudējumu. Šādi sagrozīta jēdziena „segregācija” izmantošana ir piesaukta, mūsu ieskatā, tādēļ, lai attaisnotu vispārējās mazākumtautību izglītības sistēmas likvidāciju, un neiztur nekādu kritiku.

Segregācija nozīmē piespiedu cilvēku sadalīšanu rasu, etniskajās vai citās grupās turpmākajai darbībai, dzīvošanai, nevis brīvprātīgu cilvēku sadalīšanos saskaņā ar individuāliem nodomiem. Eiropas Komisija pret rasismu un neiecietību vispārēji politiskās rekomendācijās Nr. 7 „Par nacionālo likumdošanu rasisma un rasu diskriminācijas apkarošanai” paskaidrojošajā memoranda 16. punktā noteic, ka segregācija ir darbība, ar kuru persona, privāta vai juridiska, nodala citas personas sakarā ar vienu no uzskaitītajiem iemesliem bez objektīva un saprātīga attaisnojuma saskaņā ar piedāvāto diskriminācijas definīciju. Tādējādi brīvprātīga jeb angļu valodā „voluntary” darbība, nodalot sevi no citām personām sakarā ar vienu no uzskaitītajiem iemesliem, nerada segregāciju.

Lai gan saskaņā ar Izglītības likuma 4. pantu obligāta ir no piecu gadu vecuma bērnu sagatavošana pamatzglītības ieguvei un pamatzglītības iegūšana, izglītības iestāžu, kuras īsteno mazākumtautību izglītības programmas, apmeklējums nav obligāts, jo, nodrošinot vispārējās izglītības programmu apguvi arī iestādēs, kurās programma apgūstama valsts valodā, izglītības sistēma nodrošina iespēju izvēlēties izglītības programmas apguves valodu, tāpēc nav pamata runāt par diskrimināciju un līdz ar to arī par segregāciju.

Jāuzsver, ka nevienā no saviem ziņojumiem par Latviju ANO kompetentā institūcija – Rasu diskriminācijas izskaušanas komiteja – nav attiecinājusi segregācijas jēdzienu uz skolu sistēmu, kas īsteno mazākumtautību izglītības programmas Latvijā. Nav segregācijas, ja dalītas atrašanās stāvoklis, dalīta rīcība atspoguļo indivīdu kultūras

un valodas vajadzības. Mazākumtautību skolu un to tīkla izveidošana ir tās sadalījums. Mazākumtautību skolas, kurās mācības notiek mazākumtautību valodā, ir dažās Eiropas valstīs, un nevienā no tām valstīm, neviena valdība, neviena konstitūcija nesaskata segregāciju.

Daži piemēri. Rumānijā tiesības uz izglītību dzimtajā valodā garantē konstitūcija, un praksē tās īsteno likums par valsts izglītību. Saskaņā ar likumu mācīšanās dzimtajā valodā pirms universitātes līmenī nozīmē, ka visas disciplīnas tiek apgūtas mazākumtautību valodā, izņemot rumāņu valodu un literatūru. Slovākijā mācību valoda ungāru pamatskolās un vidusskolās ir ungāru valoda. Valsts valoda tiek mācīta kā otrā valoda kā daļa no mācību priekšmeta „Slovāku valoda un literatūra”. Šajās stundās tiek mācīts vārdu krājums, kas tiek izmantots dabasziņu priekšmetos. Serbijā tiesības uz mazākumtautību valodu izglītību visās izglītības iestādēs ir noteiktas Serbijas Republikas konstitūcijā. Izglītības sistēmas pamatu likums nosaka, ka mazākumtautības var izglītot dzimtajā valodā vai bilingvāli. Nacionālo minoritāšu pilna izglītība viņu dzimtajās valodās tiek nodrošināta astoņās valodās. Visus tos nenosaukšu, lai ietaupītu laiku.

Un nobeigumā. Iepriekšējās Satversmes lietās, kuras sakarā ar mazākumtautību valodu lietošanas ierobežošanu izglītības sistēmā tika apstrīdēta tiesību aktu atbilstība Satversmes normām, bija veikta tiesību aktu satversmības pārbaude. Apstrīdētās normas ierobežo mazākumtautību mācību lietojumu vēl vairāk. Tāpēc, ņemot vērā visu iepriekš minēto, mēs lūdzam izvērtēt apstrīdēto normu satversmību tā, kā to dara Satversmes tiesa. Uzturam konstitucionālajās sūdzībās izteikto prasījumu atzīt 2022. gada 29. septembra likuma „Grozījumi Izglītības likumā” 1., 5., 6. pantu un 12. pantu daļā par pārejas noteikumu papildināšanu ar 102. punktu, kā arī 2022. gada 29. septembra likuma „Grozījumi Vispārējās izglītības likumā” 4. panta pirmo daļu un 6. pantu par neatbilstošiem Latvijas Republikas Satversmes 1. un 114. pantam, par spēkā neesošiem. Es pateicos par jūsu uzmanību!

A. Laviņš.

Paldies, paldies. Loginovas kundze, jums ir nedaudz mazāk kā trīs minūtes, ja jūs vēlaties ko piebilst, lūdzu, ir iespēja.

O. Loginova.

Jā, paldies, ka jūs... tiesa sniedz man tādu iespēju. Es centīšos varbūt dažus akcentus, ja. Pirmkārt, es gribu pievērst uzmanību tam, kad tika pieņemti likuma grozījumi, ja. Tas bija tad, kad bērni, kuri sāka mācīties skolā 2019. gadā pēc iepriekšējās programmas, tā saucamās bilingvālās, ja, tas izglītības reforma 2018. gadā, ja, tie bērni paspēja pabeigt tikai trīs klases, no kuriem pusotru gadu bērni pavadīja mājās sēžot tāpēc, ka bija pandēmija un bērni mācījās no mājām, ja. Tātad valstij nebija

vispār nekādu iespēju novērtēt, vai var sasniegt to mērķi, ja, likuma mērķi, izmantojot to bilingvālo sistēmu, ja. Un izejot no tā, ka 9. klasi tie bērni, kuri sāka mācīties 2019. gadā, pabeigs tikai 2028. gadā un kārtos eksāmenus, ja, tikai tad varētu veikt kaut kādus secinājumus par to, vai ir latviešu valodas zināšanas līmenis ir pietiekošs, vai ir uzlabojumi, salīdzinot ar iepriekšējo sistēmu un tā tālāk, ja. Tātad bez pamatojuma, ja, bez secinājumiem, kuri balstās uz konkrētiem eksāmenu rezultātiem, tika pieņemts... pieņemti jaunie likuma grozījumi par pāreju simtprocentīgi mācīties latviešu valodā, ja.

Un otrs, ka tomēr nav pārlicības tam, ka tas līdzekļi ir samērīgi, lai sasniegtu to leģitīmo mērķi. Jo joprojām nav mācību grāmatas latviešu valodā kā priekšmetā, ja. Bērni mācās skolās pēc kaut kādām lapiņām, kuri skolotāji kopē no kaut kādiem grāmatām, kuri vispār nav paredzēti mazākumtautību bērniem, ja. Tātad mans bērns pabeidza 5. klasi šogad, ja, un sākot ar 4. un 5. klasē bērnam nav mācību grāmatu, ja. Tātad, ja valstī būtu iespiestas kaut gan mācību grāmatas vai tomēr izmantotas tās vecās, neskatoties uz to, ka tagad ir tā „Skola2030” reforma, ja, tātad tomēr rezultāts būtu labākais, ja.

A. Laviņš.

Paldies, paldies.

O. Loginova.

Jā, laiks beidzies. Jā, paldies.

A. Laviņš.

Tāds jums bija laiks dots.

O. Loginova.

Jā, jā, paldies.

A. Laviņš.

Tāds laiks jums bija dots, un savstarpēji tā tas ir sadalīts, un divas domas jūs izteicāt. Paldies.

Tā. Pimenova kungs, kā es teicu, runas noslēgumā uzrādiet, lūdzu, tos uzskates materiālus, ko jūs pieminējāt.

I. Pimenovs..

[Nerunā mikrofonā 1:12:46 – 1:13:04.]

A. Laviņš.

Jā. Jā.

Tā. Pimenova kungs, mēs noteikti, ka pārtraukumā ar to iepazīsimies un lemsim par to, vai tas ir nepieciešams tiesai šīs lietas izskatīšanā, un, ja būs, tad lemsim par tā pievienošanu lietas materiāliem, bet šobrīd lai paliek tiesas rīcībā.

Tā. Esam jūs uzklaušījuši, un sekos vairāki jautājumi. Vispirms, pirms uzdot pirmo jautājumu jums, es vaicāšu Saeimas pārstāvjiem. Sakiet, lūdzu, tāpat šajā lietā ir 18 pieteikuma iesniedzēji, skolēni dažādās izglītības pakāpēs, pirmsskolas un pamatzglītības pakāpē. Vai Saeima izvirza argumentu par to, ka kāds no šiem 18 skolēniem nepieder pie mazākumtautībām, un tamdēļ viņiem nav tiesību iesniegt pieteikumu par apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 114. pantam?

S. Bērtaitis.

Godājamā tiesa, lietas materiālos ir vairāki... vairāki dokumenti, kas apliecina vismaz daļu no konstitucionālās sūdzības iesniedzēju piederību krievu tautībai, līdz ar to nebūtu pamats izvirzīt šai lietā lūgumu izbeigt tiesvedību sakarā ar šo apstākli. Tas netiks uzturēts. Paldies.

A. Laviņš.

Jā, tāpat līdz ar to, ja tas netiek apstrīdēts, tad jautājums par subjektīvo tiesību esību arī netiks uzdots pieteikuma iesniedzēju pārstāvim. Tad man būs nākamais jautājums par lietas izskatīšanas robežām, par kurām ir jātiek skaidrībā.

Jūs savā uzrunā arī minējāt par to, ka Satversmes tiesai būtu jāraugās uz apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 114. un 112. pantam to kopsakarā. Taču, kā mēs redzam no pieteikuma, jūs apstrīdat attiecīgās normas Satversmes 114. pantam. Un mums ir jātiek skaidrībā, vai šie argumenti, piemēra pēc. Pieteikuma... es norādīšu, kas ir minēts pieteikumos. Pieteikuma iesniedzēji norādījuši uz pedagogu trūkumu, uz to, ka pēdējo 10 gadu centralizēto eksāmenu rezultāti neatspoguļo to, ka citu mācību priekšmetu apguve latviešu valodā uzlabojusi mazākumtautību izglītības programmās izglītojamo valodas prasmi. Pirmšķietami šādi argumenti ir saistāmi ar izglītības kvalitāti un attiecīgi Satversmes 112. pantu, nevis Satversmes 114. pantu.

Pimenova kungs, lūgums viest skaidrību, kas ir tas, pret kurām Satversmes normām jūs lūdzat izvērtēt apstrīdētās normas? Lūdzu!

I. Pimenovs..

Paldies par doto vārdu. Noteikti mēs uzturam savu lūgumu un prasību izvērtēt atbilstību Satversmes 1. pantam un 114. pantam. 112. pants ir parādījies manā uzrunā un arī tajā viedoklī, kuru es biju sniedzis pēc rīcības... Satversmes rīcības... Satversmes tiesas rīcības sēdes decembra mēnesī iepriekšējā gadā tādēļ, ka Saeimas atbildes rakstā

114. panta izskatīšana ir saistīta ar 112. pantu gandrīz kā tradicionāli. Es lasīju lietu dokumentus... Tātad to lietu dokumentus, kas bija izskatīti Satversmes tiesā kopš 2005. gada, un ciktāl es saprotu, Saeima, nu faktiski izmanto to pieredzi, arī tradīcijas... tātad, redzot 112. un 114. pantu kopsakarīgi, un to izskata atbilstoši. Es varu mazliet vēlāk varbūt atsaukties uz konkrētiem pantiem un... Saeimas atbildes raksta lappusēm, kur tas notiek. Tas, ko es gribētu teikt, tā nebija mūsu izvēle. Mēs vienkārši atbildējām uz to argumentu, kuru bija sniedzis Satversmes... piedodiet, Saeimas atbildes raksts.

A. Laviņš.

Jā.

I. Pimenovs..

Vai man izdevās atbildēt uz jautājumu?

A. Laviņš.

Jā, jā. Un, un jūs korekti norādāt, ka atbildes rakstā šajā lietā ir norāde uz to, ka atbilst apstrīdētās normas Satversmes 114. pantam kopsakarā ar 112. pantu. Lai gan, kā visos pieteikumos ir minēts, tiek apstrīdēts 1. un 114. pantam, tāpēc te ir tāds neliels... neliela neskaidrība radusies, ciktāl pašai Satversmes tiesai būtu jāpārbauda, ja Saeima, atbildot uz iesniegto pieteikumu, norāda, ka tās atbilde par to, ka apstrīdētās normas atbilst Satversmei, jūs ietverat vērtējumu par to, ka tas atbilst kopsakarā 112. un 114. pantam. Tāpēc arī šāds jautājums ir. Un, Pimenova kungs, no jums es saprotu, ka, ja reiz šāda situācija ir, tad jūs lūdzat, lai Satversmes tiesa izvērtē šo divu normu kopsakaram atbilstību?

I. Pimenovs..

Es paskaidrošu savu viedokli.

Mūsu mērķis ir pierādīt, ka apstrīdētās normas neatbilst 1. un 114. Satversmes pantam. Es vienkārši ne... es gribētu, es, es tik tiešām vēlētos piedalīties 112. pantā, tātad apstrīdēto normu atbilstības izskatīšanu 112. pantam tāpat, bet vienlaikus es gan negribētu novirzīt Satversmes tiesas uzmanību no tā galvenā mērķa, kā dēļ mēs esam iesnieguši savus iesniegumus un pieteikumus.

Mēs uzskatām, ka 112. pants ir tik tiešām ļoti svarīgs tajā ziņā, ka tas faktiski ir tāds lauks, kur mēs varam pierādīt, ka apstrīdēto normu strauja ieviešana kaitē mazākumtautību izglītības efektivitātei un kvalitātei. Vot, tāpēc tas ir svarīgi, tāpēc es labprāt atbildēju uz to aicinājumu, kuru ir sniedzis... sniegusi Saeima, un komentēju savā viedoklī par to, kāpēc mūsu ieskatā kvalitāte ir pasliktinājusies. Un arī tās diagrammas, kuru es jums esmu tagad, tikko nodevis, to pierāda. Bet vēlreiz. Nebūtu vienkārši racionāli, ja 112. panta izskatīšana, vai tātad apstrīdēto normu atbilstība

112. pantam izskatīšana novirzītu mūsu tādā apspriešanu no 114. panta. Vot, tas ir mans mērķis. Es sapratu, ka tas nav konkrēts, bet nu faktiski dominante mana, es ceru, ir skaidra.

A. Laviņš.

Jā, ir... ir saprotama. Un tad, lai viestu skaidrību. Paldies. Saeimas pārstāvim. Atbildes rakstos tiešām ir norādes... norāde uz to, ka Saeima jau iepriekš atbildes rakstā lietā 2023-15-01 ir norādījusi, ka ir atsauce gan uz Satversmes 112., gan uz Satversmes 114. pantu par mācību valodas izvēli. Tad kāds ir Saeimas viedoklis šajā lietā par lietas izskatīšanas robežām šajā lietā? Jūs vēršat Satversmes tiesai uzmanību, ka šāds prasījums, ko ir izvirzījuši 11 konstitucionālajās sūdzībās pieteikuma iesniedzēji, būtu iespējams izvērtēt tikai kopsakarā, bet ne atsevišķi Satversmes 114. pantam?

S. Bērtaitis.

Godājamā tiesa, atbildot uz jūsu jautājumu, Saeima šajā lietā neapstrīd lietas izskatīšanas robežas tā, kā tas ir norādīts konstitucionālajās sūdzībās un ir norādīts Satversmes tiesas lēmumā par lietas ierosināšanu, proti, par atbilstību Satversmes 1. un 114. pantam. Sniedzot rakstveida viedokli par konstitucionālajām sūdzībām, vienkārši Satversmes 114. panta saturs tika interpretēts kopsakarā ar citām Satversmes normām, tostarp Satversmes 112. pantu. Bet es piekřītu, ka mēs šajā lietā izvērtējam par to, vai primāri ir 114. pants pārkāpts, vai nav. Tā kā mēs uzskatām, ka nav paplašināmas lietas izskatīšanas robežas. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Turpināsim ar jautājumiem.

Pimenova kungs, jums. Tad, kā jau jūs minējāt, aicināt Satversmes tiesu nenovirzīties no fokusa, kas ir ietverts jūsu pieteikuma iesniedzēju iesniegtajās konstitucionālās sūdzības, lai vērtētu apstrīdēto normu atbilstību Satversmes 114. pantam, kas aizsargā mazākumtautības un noteic tiesības saglabāt, attīstīt savu valodu, etnisko un kultūras savdabību.

Salīdzināšanai es jautājumu iesāksu ar to, ka pagājušajā nedēļā mēs varējām redzēt, ka Igaunijas Augstākā tiesa ir lēmusi par to, ka valstij nav pienākuma nodrošināt izglītības procesu citā valodā, kā vien valsts valodā. Protams, ka mēs neskatām Igaunijas konstitūciju un šī lieta nav ar to saistīta, bet šajās valstīs ir līdzīgs regulējums par to, kādā veidā tiek aizsargātas nacionālās mazākumtautības. Un šajā kontekstā es labprāt vēlētos, lai jūs precīzāk ieskicējat, kas ir tas, kas, izrietot no Satversmes 114. panta, varētu, jūsuprāt, uzlikt valstij par pienākumu valsts un pašvaldību dibinātajās izglītības iestādēs noteikt, ka izglītības process kaut kādā daļā būtu īstenojams mazākumtautības valodā, nevis valsts valodā?

I. Pimenovs..

Jā, paldies par jūsu jautājumu. Tas ir, nu, tā kā trāpīja mērķī. Es atvainojos, ka es dodu savu vērtējumu tiesneša teiktajam, bet nu tik tiešām tas ir ļoti svarīgi. Redziet, pēc 2005. gada, kad Latvija ratificēja Eiropas Padomes Vispārējo konvenciju par mazākumtautību, par... par mazākumtautību aizsardzību, Latvija ir stājusies pavisam citā laikmetā, manā ieskatā. Tas bija gan nu tādā politiska caurlaide uz Eiropas Savienību. Netieši neizteikta nevienā publiskajā dokumentā un politiski arī no vienas puses. No otras puses tas bija labas gribas paušana, ka Latvija vēl tad, kad nebija Satversmei... tad, kad bija vēl pirmā preambula, bet nebija spēkā esošā, jau Latvija demonstrēja, ka tas tik tiešām ciena mazākumtautības.

Turklāt 14. panta otrajā daļā bija ļoti elastīgi aprakstīta situācija, kādos gadījumos valsts uzņemas saistības nodrošināt mazākumtautību valodas mācīšanās... mācīšanos, vai nu mācīšanos mazākumtautību valodā, atkarīgi no tā, cik kompakti un vēsturiski [*Skaņas pārrāvums* 1:26:20]... tā, lai mazākumtautības jutos Latvijā mājās. Un šeit es gan, man grūti, es neesmu jurists, piedodiet, lūdzu, es negribētu runāt tādā strikt.. nu tādā stingrā valodā – pienākums valstij vai nē. Manā ieskatā, tas ir labas gribas jautājums. Un šeit es domāju, ja mēs visi kaut kā tā ar labu gribu izturētos pret 14. panta otrās daļas īstenošanu, tiešām racionāli izvērtējot, ir vai nav pieprasījums, būtu panākta tāda... tāds līdzsvars, kas varbūt arī vispār izņemtu šo diskursu no visām lietām, kuras izskata Satversmes tiesa attiecībā uz mazākumtautību izglītību.

A. Laviņš.

Jā. Pimenova kungs, tā nav Satversmes tiesa... tā nav Satversmes tiesas izvēle izvēlēties kritērijus, pēc kādiem izlemt lietu. Protams, ka Satversmes tiesai ir jāizlemj lieta pēc tā, vai tas tvērums, tiesību tvērums, kas Satversmē ir paredzēts, un jūs konkrēti runājat par Satversmes 114. pantu, ir ievērots, pieņemot apstrīdētās normas, un tas ir tīri juridisks jautājums. Tamdēļ mans... mans jautājums bija vērsts uz to, kas tad ir šajā 114. pantā tāds, ko valsts ir pārkāpusi, nosakot, ka valsts un pašvaldību dibinātajās skolās būs izglītība valsts valodā? Es uzsvēršu – vispārējā izglītība valsts valodā.

I. Pimenovs..

Jā, paldies par precizējumu.

A. Laviņš.

Un, respektīvi, tad tas jautājums ir, kas no Satversmes 114. panta valstij ir uzlicis pienākumu nodrošināt to, ka kaut kādā daļā mazākumtautības valodā vispārējā izglītībā būtu jānodrošina?

I. Pimenovs..

Nosacījums, kurš noteikts ar trīs vārdiem – ja pietiekams pieprasījums. Pieprasījuma pietiekamība, mūsu ieskatā, ir acīmredzama, un es centos to nodemonstrēt savā uzrunā. To pierāda Latvijas demogrāfija un Latvijas iestāžu statistiskie dati. Skaitļi.

A. Laviņš.

Labi. Aspekts ir saprotams. Pieprasījums pēc tā, lai noteikta valoda tiktu izmantota izglītības procesā. Un virzīsimies tad uz priekšu. Tātad iepriekš es uzdevu jautājumu par to, vai ir pienākums vispārējās izglītības procesā paredzēt mazākumtautības valodas lietojumu izglītību... iegūstot izglītību.

Tad šobrīd es pāriešu nedaudz plašākā kontekstā. Valsts ir noteikusi, ka kopumā izglītības procesā mazākumtautības valodas lietojums ir pieļaujams un tas ir pieļaujams īstenojot īpaši izveidotu mazākumtautību interešu izglītības programmu. Tamdēļ arī šajā lietā ir vairākas izglītības iestādes pieaicinātas, kur Satversmes tiesa skaidros, kādā veidā mijiedarbojas, ja tā es varētu teikt, obligātā satura apguve un interešu izglītība.

Sakiet, lūdzu, kāpēc, ja valsts ir paredzējusi izglītības procesā, plašākā izpratnē, īpašu mazākumtautību interešu izglītības programmu, ko ir iespējams īstenot valsts un pašvaldību dibinātajās skolās, ka valsts nav nodrošinājusi vai nav izpildījusi savu pienākumu pret mazākumtautībām, ļaujot tām attīstīt un saglabāt savu valodu un etnisko savdabību? Kur šeit ir trūkumi, defekti?

I. Pimenovs..

Es sapratu jautājumu un turpināšu. Mēs uzskatām, ka interešu izglītības mazākumtautības valodās un kultūrvēstures programmās ir vājš līdzeklis, ļoti vājš, izaicinoši vājš līdzeklis mazākumtautību valodas, mātes valodas un arī etniskās un kultūras savdabības nostiprināšanai. Trīs stundas nedēļā ārpus obligātajām nodarbībām ir gan mazs, gan arī ļoti liels slogs bērniem, kuri ir vai nu sākumskolā skolēni, tātad pavisam bērni, vai nu pusaudži, kam ir 14, 16 gadi. Palikt pēc stundām pēc izvēles, pēc labās gribas, nevis sekojot skolas disciplīnai. Mēs visi... nu vismaz mēs saprotam, ka tā ir izaicinājums, kur ne ikvienā ģimenē var izturēt un nodrošināt, un pārliecināt savus bērnus. Mums ir nopietnas bažas, ka šīs interešu izglītības drīzāk atstums bērnus no nopietnas attieksmes pret savu dzimto valodu un kultūrvēsturi, nekā pievilks uzmanību šim... šai programmai.

Un vēl es... es varu vienkārši tagad pieskarties skaitļiem. Tātad mēs varam aprēķināt, ka trīs stundas nedēļā ir 105 laikam stundas gadā. Tātad pamatizglītības deviņu gadu laikā bērnam ir piedāvāti 105 stundas un tikai, vismaz šajā konkrētajā izpildvaras izveidotajā tiesiskajā ietvarā.

Atgādināšu, ka pirms apstrīdētās normas bija pieņemtas, dzimto valodu skolēniem mācīja deviņreiz vairāk. Tad 105 reiz 9 ir tik, cik gadu pamatizglītībā. Es tagad negribētu te uzreiz reizināt, lai nekļūdītos, bet vairāk par 900. Bet es labi atceros, ka latviešu valodu kā dzimto valodu mūsu latviešu tautiešu bērni mācās vairāk par 1300 mācību stundu deviņu gadu laikā, lai nodrošinātu savas dzimtās valodas, nevis valsts valodas, kas noteikti ir valsts vērtība, bet dzimtās valodas attīstību un nostiprināšanu. Ja mēs salīdzināsim šos skaitļus, nu tā burtiski tā kā uz sitienu, mēs varam secināt, ka nu kaut kas te... līdzsvars nav nodrošināts. Bet tas ir, pirmkārt.

Otrkārt. Es gribētu pieskarties tādam tādām jēdzienam, kas, manā ieskatā, ļoti svarīgs. Mācības dzimtajā valodā ir... nav vienkārši nu tādam līdzeklis, tas ir faktiski... vai valodas apguvei. Mātes valoda ir personības uzbūves instruments. Tas vienkārši ir klasiskās pedagoģijas ābece. Ļoti žēl, ka mūsu valstī tomēr guvis... guvusi priekšroku tāds... tāda saprašana, ka valoda var būt izmantota kā rīks, kā ierocis, kā... nu kā, kā vairogs kultūras savdabības aizsardzībai.

Es, es atgādināšu un atkārtošos – mācības dzimtajā valodā ir personas attīstības līdzeklis. Tieši dzimtajā valodā veidojas kreatīvā domāšana. Nevis tā, ka kāda valoda nāk klāt, un vēl tu esi it kā apbruņojies ar vēl vienu valodu. Dzimtajā valodā cilvēks saprot savu domu. Un, ja, piemēram, šī te domāšanas mehānisms būs apspriests... apspiests, piedodiet, nepareizi izvēlos vārdu, apspiests mazāk vai vairāk, tas bērnam kaitēs. Tās ir mūsu bažas. Turklāt tās nav bažas, kas balstās uz jūtām, tās ir bažas, kas balstās uz pasaules pieredzi.

A. Laviņš.

Jā.

I. Pimenovs..

Ne par velti arī... vienu teikumu es atļaušos, EDSO pasvīturo savās rekomendācijās – mācības dzimtajā valodā ir tas, kas nodrošina bērnu vecumā noteikti visos priekšmetos. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Tātad, Pimenova kungs, no jūsu teiktā es sadzirdēju trīs aspektus. Jūs droši vien varētu precizēt, vai tā tas ir bijis. Bet es saklausīju, kāpēc ir iebildumi pret mazākumtautību interešu izglītības programmu: trīs stundas nedēļā esot nepietiekamas, nodarbības notiekot pēc stundām, un interešu izglītībā šajā programmā neesot skolas disciplīna. Sev piefiksēju. Un es par katru no šiem aspektiem labprāt jums paturpināšu ar jautājumiem.

Jā, un vēl bija personības uzbūves līdzeklis, un ar to es saprotu, ka jūs vēlaties paust argumentu ne vairs par mazākumtautību interešu izglītības programmu, bet tas ir

arguments par to, kāpēc vispārējā izglītībā būtu nepieciešams lietot mazākumtautību valodu, jo tas ir personības uzbūves līdzeklis. Jā, bet šobrīd es... es par vispārējo izglītību jums jau vaicāju, kas ir tas, kas izriet no 114. panta un noteic valsts pienākumu.

Bet šobrīd mēs esam pieskārušies par mazākumtautību interešu izglītības programmu, ko valsts ir noteikusi kā līdzekli, kādā mazākumtautības var īstenot savas tiesības. Tātad vismaz par šiem trīs aspektiem. Trīs stundas nedēļā. Satversmes tiesas rīcībā ir informācija, ka trīs stundas nedēļā ir tieši tas pats stundu apjoms, kas kādreiz ir bijis pirms šīs reformas attiecībā uz krievu valodas, piemēram, attiecībā uz krievu valodas un literatūras apguvi. Precīzi tāds pats stundu apjoms, kas bija obligātajā saturā, šobrīd ir pārņemts uz interešu izglītības saturu. Kāpēc, jūsuprāt, šis nav pietiekams?

I. Pimenovs..

Mūsu rīcībā esošie, manā tagad... tagad es runāju savā vārdā, tā ir mana atbildība. Manā rīcībā esošā informācija ir cita, ka šīs trīs stund... jā, trīs stundas... ir maz. Un, ciktāl es zinu, stundu skaits bija lielāks. Un vēlreiz atkārtošos, ka salīdzinājumā ar latviešu dzimtās valodas bērniem no latviešu ģimenēm šo stundu skaits bija vēl lielāks nekā tagad. Trīs stundas, kas mums tagad piedāvā valsts interešu izglītībā. Bet jūs man uzdevāt jautājumu, vai tas trīs... tie trīs faktori, vai tie ir viss, kas izsmēļ mūsu pretenzijas attiecībā uz...

A. Laviņš.

Pimenova kungs, jūs varēsiet turpināt. Es vienkārši norādīju to, ko es sadzirdēju jūsu atbildē. Ja jūs būtu to atbildi formulējuši – viens, divi, trīs – man būtu skaidrs.

I. Pimenovs..

Es saprotu, jā.

A. Laviņš.

Bet es no tā vispārīgā šobrīd sev piefiksēju vismaz trīs aspektus, tāpēc es par katru no tiem gribu iztaujāt, lai saprastu. Tātad par trim stundām atbilde ir tāda, ka jums ir cita informācija.

I. Pimenovs..

Jā.

A. Laviņš.

Šīs stundu skaits esot lielāks, to skaidrosim tiesas sēdē. Nākamais. Šīs nodarbības notiekot tikai pēc stundām. Vai tā tas ir – vienmēr pēc stundām?

I. Pimenovs..

Vai pirms stundām, ārpus obligātajām nodarbībām.

A. Laviņš.

Tātad arī pirms sākas obligātais saturs.

I. Pimenovs..

Jā.

A. Laviņš.

Var būt...

I. Pimenovs..

Var būt arī pirms.

A. Laviņš.

... piemēram, krievu valodas stunda, pirms sākas obligātais saturs no rīta. Kā pirmā mācību stunda?

I. Pimenovs..

Ārpus obligātajām nodarbībām. Un tas arī no rīta, no agra no rīta. Jā. Jā. Tā var.

A. Laviņš.

Bez šaubām, mēs šobrīd runājam par mazākumtautību interešu izglītības programmu, kas ir ārpus obligātā satura. Bez šaubām.

I. Pimenovs..

Jā.

A. Laviņš.

Bet man jautājums bija par to, ka jums arguments bija, tas viss notiek pēc stundām, bērni esot noguruši. Es vaicāju, vai tiešām tas tā ir? Jūs esat iepazinušies ar reālo situāciju, kāda ir skolās?

I. Pimenovs..

Es... es neesmu apzinājis pieredzi visās skolās, kuras tagad uzsāka kopš iepriekšējā gada 1. septembra, kam tas izdevās, organizēt interešu izglītības nodarbības, nebija tādas iespējas. Būtu interesanti uzzināt, uzdot šo pašu jautājumu Izglītības ministrijai, bet, no otras puses, jā, manus vārdus, ka tas pēc stundām notiek, lūdzu

nesaprast burtiski. Tas notiek ārpus obligātajām nodarbībām. Skolai ir tiesības uzsākt nodarbības savā iestādē par vienu stundu agrāk, lai nodrošinātu šīs mācības pirms obligātajām stundām, tāda iespēja pastāv. Vai skolas šo iespēju izmanto, man nav zināms.

A. Laviņš.

Paldies. To arī noskaidrosim. Kā jau jūs minējāt, tātad, vai un kādā veidā šīs stundas tiek īstenotas, kas ir mazākumtautību interešu izglītības programmas ietvaros.

Un trešais aspekts, ka šajās stundās nenotiek, ja tā es varētu teikt, kā es pierakstīju sev, neseko skolas disciplīnai. Ko jūs to bijāt domājis? Vai kontroles trūkums, vai šis neobligātais raksturs ir tas, kas jūs neapmierina?

I. Pimenovs..

Es gribēju teikt, tā kā šīs ārpus stundām veiktās nodarbības atņem skolēniem laiku, kā es jau teicu savā uzrunā, no citām interešu izglītības programmām, kas bija... kas nenojauši parādījušās tātad nedēļas grafikā. Tās ir nodarbības ar sportu, ar mūziku, ar mākslu, kas ļauj bērniem ne tikai attīstīties, bet arī novirzīties no spriedzes, kas rodas obligāto priekšmetu mācoties.

Un tādēļ gadījumā, ja šis, nu, atvieglošanas nodarbības citās interešu izglītības programmās nenotiek vai nu ir aizstātas ar mazākumtautību valodas un kultūrvēstures programmu, ir divi riski. Pirmais risks, ka tik tiešām, nu, bērniem nebūs iespējas vienkārši atpūsties dienas laikā, jo viņus gaida arī mājās nodarbības pēc... tad, kad viņi atgriezīsies mājās, pirmkārt. Otrkārt, no otras puses, viņi nu laikam nebūs ieinteresēti zem šitā spriedzes spiediena turpmāk attīstīt savu valodu tieši šajās nodarbībās. Jo... nu, runājot par disciplīnu, tas nenozīmē, ka nodarbības ar... ka interešu izglītības programma kaitēs disciplīnu tiešā veidā. Tā kā varbūt varētu saprast manu teikto, manis teikto vai jūsu teikto, tas nav tā. Tiešās saites nav. Tas vienkārši nozīmē, ka interešu izglītība atņem laiku no citām nodarbībām, kas tikpat svarīgas kā interešu izglītības par kuru mēs tagad runājam.

A. Laviņš.

Respektīvi, tas arguments ir tāds, ka krievu valodas apguve mazākumtautību interešu izglītības programmas ietvaros atņem laiku, piemēram, skolēnam, lai viņš piedalītos teātra pulciņā, džudo pulciņā, kādā citā pulciņā. Tāds ir arguments?

I. Pimenovs..

Jā, es runāju tieši par šo. Nevis atņem laiku, bet vienkārši rada nepieciešamību izvēlēties, un nav īsti skaidri, kādam... kādai programmai bērns vai viņu vecāki, nu laikam bērns dos priekšroku.

A. Laviņš.

Skaidrs.

I. Pimenovs..

Pieļausim, ka vecāki gribētu, lai bērns tomēr attīstītos savas kultūras ietvaros, tomēr pats bērns, iespējams, domā citādi. Pavisam cits stāsts, ka stunda ir obligāta kā obligāts priekšmets.

A. Laviņš.

Sapratu argumentu. Tātad es norādīju šos trīs, ko es saklausīju jūsu teiktajā. Vai ir vēl kāds cits arguments, apsvērums ar kuru jūs izsakāt iebildumu pret valsts izveidoto mazākumtautību interešu izglītības programmu?

I. Pimenovs..

Valsts izveidoja šo programmu uz laiku, godātā tiesa. Un tas pierāda tas, ka, tiklīdz notiek pāreja uz mācībām latviešu valodā un paiet viens gads pēc šā gada beigas, finansējums interešu izglītības programmai arī būs nocirpts, beigsies, valsts vairs nedos naudu. Tas dod naudu tikai tiem bērniem, kas konkrētajā mācību gadā sāk, sāka mācīties latviešu valodā.

A. Laviņš.

Tātad, Pimenova kungs, jūs apgalvojat, ka valsts finansējums šai programmai ir piešķirts tikai uz vienu gadu?

I. Pimenovs..

Jā.

A. Laviņš.

Labi. Skaidrosim to. Vēl citi iebildumi pret šo programmu?

I. Pimenovs..

Uzreiz man nav, ko piebilst.

A. Laviņš.

Paldies. Tiesnešiem arī būs jautājumi, un vārds tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Jā. Labdien, Pimenova kungs!

I. Pimenovs..

Labdien!

A. Kučs.

Man būs vairāki jautājumi. Viens, vienkārši, vai es pareizi jūs sapratu. No jūsu teiktā bija tā, ka pēc katras valodas reformas ir pasliktinājusies izglītības kvalitāte, un tagad jau mēs varam teikt tajās mazākuma... bijušajās mazākumtautību skolās jāsālīdzina ar eksāmenu rezultātiem, kur mācību valoda ir latviešu valoda, es pareizi jūs sapratu?

I. Pimenovs..

Mēs varam tikai secināt, Kuča kungs, tas, ko... par ko mums liecina statistika. Mēs vienkārši redzam, ka katru gadu turpinot mācīties bilingvāli, starp citu, bilingvāli attiecīgajā klasē, turpinot un tuvinoties nepieciešamībai kārtot valsts eksāmenu un to kārtējo, bērni, faktiski skolu beidzēji rāda sliktāko rezultātu nekā viņi... viņa vecumā pusaudži latviešu skolā.

Un šī atšķirība palielinās ar katru gadu vairāk un vairāk. Šī atšķirība ir lielāka un lielāka, kaut gan centrālo eksāmenu uzdevumi ir tāpatīgi latviešu skolās un mazākumtautību skolas bijušās, bijuši vismaz. Tikai to es varu apliecināt. Bet visu es gribētu arī parādīt, ka šī statistika ir uzturēta kopš 2004. gada, kad tika ieviesta proporcija, ko mēs saucam 60 uz 40. 60 procenti mācību satura latviešu valodā vai svešvalodā un ne vairāk par 40 procentiem mazākumtautību valodā. Bieži vien tā ir krievu valoda, kas biežāk... biežāk bija runāta mazākumtautību skolās. Lūk! Un tātad nu mēs gan gribētu uzzināt precīzāku, kas par... ko par to domā Valsts izglītības un satura centrs... Izglītības satura centrs, kas nosaka šo tendenci. Bet mēs vienkārši varam apliecināt, ka tāda tendence ir. Un nevis tikai tā saucamajos sarežģītajos priekšmetus kā matemātika, bet gandrīz, ka visos. Un... nu, lūk! Bet es gribētu šo jautājumu, kuru jūs man uzdevāt atkārtoti, uzdot jau, kā jau es teicu, pieaicinātajai personai vēlāk.

A. Kučs.

Labi, paldies.

Vēl viens jautājums. Jūs teicāt, ka nebija izvērtēta 2018. gada reforma. Nu tad, kad tika uzsākts, tika pieņemtas apstrīdētās normas, bet likumdevējs ir tātad teicis, ka šai reformai ir arī vēl viens papildu mērķis ne tikai valsts valodas aizsardzība, bet arī vienotas skolu sistēmas veidošana. Respektīvi, ka mums, nu, ja es tā vienkārši varu teikt, nebūtu latviešu skolas un krievu skolas, bet līdzīgi, kā tas ir citās mazākumtautību skolās, pieņemsim, igauņu, lietuviešu skolās, kur mācās gan bērni lietuvieši, gan latvieši mācās kopā, gan igauņi, teiksim, nu tādā veidā veidot vienotu skolu sistēmu, kur bērni nebūtu nošķirti. Vai, jūsuprāt, šāds likumdevēja mērķis nav leģitīms? Vai nu,

jā, kādi ir jūsu argumenti attiecībā uz šo?

I. Pimenovs..

Politiski es varu saprast šo mērķi. Saturiski es neatbalstu šo mērķi. Manā ieskatā, vienotai skolai ir jābūt Latvijā, bet tas attiecas uz mācības saturu, nevis uz to, kādā valodā bērni mācās. Pretējā gadījumā, nu, nebūtu tādi spilgti piemēri, kurus es arī īsi pieminēju savā uzrunā ne tikai Rumānijā, Serbijā un Slovākijā, bet arī ziemeļu Vācijā, kur māca dāņu valodā, un dienvidu Dānijā, kur māca... piedodiet, ziemeļu Vācijā, kur māca dāņu valodā, un... un dienvidu Dānijā, kur māca vācu valodā. Tā ir eiropeiska pieredze. Valstis ir ļoti pretimnākošas, ja tās ir demokrātiskas valstis. Es nekādā gadījumā neapšaubu demokrātisko raksturu mūsu valstī, bet es vienkārši saku, ka tā ir labākā pieredze. Un tur neviens nerunā par to, ka skola Vācijā, Dānijā, Rumānijā nav vienota. Tā ir noteikti sistēmiski vienota kopā. Kāpēc vajag vārdu... vārdam „vienota” piešķirt tādu nozīmi, ka vai nu tikai latviešu valodā, vai nekad... vai nu, vai nu segregācija. Man, mums šī loģika nav saprotama. Es arī mēģināju paskaidrot, kāpēc vārdam „segregācija” te vienkārši nav vietas.

Es gribētu vēl no personiskā viedokļa... pieredzes papildināt burtiski dažus teikumus. Būdams Saeimas deputāts, 13 gadu laikā esmu vērojis burtiski savā tuvumā, piecu metru attālumā visus teorētiķus un politiķus, kas pakāpeniski attīstīja šo vienoto skolas tendenci. Galu galā tas noticis 2022. gadā. Bet visi argumenti, kas bija izmantoti toreiz, un visatklātāk to izteica Ina Druviete, cienījamā profesore, psiholingvistikas speciāliste, ka ir jāpārtrauc krievu valodas pašpietiekamība Latvijā, ja mēs vēlamies saglabāt Latvijas neatkarību, nu gandrīz, ka tā. Bet nu, vot, es nevaru precīzi, man vajag skatīties savos arhīva pierakstos. Un es domāju, ka nu tā lēciena dēļ attīstījās viss process līdz pēdējam brīdim, kad bija pieņemtas apstrīdētās normas.

Manā ieskatā, tā ir kļūda. Šī kļūda būs skaidra arvien lielākam Latvijas iedzīvotāju un arī politiķu skaitam. Diemžēl būtu ļoti apžēlojami, ja zaudēs galu galā bērni, jo viņi zaudēs potenciālu savai attīstībai. Vislabāk mācīties bērnam savā dzimtajā valodā, apgūstot citu valodu.

Ir arī Latvijas Republikas pozitīvā pieredze, kad Latvija attīstījās kā demokrātiska valsts pirms... līdz 1934. gadam. Es zinu tur nopietnu kritiku par to, kā tur bija, ne par to stāsts, bet mēs tomēr varam baudīt to pieredzi, kuru tagad faktiski īsteno Eiropas Savienības dalībvalstis. Kāpēc ir jāizgudro tāda sistēma, kas atstumj cilvēkus no labas... Un vēl pēdējo teikumu. Faktiski tā ir vecāku izvēle. Ja vecāki vēlas, lai viņu bērns mācītos latviešu valodā, tādai ģimenei ir visas iespējas un vienmēr bijušas kopš 1991. gada. Bet, ko mēs nevaram pieņemt, ka valsts piespiež mācīties valsts valodā. Man... man liekas, ka tas arī neveicina latviešu... piedodiet, valsts valodas autoritāti mazākumtautību vidū. Nu jā, nu ko lai dara! Mums tagad tā ir jādara. Ar tādu garastāvokli rada noskaņojumu, saliedēta sabiedrība nebūs īsti saliedēta, bet piespiesta

saliedēta. Nu, vot, tas ir... tas ir tas risks, kuru es, nu, centos jums pasniegt, Kuča kungs.

A. Kučs.

Labi, paldies! Sapratu jūsu atbildi. Jūs teicāt arī par citu valstu pieredzi, un tā citu valstu pieredze attiecībā uz publiskajām skolām ir ļoti dažāda, es teiktu. Bija, jūs minējāt, arī Rumāniju, Slovākiju...

I. Pimenovs..

Serbiju.

A. Kučs.

Tur... Serbiju, tur šīs tiesības, ja mēs paskatāmies šo valstu konstitūcijas, tur ir pateikts, ka mazākumtautībām ir tiesības apgūt savu valodu un, man liekas, Rumānijā arī mācīties šajā valodā atbilstoši tiesību aktiem. Un tur šīs tiesības, jūs varat apliecināt, ir tieši valsts skolās vai privātajās skolās?

I. Pimenovs..

Redziet, tas ir atsevišķs stāsts, kuru es varētu tik tiešām turpināt, bet tas būs ilgi.

A. Kučs.

Nē, ilgi nevajag, vienkārši konkrēts jautājums vai valsts sistēmā vai privātajā?

I. Pimenovs..

Es saprotu. Gan tā, gan tā, gan arī baznīcas skolās, baznīcu skolās.

A. Kučs.

Un tas ir...

I. Pimenovs..

Un, tā kā jūs uzdevāt jautājumu par Rumāniju, man bija sarakste ar Rumānijas vēstniecību divtūkstoši... 2022. gadā. Man saņemta izsmeļoša izziņa. Es saprotu, vēstniecības... jebkāda vēstniecība vēlas kaut kā nu pacelt savas valsts autoritāti, bet tā bija ļoti sausa un racionāla zīme, kura daudz ko man pierādīja. Es to pievienoju savam viedoklim tiesā angļu valodā, kuru es iesniedzu Satversmes tiesai šā gada 5. janvārī. Pēc tam es mēģināju, centos iesniegt arī to tulkojumu latviešu valodā, bet diemžēl kanceleja to, vai tiesa to nepieņēma. Bet nu tās ir Satversmes tiesas procesuālas tiesības. Es saprotu.

Bet par Rumāniju, ko es varētu teikt, papildus tam, ko es jau teicu. Likums, kas ir spēkā Rumānijā, paredz grupas, klases un skolas ar mācīšanu nacionālo minoritāšu

valodās var izveidot atkarībā no vietējām vajadzībām pēc pirmsskolas izglītības iestāžu un vecāku vai skolas skolēnu pieprasījuma. Tas ir, par publiskajām skolām tur ir stāsts. Kopumā 2201. gadā Rumānijā darbojas vairāk nekā 2000 izglītības... 2000 izglītības vienību nodaļu ar mācīšanu nacionālo minoritāšu valodās. Augstākā izglītība mazākumtautībām tiek organizēta attiecīgi ungāru minoritātei piecās augstskolās un vācu minoritātei sešas skolās. Nav stāsts par augstskolām Latvijā šeit mūsu kontekstā, bet es... bet tā ir tāda pieredze. Tā vēstule, par kuru... uz kuru es tikko atsaucos ir uz trīs lappusēm. Tur ir detaļās aprakstīta tā kārtība, kas ir spēkā Rumānijā. Nu tas... tāda ir mana atbilde.

A. Kučs.

Labi, paldies. Un pēdējais jautājums no manas puses būs. Jūs, atbildot uz kolēģa Alda Laviņa jautājumiem, teicāt par šīm trim stundām, ka jūs viņas uzskatāt kā nepietiekamas un arī to, ka... Tātad, nu, es sapratu, ka ir bažas arī par to, cik ilgstošs šāds valsts atbalsts būs. No otras puses, jūs jau minējāt, ja mēs runājam par mazākumtautību valodu, ka 37 procenti Latvijā ģimeņu tā ir... to izmanto kā ikdienas valodu. Tātad mēs neredzam kaut kādu apdraudējumu šai valodai, teiksim, tādā ziņā, nu, cik viņa plaši tiek lietota, tajā ziņā. Tāpatās krievu valoda, ja mēs paskatāmies, ir vienīgā svešvaloda no mazākumtautību valodām, ko, nu, ko arī... ko bērni izvēlas skolā arī kā otro svešvalodu. Neviena cita mazākumtautību valoda, nu... ļoti, ar ļoti reti izņēmumiem tiek mācīta Latvijā arī kā otra svešvaloda. Vai, teiksim, jūsprāt, nu tas kaut kādā veidā arī neietekmē to mazākumtautību, nu, riskus, teiksim, valodai? Tas, cik lielā mērā viņa tiek lietota ikdienā, un arī tas, ka viņu var izvēlēties kā valodu, nu, kā svešvalodu arī, teiksim, arī skolās. Valsts... valsts viņu piedāvā.

I. Pimenovs..

Es atvainojos, es īsti nesaprotu, nesapratu jūsu jautājumu.

A. Kučs.

Nu, respektīvi, mazākumtautību mērķis tomēr ir tas, ka ir apdraudējums valodai, kultūrai. Un, ja mēs paskatāmies kā no jūsu minētā, kad jūs pats teicāt, ka ļoti lielā mērā šī valoda tiek lietota Latvijā.

I. Pimenovs..

Jā.

A. Kučs.

Tāpat arī, es teiktu, šī valoda tiek piedāvāta ne tikai mazākumtautību skolās, vai tagad jau var teikt, visās skolās kā svešvaloda...

I. Pimenovs..

Latviešu skolās.

A. Kučs.

... latviešu skolās. Vai arī to nav jāņem vērā, vērtējot šīs valodas, teiksim, apdraudējumu?

I. Pimenovs..

Es... laikam es sapratu jūsu jautājumu. Es gan negribētu, es nevaru runāt, man nav tādas kapacitātes runāt par krievu valodas kā Latvijas mazākumtautības, varbūt skaitliski lielākās grupas, valodas apdraudējumu. Nē, tā es nevarētu secināt.

Cilvēki turpina runāt ģimenēs tajā savā dzimtajā valodā, vismaz šādu risku uzreiz tā, kā saka avīzēs, uz sitiena es neredzu, es tur nesaredzu. Un es šeit arī ne... es tagad neesmu gatavs runāt tādā, nu, gaisotnē kā par valodas... par riskiem valodas pastāvēšanai Latvijā. Runa galu galā ir par iespējām nodot savu kultūru saviem mazbērniem, pat ne bērniem, bet mazbērniem. Ja bērni nemācīsies dzimtajā valodā, tad viņi nepados, ne... nepasniegs šo te valodu un kultūras vērtības apziņu saviem bērniem, tad mūsu, tā tad mūsu cilvēku nu kā mazbērniem, vot te ir tā lieta. Bet tā secināt un vispārināt par valodas apdraudējumu... Es saprotu, ka latviešu nu kā domāšana ir cita. Es saprotu, ka tā ir latviešu pašnoteikšanās mērķis, nodrošināt kultūras un valodas nostiprināšanu Baltijas krastos, jo valsts ir neliela. Cilvēku, latviešu tautai piederīgo nav liels skaits, tie visi ir jāsargā, tas ir jānodrošina, tas ir Latvijas valsts mērķis. To es no sirds cienu un uzskatu to par pareizo. Krievu valodai neviens nedraud pasaulē, jo tur tā, kā mēs labi saprotam, vairāk runā krievu valodā kā citās pārējās valodās. Bet runa ir par ko citu. Galu galā valoda tas nav grāmata plauktā, tas ir cilvēks, kas runā šajā valodā. Mēs gribam, lai šo te interese būtu nodrošināta. Vai man izdevās paskaidrot savu domu?

A. Kučs.

Labi, paldies.

A. Laviņš.

Jā, paldies. Vārds tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu!

I. Kucina.

Sveicināti!

I. Pimenovs..

Labdien, Kucinas kundze!

I. Kucina.

Paldies par jūsu atbildēm, izvērstām atbildēm. Tomēr man būs divi jautājumi. Pirmais jautājums saistīts ar to, ka jūs minējāt, ka bērni tomēr ir pārslogoti, un šo interešu programmu patiesībā praktiski ļoti grūti īstenot, ņemot vērā šo bērnu noslodzi. Un tāds pārskats no jūsu puses īsti nav veikts, bet tāda informācija jūsu rīcībā ir pienākusi, cik es sapratu no jūsu atbildēm.

Mums ir pieaicinātā persona – skola, viena no skolām, Purvciema vidusskola, kas īsteno šīs vairākas interešu programmas – 1., 4. un 7. klasei. Un raugoties tādā šīs skolas konkrētās programmas īstenošanas plānojumā, minētajā skolā ir piecas klases, pirmās klases, piecas. Un, ja raugās, tad, pieņemsim, 1.B klasē krievu valoda un kultūra tiek īstenota otrdienā, pirmajā stundā. Tālāk, pieņemsim, 1.D klasē tiek īstenota viena no... no nedēļas stundām, ja, tā ir trešdiena, piektajā stundā, pārējās sestajā un sestajā stundā.

I. Pimenovs..

Kura klase, piedodiet?

I. Kucina.

Tā ir 1.D klase.

I. Pimenovs..

1. klasē.

I. Kucina.

1. klasē. Tālāk mēs redzam, ir arī... ir arī tādā citas C un, un A... E klases. Tur pārsvarā tiek īstenotas trīs dienas nedēļā, trīs stundas nedēļā, ja, attiecīgi otrdien, trešdien, piektdien sestajā stundā. Šeit mēs redzam, ka tomēr skola var pielāgot un var īstenot šo te noslodzi, ņemot vērā, protams, bērnu noslodzi un grafiku, dažādos laika posmos gan pirmajā, gan piektajā, gan sestajā stundā. Vai tiešām jūs joprojām uzskatāt, ka to skola nav... nav spējīga īstenot un elastīgi attiecīgi šo interešu programmu ieviest šajā plānojumā?

I. Pimenovs..

Paldies, kā tagad saka žurnālisti, paldies par jūsu jautājumu. Es... tik tiešām uz to būtu lietderīgi atbildēt precīzi. Jūs nosaucāt piemērus, kā izveidota interešu izglītība 1. klasei. Tas varbūt varēja vispār būt tikai 1., 4. un 7., jo 2., 3., 5., 6. pat naudu nesaņēma nevienu centu, lai būtu izveidota tāda programma. Tas, starp citu, Laviņa kungs, par to finansējumu. Bet tādā 1. klasē es, cik tālu es saprotu, tur nevar būt faktiski vairāk, es pieļāju, varbūt mana kolēģe mani palabos, vairāk par četrām stundām. Nu

tāpēc parādījās tā piektā stunda tajā grafikā, kuru jūs tagad mums nu tātad demonstrējāt. Tas, manā ieskatā, tas tikai pierāda, ka viņi tomēr mēģina kaut kā 1. klasē atrast to tātad vietu, kur var organizēt tātad nodarbības interešu programmā. Jūs teicāt – pirmajā stundā. Varbūt pirmajā stundā tik tiešām var būt atvēlēta interešu izglītībai, jo vispār tajā dienā 1. klasei, nu, nebija vairāk par četrām stundām. Tad viņiem visa diena tikai, nu, ietilpa piecās stundās kopā. Tad faktiski tas, nu, viņa... viņi pielāgojas. Ja tur būtu 7. klasē tāds piemērs, es domāju, ka pavisam būtu cits stāsts.

I. Kucina.

Paldies, jā. Pimenova kungs, tieši tā! Es vienkārši gribēju jums norādīt, ka tās iespējas ir. Un, raugoties uz 1. klasi, es ļoti labi apzinos, kāds ir apstrīdētās... apstrīdētās normas regulējums, ka tās attiecas uz 1., 4. un 7. klasi. Tātad un Rīgas Purvciema vidusskola arī 4. un 7. klasē īsteno krievu valodas un kultūras interešu programmu. Bet caur šo piemēru attiecībā uz 1. klasi, kur tā noslodze nedrīkst būt ļoti augsta tāpēc, ka mēs runājam par maziem bērniņiem, tomēr skolas var pielāgot, un mēs redzam no prakses, ka tādas iespējas pastāv gan pirmajā, gan piektajā, gan arī sestajā stundā, ja. Lūk!

Otrs jautājums, kas man saistīts ar jūsu...

I. Pimenovs..

Es varu komentēt to pirmo? Tas ir svarīgi!

I. Kucina.

Varat, lūdzu, jā!

I. Pimenovs..

Paldies. Vot, tas ir vēl viens moments, kas, kuru... pret kuru es aizmirsu arī par... pievērst Laviņa kunga uzmanību. Vēl viena īpatnība interešu izglītības programmām.

Šīs programmas ir īstenotas ne visas deviņas klases, sākoties 1. septembrim iepriekšējā gadā, bet tikai 1., 4. un 7. Šā gada 1. septembrī sāks īstenot pāreju uz latviešu valodu 2., 5. un attiecīgi 8. Un gadu vēlāk tātad attiecīgi būs tātad 3., 6. un 9., ja es nemaldos. Lūk! Tātad katrā gadā tikai trīs... bet vismaz mums tikai pieredze viena gada garumā. Tas, ka sākusies, pieredze sākusies 1. septembrī iepriekšējā gadā. Tāpēc mēs runājam tikai par šo. Bet valsts faktiski neplāno, ka, lūk, tā kā bija... tā kā mēs saprotam anotāciju, kad bija pieņemta Saeimas tātad apspriestās tātad redakcijas, ka interešu izglītība ir tāds aizstājējs vispārējai izglītībai no 1. līdz 9. klasei integrāli kopīgā akordā. Nē. 1., 4., 7. klasē, tajās klasēs, kas pāriet uz latviešu valodu.

Tā tad interešu izglītība ir līdzeklis mīkstināt to pāreju. Un tur bija rakstīts jocīgi anotācijā, lai uzturētu izglītojamajam interesi par savu dzimto valodu, jo, kas zina, viņš aizmirst savu dzimto valodu, bet valsts rūpējas par to, lai... lai tad bērns tomēr pirmajā gadā nu kaut kā tā neaizmirstu savu ģimenes valodu. Nu paldies par šīm rūpēm, bet tas ir maz. Tas tagad ir īstenots, bet vēlreiz teicu, ka likuma anotācijā bija aprakstīts pavisam cita interešu izglītība. Paldies. Es atvainojos par garo runu.

I. Kucina.

Paldies. Es paturpināšu savu otru jautājumu. Tā tad savā pieteikumā jūs norādāt, nezinu, vai tas ir attiecīgi jūs varat man precizēt, vai... vai mamma, attiecībā uz mazākumtautības piederību bērnu ar īpašām vajadzībām interese... kā jūs norādāt, neīstenošanu jeb neievērošanu, jo šīs normas, apstrīdētās normas, nepieļaujot tiem iegūt izglītību, kā arī attīstīt un pilnveidot domāšanu, rakstveida, mutvārdu runu dzimtajā valodā. Šobrīd uzsvārs uz bērniņiem ar īpašām vajadzībām.

Sakiet, lūdzu, kā tieši jūs izjūtat šo aizskārums tieši praksē jeb skolā, izglītības iestādē? Vai nav pietiekošs atbalsts, vai nav pietiekoša individualizēta pieeja, vai ir kādas... kādas citas problēmas, kur šiem bērniņiem tiek liegtas kaut kādā veidā iespējas uz izglītību, tostarp mazākumtautības valodas un kultūras saglabāšanu? Paldies.

I. Pimenovs..

Paldies. Loginovas kundze par šo.

O. Loginova.

Jā, varbūt es mēģināšu paskaidrot. Bet man jāskaidro par... vispār par to speciālās izglītības organizēšanu mūsu valstī, ja. Tā tad, pirmkārt, tā speciālā izglītība tā ir kaut kādi deviņas dažādas novirzes, tur katram ir savs kods, ja. Bet no visām tām, visiem kodiem apmēram 70 procenti tie ir bērni ar mācīšanās traucējumiem, ja.

Savukārt no šiem bērniem ar mācīšanās traucējumiem kaut kur 75 procenti ir bērni, kuriem ir disleksija, ja. Tā tad viņiem apgrūtināta lasītprasme. Īstenībā viņi, nu, viņi nelasa, ja. 10 gadu vecumā viņi nelasa. Viņi ir spējīgi izlasīt vienu teikumu ļoti lēni, bet nelasa. Arī mēdz būt grūtības ar rakstīšanu. Tā saucamā disgrāfija, ja. Un arī diskalkulija, tā spēja skaitīt, ja, un nu visādas, ja, tur izpaužas visādi, ja. Tāpēc mēs arī to Bezborodovu gribējam pieaicināt, lai viņš paskaidro to spektru plašāk, ja. Bet ir arī bērni ar valodas traucējumiem, ja, kuriem ir paredzētas speciālas programmas.

Un es gribēju pieminēt arī vienu piemēru. Tas... vienkārši man ir pazīstami cilvēki, kuriem tāds bērns ir. Tā tad, bet par to sistēmas organizāciju, ja. Pirmkārt, lai dabūtu to kodu, ja, ir jāiziet medicīniski pedagoģisko komisiju. Tas saistīts ar to, ka pirms komisijas ģimenēm jāsavāc ļoti daudz dažādu dokumentu, jāapmeklē speciālistus, un bieži tas ir maksas pakalpojums, jo valsts apmaksātie pakalpojumi, nu,

jāgaida diezgan ilgs laiks, ja. Tātad labi. Tātad ne visi... ne viss tas, par ko... kāpēc es to skaidroju, tāpēc, ka ne visas ģimenes var atļauties vispār to, nu, sev. Nav budžets, lai samaksātu, ja, tiem speciālistiem. Un ir ģimenes, ka... kuri varbūt neapzinās to problēmu vai nevēlas dabūt to kodu, ja.

Tātad eksistē bērni ar kodu, kuri ir saņēmuši to komisijas atzinumu, un ir bērni, kuriem koda nav. Bet varbūt viņiem ir vienkārši tur izziņa tur neirologa vai logopēda izziņa kaut kāda, ja. Tātad, ar ko atšķiras tiesības, ja? Tie bērni, kuriem ir tās komisijas atzinums, viņi var pretendēt uz... lai viņus uzņemtu skolās, kur ir akreditēta specializētā programma. Bet likums un tieši tie Ministru kabineta noteikumi Nr. 556 un izglītības likums, Vispārējās izglītības likums, nenoliedz arī apmeklēt vispārējās izglītības skolas, kuriem nav akreditētas programmas.

Un ir liela atšķirība starp skolām, kur ir akreditēta programma, un skolām, kur nav akreditēta programma, jo atšķiras finansējums un atšķiras būtiski, ja. Tas koeficients 2,27. Ja bērns ar īpašām vajadzībām, kuram ir kods un kurš apmeklē skolu, kur ir akreditēta tā attiecīgā programma, tātad ir valsts dotācija ar koeficientu 2,27. Ja mēs runājam par bērniem ar valodas traucējumiem, ar mācīšanās traucējumiem, vēl tur ir kaut kādi četri, ja. Jo ir vēl bērni ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem arī tur, tur cita runa... nu cita, cita... Nu, mēs varbūt arī nerunāsim par tādiem bērniem.

I. Kucina.

Es ļoti atvainojos, lūdzu, koncentrējieties uz atbildi, kas saistīta tieši, kādā veidā šīs mazākumtautības tiesības netiek ievērotas mācību procesā bērniem ar šīm īpašajām vajadzībām, ne par pašu sistēmu. Kas skar tieši mazākumtautības jautājumu.

O. Loginova.

Jā, bet tas... tas jāpaskaidro.

I. Kucina.

Lūdzu, turpiniet, bet koncentrējieties!

O. Loginova.

Tātad skolām... vispārizglītojošajām skolām ir mazāk resursu, lai nodrošinātu bērniem individualizētu un personificētu pieeju, ja. Jo, ja skolā ir viens speciālais pedagogs uz... uz sešiem simtiem audzēkņu, ja. Un, kā mēs zinām, tā populācija mums ir apmēram 10 procenti bērnu ar dažādiem tur traucējumiem, ja, tas nozīmē, ka šajā skolā mācās apmēram 60 bērnu ar tādiem traucējumiem, bet no tiem tikai 15 bērniem būs tā... būs tas kods, sauksim tā. Un, protams, ka viens speciālais pedagogs nevar nodrošināt 60 bērniem nodarbības kaut kam vienu reizi nedēļā, ja. Tātad tas atbalst... un skolas personāls, nu, visi pārējie skolotāji, viņiem ir jābūt, nu viņam... viņam jābūt

spējīgam strādāt ar tādiem bērniem, viņam vajag speciāli tur izglītība vai kursi. Un arī nav resursu skolām, lai izglītotu pedagogus, ja. Tātad, jā.

A. Laviņš.

Loginovas kundze, paldies, paldies. Mēs tiešām 10 minūtes šobrīd esam pavadījuši, lai pateiktu, ka skolām nav resursu, ko veltīt, lai īstenotu individuālo atbalstu tiem bērniem, kuriem ir speciālās vajadzības. Un te jūs skaidrojat to situāciju, ka ne visi bērni, kuri... kuriem ir kādas grūtības apgūt mācību vielu, tiek juridiski pie šāda statusa. To mēs visu skaidrosim. Paldies.

Šobrīd pārējam pie Saeimas... Piedošanu, vēl ir tiesnešu jautājumi. Vārds tiesnesim Gunāram Kusiņam.

G. Kusiņš.

Jā, man jautājums Pimenova kungam. Vai es pareizi sapratu jūsu tādu nostāju, es formulēju to tā, ka jūs izsakāt šaubas, vai ir pareizi, ka šis... šis mazākumtautību saturs tiek īstenots kā interešu izglītība? Jūs norādījāt uz to, ka tas pārklājas ar citiem sporta, mūzikas, mākslas vai citiem. Vai jūs apšaubāt to, ka tas var tikt realizēts šajā interešu izglītības veidā?

I. Pimenovs..

Jā, es apšaubu. Tas var būt, jebkurā gadījumā var organizēt visu ko, cik efektīvi šīs nodarbības būs un cik... bet redziet, jā. Ja tas būtu... šis rezultāts bēdīgs būs īstenojies, būtu īstenojies gadījumā, ja šī sistēma būtu izveidota, kā bija solīts anotācijā, bet faktiski izpildvara, valdība un ministrija attiecīgi, mums uzdāvināja tādu interešu izglītību, kas, kad mēs runājam par mazākumtautību valodu un kultūrvēsturi, kas dzīvos tikai līdz 2026. gada 31. augustam. Un pēc tam...

G. Kusiņš.

Tas ir, tas ir nedaudz cits jautājums. Es runāju par formālo un interešu izglītību. Tātad es pareizi saprotu jūsu atbildi, ka jūs apšaubāt, ka tas ir pareizais ietvars, šī interešu izglītība...

I. Pimenovs..

Viss atkarīgs no mērķa, Kusiņa kungs, ja...

G. Kusiņš.

Mēģināšu uzdot vēlreiz jautājumu.

I. Pimenovs..

Jā, piedodiet, lūdzu!

G. Kusiņš.

Izglītības likuma formulējums, kas ir interešu izglītība. Interešu izglītība – personas individuālo izglītības vajadzību un vēlmju īstenošana neatkarīgi no vecuma un iepriekš iegūtās izglītības. Sakiet, lūdzu, kas, jūsuprāt, ir tāds, kas liedz šīs mazākumtautībai piederošas personas individuālās izglītības vajadzības apmierināt tieši interešu izglītības formā?

I. Pimenovs..

Kas liedz? Es jau pieminēju vienu vismaz faktoru, kas liegtu, tas ir pārslodze. Nu, numur viens. Un varbūt tas ir galvenais.

G. Kusiņš.

Tātad jūs neapšaubāt, ka tas varētu būt interešu izglītības formā, bet jūs apšaubāt, ka, ja tas ir vienlaicīgi ar citiem interešu izglītības... kā jūs teicāt, sports, mūzika, māksla, tad tas rada neiespējamu?

I. Pimenovs..

Es saprotu savu atbildi. Piedodiet, es saprotu tiktāl, ciktāl interešu izglītību aizstāj vispārējā izglītība. Ja tas neaizstātu, bet būtu ieviesta uz tiem pašiem noteikumiem kaut tādi vai vispār visās deviņās klasēs, varbūt arī vidēji... vidējās skolas audzēkņiem, tad būtu nu labi. Kas vēlētos, tas lai apmeklē šīs nodarbības un tad būtu pareizi. Bet valsts pasākumus reducējusi līdz vispārējās izglītības aizstāšanai ar interešu izglītību.

G. Kusiņš.

Labi.

I. Pimenovs..

Man viens teikums, man liekas, ka interešu izglītība kā mazākumtautību valoda un kultūrvēsture var būt piedāvāta arī latviešu skolām. Dažreiz ģimenes vēlētos, lai būtu vēl kaut kas papildus tam plānam, stundu plānam, kas jau ir spēkā. Un tā ir norma.

G. Kusiņš.

Jā, bet mēs runājam par mazākumtautībām...

I. Pimenovs..

Es saprotu.

G. Kusiņš.

... latviešu valodā. Es... es mēģināšu noformulēt. Mēs runājam par mazākumtautību... mazākumtautībām piederošu personu tiesībām. Šeit nav runa par personām, kas ir latvieši un kas vēlas apgūt kādu citu valodu. Mans jautājums ir: 114. pants norāda, ka personas, kas pieder pie mazākumtautībām, viņiem ir tiesības saglabāt un attīstīt savu valodu, kultūru un identitāti. Sakiet, lūdzu, vai jūs šo interpretējat tā, ka valstij būtu jānosaka kaut kāds obligātums vai jāspiež ar varu, lai šīs personas obligāti saglabātu?

I. Pimenovs..

Lai šīs...

G. Kusiņš.

... personas obligāti saglabātu savu valodas savdabību. Kāds būtu valsts pienākumu apjoms? Vai valstij tikai jāpiedāvā iespēja, vai valstij obligāti tas ir jāiekļauj obligātajā saturā?

I. Pimenovs..

Uzturēt vispārējas izglītības nodarbības, kas ir Latvijas izglītības tradīcijas un pieredze, kas ir attaisnojusies jau sen. Un vēsturiskā pieredze pierādīja vairākkārt, ka tā ir ļoti veiksmīga. Tas, kas tagad tiek darīts, tas nav faktiski izdarīts, lai nodrošinātu 114. pantu, bet drīzāk vienkārši... nu kaut kā izveidot tās imitāciju. Es atvainojos par varbūt...

G. Kusiņš.

Jā, labi, skaidra jūsu pozīcija. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Paldies. Vai Saeimas pārstāvim būs jautājumi?

S. Bērtaitis.

Jā, godājamā tiesa, būs vairāki jautājumi.

A. Laviņš.

Lūdzu!

S. Bērtaitis.

Sakiet, lūdzu, Pimenova kungs, vai konstitucionālās sūdzības iesniedzēji, kas ir bērni un apmeklē attiecīgi pirmsskolu vai skolu, ir faktiski izmantojuši iespēju un apmeklē interešu izglītības nodarbības mazākumtautības valodas un kultūras apguvei?

I. Pimenovs..

Jāsaka godīgi, man nav informācijas, es nevaru... Es zinu, ka apmeklē, nē, man ir, bet nav informācijas par visiem 11... oi, 18 bērniem. Dažas... daži bērni apmeklē noteikti, es zinu.

S. Bērtaitis.

Vismaz daļa apmeklē, ja?

I. Pimenovs..

Bērnudārzā, jā, noteikti viena meitene. Nu... jā, un vēl, un vēl puisītis arī, tad arī. Tas ir viss, ko es tikai varu jums tikai apliecināt. Es vienkārši tā neaptauļāju šo.

S. Bērtaitis.

Nu labi. Tad es pārformulēšu. Tad principā konstitucionālās sūdzības iesniedzēji nav iesnieguši šo sūdzību, atsaucoties uz to, ka viņiem būtu kaut kādi šķēršļi apmeklēt šīs interešu izglītības nodarbības? Nav tādu?

I. Pimenovs..

Nē, arī viņu... viņu pieteikumos, tātad sūdzībās nav sūdzību par interešu izglītību.

S. Bērtaitis.

Labi, paldies. Tad... vēl pēdējais varbūt jautājums, ko es gribētu noskaidrot. Konstitucionālajā sūdzībā jūs norādi uz to, ka Izglītības likuma grozījumos un Vispārējās izglītības likuma grozījumos šis noteiktais pārejas periods reformas ieviešanai ir nesamērīgi īss. Un no šī man jums jautājums konstitucionālās sūdzības iesniedzējam: kas ir tas, ko sūdzības iesniedzēji, kāpēc viņš ir īss attiecībā uz sūdzības iesniedzējam? Vai sūdzības iesniedzēji kaut ko nav paguvuši, ko viņi bija plānojuši, vai ir kādi citi apsvērumi, kādēļ tieši ir šāds apgalvojums, ka viņš ir nesamērīgi īss attiecībā pret iesniedzējiem?

I. Pimenovs..

Iesniedzēju pieredze ir tāda, ka viņi bija piespiesti faktiski no... no mācībām pirmajās dienās, nu, iegremdēt jaunā... jaunā lingvistiskajā vidē, kas ar perspektīvu ļoti

īsu, ka vienkārši arī tas, tā palīdzība, kuru valsts varbūt tai... gribēja, centās viņam nodrošināt, faktiski varētu beigties. Bet, kas bija visam skaidrs, ka faktiski šī pāreja valstī ir ielānota uz mūžu, līdz ar to viņam nebija nekādas izvēles, nu, no tā izvairīties vai kā pielāgoties. Bija iespēja tikai pildīt tos uzdevumus, kuri viņam... kurus bērni atnesa no skolas.

Varbūt es visai miglaini izteicos, es to labi saprotu, jāsaka godīgi, bet man liekas, ka... ciktāl es saprotu jūsu jautājumu, vai šis tad īsums vai, vai divi gadi maz, vai daudz. Cik daudz? Cik daudz gadu vajadzēja būt, lai pārejas periods bija nu tāds komfortabls, lai nebūtu sūdzības, lai visi būtu gandarīti? Man nav atbildes uz šo jautājumu. Šis skaitliskais vērtējums faktiski būtu ļoti paviršs un tāds, nu... improvizēts un zinātniski nepamatots. Jautājums par principu. Mēs apstrīdējām šīs normas, to atbilstību 114. pantam kā tādām.

S. Bērtaitis.

Paldies, godājamā tiesa. Vairāk nebūs jautājumu.

A. Laviņš.

Paldies. Tā, cienījamie... sēdieties, lūdzu!

I. Pimenovs..

Paldies.

A. Laviņš.

Cienījamie lietas dalībnieki! Šobrīd esam strādājuši jau teju divarpus stundas, un ir nepieciešams īss pārtraukums. Pulkstenis šobrīd ir 12.24, līdz pulksten 12.30 tiek izsludināts pārtraukums. Sešas minūtes pauze.

(Pārtraukums.)

A. Laviņš.

Lūdzu, sēdieties!

Turpinām tiesas sēdi.

Un vārds faktisko apstākļu un juridiskā pamatojuma izklāstam Saeimas pārstāvim. Lūdzu!

S. Bērtaitis.

Paldies.

Godājamā Satversmes tiesa!

Saeima šai lietā ir iesniegusi vairākus savstarpēji papildinošus atbildes rakstus ar izvērstiem paskaidrojumiem par lietas apstākļiem, un, uzturot spēkā atbildes rakstos iekļautos apsvērumus pilnā apmērā, tiesas sēdē vēlos vērst uzmanību tikai uz atsevišķiem būtiskākajiem jautājumiem, kas saistīti ar apstrīdētajām tiesību normām un kas būtu svarīgas varbūt pieminēt šajā tiesas sēdē.

Izskatāmajā lietā apstrīdētie grozījumi Izglītības likumā un Vispārējās izglītības likumā, kas tika virzīti Saeimā vienotā procesā un tika pieņemti 2022. gada 29. septembrī, paredz trīs gadu laikā, sākot ar 2023. un 2024. mācību gadu, pāreju uz mācībām valsts valodā pirmsskolas izglītības un pamatizglītības pakāpē. Ar apstrīdētajām normām tika izslēgtas mazākumtautību izglītības programmas pirmsskolas izglītības un pamatizglītības pakāpē, bet tā vietā tika paredzēts, ka mazākumtautību valodas un kultūras apgūšana turpmāk tiks īstenota interešu izglītības programmu ietvaros.

Šodien tiesas sēdē no konstitucionālās sūdzības iesniedzēju puses izskanēja bažas par to, ka tas ir tikai pārejas laika grafiks, kurā šī interešu izglītība tiek nodrošināta un, iespējams, vēlāk netiks nodrošināta. Šajā sakarā es vērsu tiesas uzmanību, ka likuma grozījumos bija iestrādāta speciāla norma, kas deva uzdevumu pašvaldībām nodrošināt šādu interešu izglītību. Šis uzdevums nav terminēts laikā, viņš ir beztermiņa. Arī normā ir iestrādāts pienākums nodrošināt bez maksas šādas nodarbības, tātad arī šis... bezmaksas garantija likuma līmenī atrunāta, un līdz ar to pieteicēju bažas nav pamatotas, un no likumdevēju puses ir plānots nodrošināt šādas interešu izglītības programmas turpināšanu līdz brīdim, kamēr būs attiecīgs pieprasījums.

Minētie grozījumi Izglītības likumā un Vispārējās izglītības likumā ir pieņemti kompleksas izglītības sistēmas reformas ietvaros, lai nostiprinātu valsts valodas lomu, pārejot uz mācībām valsts valodā, un ieviestu kompetenču pieejā balstītu mācību saturu. Kā zināms, vairāku desmitu gadu garumā Latvijas valsts mērķtiecīgi ir virzījusies uz to, lai pārietu uz mācībām valsts valodā un novērstu izglītības sistēmas segregāciju. Līdz ar to apstrīdēto normu pieņemšana nav vērtējama kā negaidīta, bet ilgstoša un pakāpeniska procesa rezultāts.

Ministru kabinetā 2021. gada 25. augustā pieņemtajās Valsts valodas politikas pamatnostādnēs 2021.–2027. gadam uzsvērtā nepieciešamība nodrošināt to, ka mazākumtautību pārstāvji pienācīgi apgūst valsts valodu, un attiecīgi 2018. gada grozījumi Izglītības likumā un tam pakārtotajos Ministru kabineta noteikumos noteica valsts valodas apguves un mazākumtautību apguves, lietojuma, mācību saturu... satura apguvē, izveidojot bilingvālu vispārējās izglītības modeli. Tomēr šajā sakarā jāuzsver, ka apstrīdēto normu izstrādes laikā tika konstatēts, ka līdzšinējā mācību valodas pieeja mazākumtautību izglītības programmās nebija pilnībā nodrošinājusi kvalitatīvu valsts valodas apguvi visos izglītības posmos.

Latviešu valodas aģentūras 2021. gadā publicētajā pētījumā, kur analizēta valodas situācijas dinamika laika posmā no 2016. līdz 2020. gadam ieskaitot, norādīts, ka gandrīz 39 procenti Latvijas mazākumtautību jauniešu pēc pašvērtējuma prot latviešu valodu teicami, tikpat daudz jauniešu prot latviešu valodu labi, tomēr 20 procenti no tiem ir atzinuši, ka ir apguvuši latviešu valodu pamatprasmes līmenī vai zina to vāji. Pētījumā arī norādīts, ka līdzšinējā bilingvālā sistēma bija nodrošinājusi vidēju latviešu valodas prasmi, kas nav uzskatāma par pietiekamu.

Tāpat pētījumā arī norādīts, ka, lai veicinātu sabiedrības integrāciju uz valsts valodas pamata, valsts valodas prasmei jābūt ļoti augstā līmenī – tuvu dzimtās valodas prasmei. Līdzīgi arī 2021. gadā publicētais Liepājas Universitātes pētījums par pirmsskolas vecuma bērnu latviešu valodas apguves rezultātiem apstiprināja, ka to mazākumtautību bērnu latviešu valodas prasme, kuri apmeklē pirmsskolas izglītības grupas ar dominējošo krievu valodu ikdienā, ir nepietiekama un neatbilst prasībām, lai bērni būtu sagatavojušies sākt mācības skolā latviešu valodā vai bilingvāli. Pētījumā secināts, ka pirmsskolas vecuma mazākumtautību bērniem, kuri apmeklē grupas ar dominējošo svešvalodu ikdienā, ir ierobežots vārdu krājums, neattīstīta dialoga runa, traucēts runas plūdums, ko apstiprina arī ļoti minimālas gramatikas zināšanas, arī bērnu lasītprasme neatbilst valstī noteiktajām prasībām un līdz ar to nepietiekama latviešu valodas prasme kopumā šajos pētījumos tiek skaidrots ar nepietiekamu latviešu valodas lietojumu ikdienā. Šeit jāuzsver, ka pētījumi ir īstenoti kopumā lingvistiskajā vidē, aptverot gan tādā izglītojamās, kas apmeklē privātās izglītības iestādes, gan arī valsts pašvaldību izglītības iestādes.

Saistībā ar pieteicēju apsvērumu, ka apstrīdēto normu pieņemšanas procesā neesot ievērots labas likumdošanas princips, kas ir izklāstīts konstitucionālajās sūdzībās, jānorāda, ka likumu grozījumu izstrādes un pieņemšanas laikā tika īstenotas visas nepieciešamās darbības, lai nodrošinātu likuma grozījumu pieņemšanu labas likumdošanas procesam atbilstošā likumdošanas procesā. Kā minēts iepriekš, grozījumi Izglītības likumā un Vispārējās izglītības likumā tika pieņemti, balstoties uz valodas situācijas izpēti rezultātiem, un atsauce uz šiem pētījumiem un izvērstiem pamatojumiem ir iekļauta abu likumprojektu anotācijās. Tāpat jānorāda, ka no valsts puses tika īstenota konsultēšanās ar mazākumtautību pārstāvjiem par plānotajām izmaiņām valodas lietojumā pirmsskolas un pamatzglītības pakāpē, tāpēc ir noraidāmi arī šodien tiesas sēdē izskanējušie iebildumi par šīs konsultācijas trūkumu.

2022. gada 7. aprīlī tika organizēta Konsultatīvās padomes mazākumtautību izglītības jautājumos sēde saistībā ar plānotajām reformām. Sarunas ietvaros Izglītības un zinātnes ministrija iepazīstināja mazākumtautību pārstāvjus ar plānotajiem grozījumiem un apsprieda reformas īstenošanas praktiskos jautājumus, tostarp tika apspriests, kā nodrošināt mācību satura apguvi valsts valodā, kā tiks nodrošināts finansējums latviešu valodas prasmju pilnveidei pedagogiem, kāds būs mācību līdzekļu

nodrošinājums un citi jautājumi. Vēlāk, 2022. gada 11. un 27. aprīlī, notika Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvju tikšanās ar vairākām mazākumtautību skolām.

Likuma grozījumu projekts tika nodots izvērtēšanai un saskaņošanai valsts pārvaldes iestādēm, kā arī nodrošināta iespēja ieinteresētai sabiedrības daļai paust viedokli laikā no 2022. gada 1. maija līdz 17. maijam. Precizētais likuma grozījumu projekts atkārtotai izvērtēšanai un saskaņošanai valsts pārvaldes iestādēm, kā arī ieinteresētai sabiedrības daļai bija pieejams no 2022. gada 20. maija līdz 27. maijam.

Visbeidzot Saeimas ietvaros grozījumi Izglītības likumā un Vispārējās izglītības likumā tika izskatīti trīs lasījumos un kopumā deviņās Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas sēdēs. Šajās sēdēs piedalījās ne tikai iesaistīto valsts iestāžu pārstāvji, bet arī izglītības iestāžu vadītāji, pedagogi, mazākumtautību izglītojamo vecāki, kā arī nevalstiskās organizācijas. Komisijas sēdēs tika uzklausīts ikviens institūcijas pārstāvis un privātpersona, kura vēlējās izteikties. Ņemot vērā minētās konsultācijas un uzklausot izteiktās bažas, likuma grozījumi tika papildināti ar normu – izglītojamam pirmsskolas izglītībā un pamatzglītībā ir tiesības saņemt individualizētu un personalizētu atbalstu valsts valodas prasmes apguvei, ja tas ir nepieciešams. Tāpat nolemts palielināt valsts finansējuma apjomu reformas sekmīgai ieviešanai. Tādējādi konsultācijas ar mazākumtautību pārstāvjiem bija īstenotas pēc būtības, nevis tikai formāli.

Nenoliedzot mazākumtautību īpašo statusu un saikni ar attiecīgo mazākumtautības kultūru, nav pamata uzskatīt, ka mazākumtautību cilvēki nebūtu Latvijas sabiedrības daļa. Valsts valodas prasmes kontekstā nav nekāda pamata īstenot segregētu pieeju attiecībā pret mazākumtautību kopienu. Visiem Latvijā mītošajiem mazākumtautību cilvēkiem ir jāpārvalda valsts valoda tādā līmenī, lai tie varētu sazināties, integrēties darba tirgū un veidot saliedētu sabiedrību. Apstākļi, ka mazākumtautību izglītojamie, tāpat kā citi izglītojamie, mācās vienā valodā, sniedz būtisku pamatu saliedētai, kopīgām interesēm, vienotas informatīvās telpas lietošanai un tamlīdzīgi. Tieši izglītība vienā valodā, nešķirojot bērnus, ir labākais instruments, kā ilgtermiņā neatgriezeniski saliedēt Latvijas iedzīvotājus. Mazākumtautību tiesību īstenošana nedrīkst novest pie sabiedrības šķelšanās.

Sabiedrības saliedētības un iekļaujošas izglītības sistēmas kontekstā ir pilnībā noraidāma arī konstitucionālajās sūdzībās iesniedzēju paustā pozīcija, ka mazākumtautībai piederošam bērnam ar īpašajām vajadzībām būtu nosakāms izņēmums attiecībā uz valsts valodas apguvi. Šāda pieeja tikai apdraudētu un vēl vairāk pakļautu bērnu ar īpašām vajadzībām izstumtību un izolāciju no sabiedrības. Bērnu tiesību konvencijas 23. panta pirmā daļa apstiprina, ka dalībvalstis atzīst, ka ikvienam bērnam ar garīgiem vai fiziskiem traucējumiem jādzīvo pilnvērtīga un cienīga dzīve apstākļos, kas ļauj saglabāt pašcieņu, palīdz uzturēt ticību saviem spēkiem un atvieglo viņu iespējas aktīvi piedalīties sabiedrības dzīvē. Tādējādi pamatmērķis ir bērnu ar īpašajām vajadzībām iekļaušana sabiedrībā, nevis izolēšana no sabiedrības. Ievērojot

Satversmē iekļautās vērtības un nostiprinātās pamattiesības, likumdevējam ir pozitīvs pienākums nodrošināt, lai bērni ar īpašajām vajadzībām tiktu pilnvērtīgi iekļauti sabiedrībā. Savukārt pienācīga izglītības apguve, tostarp valsts valodas zināšanu apguve, ir būtisks priekšnoteikums šāda uzdevuma īstenošanai. Ja bērns ar īpašajām vajadzībām slikti pārzinātu valsts valodu, tas būtu nostādīts nevienlīdzīgā salīdzinājumā ar citiem bērniem, un perspektīvā šādiem bērniem ar īpašajām vajadzībām būtu papildu grūtības augstākas pakāpes izglītības apguvē, būtu grūtības integrēties darba tirgū, piedalīties demokrātisku lēmumu pieņemšanā un citādi piedzīvot sociāli aktīvu un pilnvērtīgu dzīvi. Arī bērniem ar īpašajām vajadzībām ir jānodrošina iespēja apgūt valsts valodu augstā līmenī, un sakarā ar risku būt izstumtam no sabiedrības valsts valodas apgūšana šādā situācijā ir vēl jo svarīgāka.

Lai sekmētu šīs bērnu grupas izglītošanu, Latvijā ir atzīta attiecīga atsevišķa izglītības mērķu grupa un ir izveidotas speciālas tai paredzētas izglītības programmas. Šajā ziņā bērniem ar īpašajām vajadzībām tiek pievērsta īpaša uzmanība un ar individualizētiem atbalsta pasākumiem tiek sekmēta arī valsts valodas zināšanu nostiprināšana.

Latviešu valoda ir neatņemama Latvijas valsts konstitucionālās identitātes sastāvdaļa. Lai indivīds varētu piedalīties sabiedrības dzīvē, viņam ir nepieciešamas atbilstošas valsts valodas zināšanas. Valsts valodas lietošana izglītības sistēmā ir pamats personas turpmākajām iespējām pilnvērtīgi lietot valsts valodu un tādējādi iekļauties sabiedrībā, kā arī gūt labumu no savas izglītības. Prasme brīvi lietot valsts valodu ir nepieciešama ikvienam Latvijas sabiedrības loceklim, lai tas varētu efektīvi līdzdarboties valsts demokrātiskajos procesos. Ne mazākumtautību statuss, ne bērna ar īpašām vajadzībām statuss šajā ziņā neko nemaina – latviešu valoda pilda vienīgās valsts valodas funkciju, proti, ir visu Latvijas iedzīvotāju – gan pie valsts nācijas piederšo, gan pie mazākumtautībām piederšo personu – savstarpējās saziņas valoda un demokrātisko sabiedrību vienojoša valoda. Līdz ar to apstrīdētajām normām ir leģitīms mērķis, proti, demokrātiskas iekārtas un citu personu tiesību aizsardzība.

Ne Satversmes 112. pantā, ne 114. pantā nav ietvertas vecāku tiesības izvēlēties bērna mācību valodu. Šādas tiesības arī neizriet no Vispārējās konvencijas par nacionālo minoritāšu aizsardzību, uz ko atsaucas pieteicēji un kuras interpretācijai Saeima nevar piekrist. Tā vietā no Satversmes normu sistēmas izriet likumdevēja pienākums sekmēt demokrātiskas valsts iekārtas darbību un strādāt pie saliedētas sabiedrības izveidošanas. Šī pienākuma izpilde cita starpā iekļauj valsts valodas lomas nostiprināšanu visā izglītības sistēmā, aptverot arī pie mazākumtautībām piederošās personas. Šo personu izglītošana iekļaujas kopējā valsts izglītības sistēmā, un tās ir pakļautas vienotajām valsts noteikto vispārējās izglītības standartu prasībām.

Izskatāmās lietas kontekstā ir svarīgi arī akcentēt Satversmes tiesas secinājumus lietā Nr. 2020-33-01, kuras ietvaros, vērtējot valsts valodas lietojumu izglītības

procesā, tiesa atzina, ka valstij nepieciešams veikt pozitīvus pasākumus un pastiprināti aizsargāt valsts valodas lietojumu, ņemot vērā Latvijas vēsturisko pieredzi un latviešu valodas kā valsts valodas prasmju un lietojumu nepietiekamību. Satversmes tiesa ir atzinusi – ja persona vispārējās izglītības procesā neapgūst valsts valodu pietiekamā līmenī, lai varētu to brīvi lietot, šai personai sniegto izglītību nevar uzskatīt par kvalitatīvu. Tātad likumdevējam ir pozitīvs pienākums nodrošināt, lai ikviens izglītojamais, tostarp pie mazākumtautībām piederošs, zinātu valsts valodu pienācīgā līmenī. Ja, piemēram, mazākumtautību izglītojamie nav ieguvuši pienācīgas valsts valodas zināšanas, tad uzskatāms, ka valsts nav izpildījusi savu pozitīvo pienākumu, jo šiem izglītojamiem nav nodrošinājusi kvalitatīvu izglītību.

Ar apstrīdētajām normām netiks pasliktināta mācību satura apguves kvalitāte, jo izglītības politika ilgstoši ir veidota tā, lai mazākumtautību izglītības programmas satura apguvē tiktu ievērotas noteiktas proporcijas valsts valodas un mazākumtautību valodu apguvei. Līdzās tām ar grozījumiem Izglītības likumā un Vispārējās izglītības likumā ir noteiktas tiesības pirmsskolas izglītībā un pamatzglītībā saņemt individualizētu un personalizētu atbalstu valsts valodas prasmes apguvei. Šis atbalsts primāri ietver plašāku logopēda, pedagoga palīga un pagarinātās grupas skolotāja pieejamību, kā arī piemērotus mācību līdzekļus, tāpat atbalsts tiek sniegts arī pedagogiem, piedāvājot mācību metodiku un profesionālās pilnveides kursus latviešu valodas apguvei. Izvērstāks apraksts par šiem līdzekļiem ir ietverts lietas materiālos esošajā Izglītības un zinātnes ministrijas vēstulē, kur tas detalizēti ir izklāstīts.

Saistībā ar pieteicēju iebildumu, ka ar apstrīdētajām normām Satversmes 114. pantā ietvertās mazākumtautības esot atņemtas, pēc būtības, ir jāatbild noliedzoši. Reformētas izglītības sistēmas ietvaros ir nodrošināts līdzsvarots šo mazākumtautību tiesību īstenošanas veids, kas atbilst Satversmei un Latvijas starptautiskajām saistībām mazākumtautību aizsardzības jomā. Konstitucionālās sūdzības iesniedzēji atsauca uz Satversmes tiesas 2019. gada 13. novembra spriedumu lietā Nr. 2018-22-01 norādot, ka mazākumtautības valodas lietošanu nedrīkst pavisam izslēgt no izglītības procesa. Šajā sakarā Saeima uzsver, ka mazākumtautību valodas nav pilnībā izslēgtas no izglītības procesa, jo ir nodrošināta mazākumtautību valodas un kultūras satura apguve interešu izglītības programmu veidā.

Satversmes 114. pants principā nepieprasa mazākumtautību valodas lietojumu sasaistīt tieši ar formālās izglītības procesu. Likumdevējam ir plaša rīcības brīvība lemt par izglītības sistēmas organizēšanu, un tajā ietilpst arī izglītības satura dalījums dažādās izglītības programmās. Formālā izglītība ir tikai viena izglītības sistēmas daļa, līdzās tai izglītības sistēma aptver neformālo izglītību, tostarp arī interešu izglītību. Interešu izglītība ir izprotama kā personas individuālo izglītības vajadzību un vēlmju īstenošana neatkarīgi no vecuma un iepriekš iegūtās izglītības.

Nemot vērā, ka pie mazākumtautībām piederošajām personām ir individuālas izglītības vajadzības un tātad tiek garantētas iespējas apgūt mazākumtautību valodu un kultūru, tad interešu izglītības izpratne ir pilnībā atbilstoša Satversmes 114. pantā ietvertu tiesību īstenošanai.

Saeimas ieskatā šis programmas veids ir pilnībā piemērots mazākumtautību īstenošanai, piemēram, attīstot mazākumtautību valodu prasmes, praktizējot mazākumtautības kultūrai raksturīgās mutvārdu tradīcijas un izpausmes, apgūstot spēles, rotaļu tradīcijas, gadskārtu svētkus, etniskos simbolus, tradicionālās dziedāšanas, muzicēšanas, dejošanas un amatniecības prasmes, iepazīstot ievērojamākās kultūras personības un viņu nozīmīgāko veikumu un tā tālāk.

Nebūtu pamata no valsts puses saturiski iejaukties un ar formālās izglītības organizēšanas metodēm ietekmēt šo mazākumtautību tiesību īstenošanu, līdz ar to Satversmes 114. panta pamattiesību īstenošanai nav vajadzīgs dalījums izglītības pakāpēs, ne saturiska programma, ne arī valsts atzīts izglītības dokuments par programmas apguvi. Tāpat uz mazākumtautību tiesību izmantošanu nav attiecināms noteiktas izglītības pakāpes obligātuma princips, proti, mazākumtautībām ir tiesības praktizēt savu kultūru, nevis pienākums to darīt. Valsts nodrošina mazākumtautību valodas un kultūrvēstures apguvi interešu izglītības veidā gan pirmsskolas, gan pamatzglītības pakāpē, tādējādi nav pamata apgalvot, ka mazākumtautību valodas būtu vispār izslēgtas no izglītības procesa.

Izglītības likuma 47. panta otrā daļa noteic īpašas tiesības izglītības iestādei īstenot interešu izglītības programmas bez licences saņemšanas, tāpat arī Vispārējās izglītības likuma 10. panta trešās daļas 1. punkts paredz, ka vispārējās izglītības iestāde ir tiesīga patstāvīgi īstenot interešu izglītības programmas. Izskatāmās lietas kontekstā ir svarīgi, ka ikviena izglītības iestāde ir tiesīga brīvi īstenot mazākumtautību valodas un kultūras interešu izglītības programmas atbilstoši saviem ieskatiem un bez atsevišķas licences saņemšanas.

Izglītības likuma 47.³ panta mērķis ir noteikt pienākumu pašvaldībām nodrošināt iespēju mazākumtautību izglītojamiem apgūt mazākumtautību izglītības saturu, mazākumtautību valodas un kultūrvēsturisku... interešu izglītības programmās bez maksas.

Ministru kabineta 2023. gada 29. augusta noteikumi Nr. 494 „Noteikumi par mazākumtautību valodas un kultūrvēstures interešu izglītības programmas paraugu un tās īstenošanas vadlīnijām” 3. punkts paredz trīs mācību nodarbības, akadēmiskās stundas nedēļā, bet šis nodarbību ilgums ir saistāms ar valsts finansējuma saņemšanu. Izglītības iestādes ir tiesīgas lemt arī par ilgāku nodarbības norisi, nepretendējot uz valsts finansējuma saņemšanu, bet līdzfinansējot mazākumtautību valodas un kultūras interešu izglītības nodarbības no citiem avotiem.

Līdzās iepriekš minētajam jāakcentē arī tiesības izmantot mazākumtautību

valodas interešu izglītības programmas apguvē. Tā kā interešu izglītības programmas neiekļaujas vispārējā izglītībā, uz tām nav attiecināmas Izglītības likuma 9. panta 1.¹ daļas prasības par valsts valodas lietojumu, citiem vārdiem, mazākumtautību valodas un kultūrvēstures interešu izglītības programmas apguve izglītības iestādēs var norisināties, izmantojot mazākumtautību valodu kā mācību valodu. Konkrētajā gadījumā, ja, piemēram, pieteicēji apmeklē krievu valodas interešu izglītības nodarbības, tad viņi var sarunāties gan savā starpā, gan ar pedagogu krievu valodā. Tas nozīmē, ka šādās interešu izglītības nodarbībās izglītojamie un pedagogi var brīvi savstarpēji komunicēt attiecīgajā mazākumtautību valodā, tādējādi kolektīvi sociālā mijiedarbībā saglabājot un attīstot savu valodu, etnisko un kultūras savdabību. Šādā veidā pie mazākumtautībām piederošajām personām gan pirmsskolas, gan pamatzglītības pakāpē ir garantētas tiesības apgūt konkrētas mazākumtautību valodas un izmantot to kā mācību valodu izglītības procesā, kas uzsvērts Satversmes tiesas spriedumā lietā Nr. 2018-22-01.

Interesu izglītība sniedz izglītojamiem plašas un elastīgas iespējas iegūt jaunu un atšķirīgu pieredzi mazāk formālā mācību vidē, tajā var izmantot piemērotākās mācību pieejas un metodes, kas var labāk ievadīt izglītojamo attiecīgajā mazākumtautības kultūrā. Tādējādi interešu izglītības ietvaros izglītības iestādes var strādāt ar pilnīgi visiem izglītības elementiem – zināšanām, prasmēm un attieksmi kopumā.

Šodien arī tiesas sēdē, atbildot uz manu jautājumu, konstitucionālās sūdzības iesniedzēju pārstāvis apstiprināja, ka vismaz daļa no konstitucionālās sūdzības pieteicējiem apmeklē šīs interešu izglītības iespējas, tātad ir nodrošināta šī iespēja. Nav informācijas, kādēļ varbūt pārējā daļa vai neapmeklē, vai... vai vienkārši nav informācijas, vai... vai ir kādi citi apstākļi, bet no konstitucionālās sūdzības iesniedzēju puses netiek izvirzīts arguments, ka konstitucionālās sūdzības iesniedzējiem būtu bijuši kādi šķēršļi apmeklēt šīs interešu izglītības iespējas... šīs interešu izglītības nodarbības, un līdz ar to nevarētu apgalvot, ka valsts nav nodrošinājusi iespēju pie mazākumtautībām piederošajām personām apgūt savu valodu, apgūt kultūru, attiecīgi viņu dzimto kultūru, un īstenot Satversmes 114. pantā noteiktās tiesības. Un tas ir pats galvenais šajā lietā, tāpēc ka likumdevēja uzdevums ir nodrošināt šo iespēju, nevis zināmā mērā piespiedu kārtā pieprasīt visiem mazākumtautību... pie mazākumtautībām piederošajām personām apmeklēt šādas nodarbības.

Noslēgumā Saeima vēlas piebilst... iebilst konstitucionālās sūdzības apgalvojumam, ka apstrīdētās tiesību normas esot pieņemtas pretēji Satversmes 1. pantam un tiesiskās paļāvības principam. Lai gan sūdzības iesniedzēji norāda, ka tie paļāvās uz iepriekšējo izglītības reformu posma galīgo raksturu, ne konstitucionālās sūdzības un lietas materiāliem... no konstitucionālās sūdzības un lietas materiāliem nav izprotams, kā konkrētajā gadījumā šī paļāvība ir izpaudusies. Kā tika minēts iepriekš,

vairāku desmitu gadu garumā Latvijas valsts mērķtiecīgi ir virzījusies uz to, lai pārietu uz mācībām valsts valodā, tāpēc apstrīdēto normu pieņemšana nav vērtējama kā negaidīta, bet ilgstoša un pakāpeniska procesa rezultāts.

Ar apstrīdētajām normām netiek ieviesta pavisam jauna tiesiskā kārtība, bet tiek palielināts valsts valodas lietojuma īpatsvars vispārējās izglītības procesā, pārejot uz mācību satura apgūšanu tikai valsts valodā. Turklāt, pieņemot apstrīdētās tiesību normas, Saeima ir nodrošinājusi turpat gadu vai noteiktām klasēm pat ilgāku pārejas periodu. Šajā laika periodā izglītības iestādēm, pedagogiem un izglītojamiem, vecākiem ir bijusi iespēja pielāgoties gaidāmajām izmaiņām. Jebkurā gadījumā Saeima vēlas uzsvērt, ka tiesiskās palāvības princips nedod pamatu ticēt, ka reiz noteiktā tiesiskā situācija nekad nemainīsies, un likumdevējam ir pienākums periodiski pārskatīt tā noteikto tiesisko regulējumu un lemt par tiesiskā regulējuma izmaiņām, lai nodrošinātu atbilstību faktisko un tiesisko apstākļu izmaiņām, un pilnveidotu regulējumu atbilstoši aktuālajām vajadzībām. Tas ir tieši tas arī, ko Saeima konkrētajā gadījumā ir darījusi.

Apkopojot iepriekš minēto Saeima uzskata, ka apstrīdētās Izglītības likuma un Vispārējās izglītības likuma normas nodrošina valsts valodas pienācīgu apguvi, vienlaikus ļaujot mazākumtautību izglītojamiem apgūt attiecīgās mazākumtautības valodas prasmes un kultūras tradīcijas. Līdzsvars ir samērīgs un atbilstošs Latvijas apstākļiem.

Saeima aicina Satversmes tiesu atzīt apstrīdētās tiesību normas par atbilstošām Satversmes 1. un 114. pantam. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies par jūsu runu. Būs daži jautājumi.

Vispirms vispārīgs jautājums. Vai jūs varat sniegt informāciju, kas dotu Satversmes tiesai priekšstatu par to, ka šī mazākumtautību interešu izglītības programma darbojas? Proti, iepriekš bija valsts un pašvaldību dibinātās skolas, kuras īstenoja mazākumtautību izglītības programmas. Šobrīd mazākumtautību izglītības programmas vairs netiek īstenotas 1., 4., 7. klasē un attiecībā uz pārējām ir paredzēts laiks, kad tās pārtrauc šīs programmas īstenošanu. Sakiet, lūdzu, cik daudz... Vai varat sniegt tādu informāciju, cik daudz ir skolu, kas iepriekš īstenoja mazākumtautību izglītības programmas un tās šobrīd īsteno šo īpašo mazākumtautību interešu izglītības programmu?

S. Bērtaitis.

Pieņemu, ka runa ir par valsts skolām, ja?

A. Laviņš.

Par valsts un pašvaldību dibinātajām skolām.

S. Bērtaitis.

Jā, šāda statistika nav likumdevēja rīcībā, tādēļ ka tas jau ir vairāk izpildvaras līmeņa jautājums. Līdz ar to šobrīd tiesas sēdē būs pieaicināti Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvji, kuri noteikti varēs atbildēt uz šo jautājumu, ņemot vērā, ka tieši Izglītības un zinātnes ministrijas rīcībā ir pieeja datu bāzēm, kur ir šī informācija iekļauta.

A. Laviņš.

Labi, tad šo skaidrosim tālākā tiesvedības procesā.

Nākamais jautājums saistīts par to, kā tiek nodrošināta šīs īpašās programmas... nelietošu šo vārdu „īpaša programma”, bet mazākumtautību interešu izglītības programma bērniem ar īpašām vajadzībām. Mēs varam redzēt no sniegtās informācijas Satversmes tiesai, ka šiem bērniem ir izveidotas speciālas programmas, un tur ir deviņas programmas izveidotas, atkarībā no tā, kāds ir bērna veselības stāvoklis. Sakiet, lūdzu, vai un kā šiem bērniem tiek nodrošināta šīs programmas īstenošana – mazākumtautību interešu izglītības programmas īstenošana? Vai tā metode, kādā šie bērni apgūst mazākumtautību interešu izglītības saturu, ir tāda pati, kāda ir paredzēta tiem bērniem, kuriem nav mācīšanās problēmas veselību dēļ? Uztvērāt jautājumu?

Obligātā satura apguvē valsts, atzīstot, ka bērnam ir noteiktas veselības problēmas, kas liedz apgūt obligāto saturu vispārējā kārtībā, ir izveidota īpaša programma, īpaša pieeja, īpašas metodes. Tagad projicējam šo uz mazākumtautību interešu izglītības programmas satura apguvi. Vai pieeja šeit... valsts ir atstājusi šo pieeju tādu pašu kā bērniem, kuriem nav izglītības satura apguves problemātika?

S. Bērtaitis.

Jā, paldies, godājamā tiesa. Jautājumu saprotu. Atbildot uz jūsu jautājumu, es gribētu vispirms norādīt uz to, ka, ja mēs runājam par obligāto saturu vispārējās izglītības programmām, tad tas ir reglamentēts daudz detalizētākā līmenī, arī izglītības standarts, kas pasaka, kas ir jāasniedz un kā tas ir jādara, līdz ar to arī šīs regulēšanas... regulēšanas īpatsvars ir daudz lielāks, un tāpēc arī to tālāk varam dēvēt par formālo izglītību, tāpēc ka valsts daudz stingrāk un skaidrāk iejaucas, kontrolē, pārbauda, vērtē un beigu beigās ir izsniedzis tālāk jau dokumentu, kas apliecina šīs izglītības apguvi.

Iepretim šai formālajai izglītībai, ja mēs runājam par interešu izglītību, interešu izglītība ir daudz brīvāka, valsts mazāk iejaucas šīs interešu izglītības regulēšanā saturiski, tālāk nenosaka kaut kādus noteiktus formātus un atstāj to attiecīgi interešu izglītības programmas īstenošanai.

Ja mēs raugāties uz Ministru kabineta noteikumiem Nr. 716 „Noteikumi par valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām un pirmsskolas izglītības programmu paraugiem”, tad 3. pielikums runā par speciālās pirmsskolas izglītības programmas paraugu, kur ir dots... norāde uz to, ka saturs paliek tas pats, kas ir vispārējais, ja, bet ir paredzēts pedagoģiskā procesa organizācijas tālā un īstenošanas plāna īpatnības. Savukārt, ja mēs raugāties uz Ministra kabineta noteikumiem Nr. 494 „Noteikumi par mazākumtautību valodas un kultūrvēstures interešu izglītības programmas paraugu un tās īstenošanas vadlīnijām”, tad šie... šīs programmas paraugs un īstenošanas vadlīnijas ir vienas, viņas neidentificē vairāk nekādas apakšprogrammas, bet šeit ir jāņem vērā, ka šīs programmas paraugs ir daudz lakoniskāks un ar mazāku tvērumu iepretim obligātā saturā, tālā izglītības vadlīnijām un pirmsskolas izglītības programmas paraugam.

Katrā ziņā interešu izglītības pedagogs, kas vada interešu izglītības nodarbības pats sagatavo izglītības programmu, un pēc būtības netiek liegts un šim pedagogam ir iespēja iestrādāt visas tās īpatnības, kuras ir nepieciešamas attiecībā uz bērniem ar īpašajām vajadzībām, tālā visas pedagoģiskā procesa organizācijas īpatnības un īstenošanas plāna īpatnības ir iestrādātas šajā programmas paraugā. Tālā tas jau ir pedagoga loma.

Tālā atbildot – nav šķērslis pedagogam iestrādāt interešu izglītības paraugā visas šīs īpašās vajadzības.

A. Laviņš.

Saprātu jūsu atbildi. Man lūgums būtu reflektēt uz to, ko Loginovas kundze norādīja, sniedzot savus apsvērumus par to, ka realitātē pastāv tāda situācija, ka ne visi bērni, kuriem ir grūtības mācību satura apguvē, juridiski ir iespējams saņemt šo statusu – bērns ar īpašām vajadzībām. Tad viņam nākas piedalīties izglītības vispārējā procesā, un pastāvēt gan finansiāli, gan vēl citi šķēršļi, ka šāds bērns tomēr netiek pie šī statusa, ka viņam būtu iespējas mācīties kādā no šīm deviņām programmām, kas ir izveidotas bērniem ar speciālām vajadzībām. Jūs šai ziņā piekrītat? Nepiekrītat? Kāda ir Saeimas pozīcija?

S. Bērtaitis.

Saeimas pozīcija ir tāda, ka ir izveidota sistēma, kā novērtēt un atzīt, vai personai ir speciālas vajadzības, un attiecīgi, ja personas kādu personīgu iemeslu dēļ izvēlas neizmantot šo valsts noteikto kārtību, kā tas atzīst. Nu ir dzirdēts arī, ka, piemēram, personas nevēlas vērsties un saņemt šo statusu, jo uzskata, ka tas ir zināms zīmogs, kas nu tālā dokumentāri tiek fiksēts, ka viņam ir šīs īpašās vajadzības un varbūt kaut kādu personīgu izvēļu dēļ nevēlas šāda statusa iegūšanu, bet tā ir pašas personas izvēle, valsts uzdevums ir nodrošināt iespēju tomēr, nu, ja ir vajadzība, tad apgūt... nu ne apgūt, bet iegūt šo statusu. Un kopumā, nu šīs lietas ietvaros mēs

neredzam, ka šis būtu šķērslis, kas būtu iemesls, lai... un arī vērst jūsu uzmanību, ka uz manu jautājumu, vai ir bijuši šķēršļi... konstitucionālās sūdzības... iekļūt interešu izglītībā, atbilde bija noraidoša, tad arī personām ar... bērnam ar speciālām vajadzībām nav bijuši šķēršļi piekļūt interešu izglītībai šai sakarā.

A. Laviņš.

Jā, paldies. Un vēl divi jautājumi.

Un vispirms par šiem atbalsta pasākumiem bērniem, kuri pieder pie mazākumtautībām... izglītības procesa valsts valodā. Vai tad, ja ir nepieciešams saņemt logopēda pakalpojumu, šis pakalpojums vienmēr tiek sniegts valsts valodā? Vai pastāv kādi gadījumi, kad bērnam šis atbalsta pakalpojums varētu tikt sniegts viņa dzimtajā valodā?

S. Bērtaitis.

Jā, atbildot uz jūsu jautājumu – logopēda pakalpojums tiek sniegts valsts valodā, un tam ir... tas nav tik daudz likumdevēja varbūt kaprīze, bet runa ir par to, ka tur ir zināms logopēdiskais pamatojums kāpēc arī logopēdu profesionāļi iesaka izmantot. Un šodien arī mēs tiesas sēdes sākumā saņēmām konstitucionālās sūdzības iesniedzēju pārstāvju aicinājumu uzklaut un pieaicināt kā... tāpat personu, pieaicināto personu arī Gundegu Tomeli, kas ir Rīgas Tehniskās universitātes Liepājas akadēmijas docente un studiju programmas „Logopēdija” direktore. Tad, ja tiesa pieaicinās, tad arī viņa varētu noteikti arī sniegt paskaidrojumu, kāpēc ir nepieciešams šiem mazākumtautībām piederošiem bērniem apgūt un saņemt šo logopēdisko atbalstu tieši latviešu valodā, kas ir valsts valoda, tur arī zināms pamatojums no tā skatu punkta.

Un, kā es arī noskaidroju, tad Izglītības un zinātnes ministrijas darbinieki ir arī sazinājušies ar Tomeles kundzi un ir noskaidrojuši, ka, ja Satversmes tiesa lems, tad Tomeles kundze ir gatava arī ierasties un sniegt savus paskaidrojumus, kāpēc tieši notiek...

Bet nu tāpat, atbildot uz jūsu jautājumu – jā, tas tiek sniegts valsts valodā, neizmantojot mazākumtautību valodu.

A. Laviņš.

Vai ir kādi citi atbalsta pasākumi, kuri var tikt sniegti bērnam viņa dzimtajā valodā? Jūs vairākus nosaucāt atbalsta pasākumus, kas ir paredzēti, lai īstenotu šo pāreju izglītības saturu apgūt tikai valsts valodā.

S. Bērtaitis.

Godājamā tiesa! Tāpat Izglītības likuma 9. panta viens... ar indeksu... es atvainojos, 1. daļa pasaka, ka valsts, pašvaldība un valsts augstskolu izglītības iestādēs

izglītību iegūst valsts valodā. Un savukārt šī paša panta daļa 1.¹ pasaka, ka privātajās izglītības iestādēs vispārējo izglītību un profesionālo izglītību, pamatizglītības un vidējās izglītības pakāpi iegūst valsts valodā. Tātad šie atbalsta pasākumi ir daļa no izglītības sistēmas, un, ņemot vērā, ka mēs runājam par vispārējās izglītības apguvi, tad arī šiem atbalsta pasākumiem būtu jābūt valsts valodā. Līdz ar to atbilde ir noraidošā. Nē, ka nav. Paldies.

A. Laviņš.

Skaidrs, paldies. Un beidzamais jautājums attiecas uz to, kādā veidā mijiedarbojas obligātā satura apguve un mazākumtautību interešu izglītības programmas saturs pašiem mazākajiem bērniem no vecuma pusotrs gads līdz trīs gadi šajā vecuma posmā. Kā valsts un pašvaldību izglītības iestādēs, kas ir bērnudārzi, sadzīves valodā mēs to tā apzīmējam, kā šiem bērniem šīs divas... izglītības satura elementi – obligātais saturs un mazākumtautību interešu izglītība tiek īstenota. Sniedziet, lūdzu, Saeimas priekšstatu par to, kā tas tiek īstenots! Jā.

S. Bērtaitis.

Jā, godājamā tiesa, cik man zināms, man liekas, ka neviens no konstitucionālās sūdzības iesniedzējiem nav šajā vecuma posmā, varbūt tad konstitucionālās sūdzības pārstāvis var labot, bet man šķiet, ka neviens... neviens no iesniedzējiem nebija tieši vecuma posmā no 1,5 līdz trīs gadu posmam. Bet, atbildot...

A. Laviņš.

Jā, bet...

S. Bērtaitis.

... pēc būtības uz jūsu jautājumu, tātad...

A. Laviņš.

Neatkarīgi no tā.

S. Bērtaitis.

Jā, likumdevējs ir paredzējis arī pirmsskolas izglītības iestādēs, sākot no pusotra gada vecuma līdz pat sešu vai septiņu gadu vecumam, kad bērns ir pirmsskolas iestādē, šīs interešu izglītības programmas. Tālāk jau pašas izglītības iestādes, ņemot vērā pieprasījumu, tātad to, vai vecāki vispār vēlas, ņemot vērā skolas darbības organizāciju un arī pedagogus... tad paši plāno, kā šo īstenot, faktiski. Likumdevējs neiejaucas šādās detaļās – vai un kuros brīžos kā organizēt šīs interešu izglītības apguves iespējas –, tas ir nodrošināts kā iespēja, un tad, kā skolas un pedagogi sadarbībā ar vecākiem to dara,

tas jau ir viņu pašu. Tāpēc ir dažādas situācijas, ir... arī ņemot vērā, ka Satversmes tiesas lietvedībā ir arī vairākas citas lietas, kur ir personas norādījušas, ka arī, piemēram, tiek veidotas dažādas modificētas kultūras apguves programmas ar dažādiem tēlniecības vai... vai citiem elementiem, kur, piemēram, tiek izmantotas bērna... bērna tātad sensorās spējas komplektā ar mazākumtautību izglītības apguvi. Tā kā tas ir iespējams.

A. Laviņš.

Saprotu.

S. Bērtaitis.

Jautājums – vai vecāki to grib, vēlas, bet tas jau tālāk ir viņu izvēle.

A. Laviņš.

Jā, tad precizēšu: vai Saeimas ieskatā tāda normatīvo aktu interpretācija, kas novestu pie tāda rezultāta vai... vai novestu pie tāda rezultāta varbūt nebūtu pareizais formulējums... bet, kas atļautu īstenot šādu izglītības ieguves procesu pirmsskolas izglītības iestādē, ka gadījumā, ja vecāki būtu pieprasījuši attiecīgajam bērnudārzam, ka katru dienu varētu būt pa vienai mazākumtautības valodas stundai gan posmā no pusotra gada līdz trīs, no trīs līdz pieci, no pieci līdz septiņi. Ja jūs minējāt, ka tas ir atstāts pašas izglītības iestādes ziņā, bet tomēr ir noteikta rīcības brīvība, kurai būtu jāatbilst normatīvo aktu prasībām, un tāpēc, modelējot situāciju – vai tāda kārtība, jūsuprāt, būtu atbilstoša normatīvajiem aktiem, ko likumdevējs ir pieņēmis, un varētu atzīt par atbilstošu? Respektīvi, manis modelētā situācija – pēc vecāku pieprasījuma reizi dienā nedēļas ietvarā varētu būt, piemēram, krievu valodas vai ukraiņu valodas un kultūras apguve.

S. Bērtaitis.

Pēc būtības apstrīdētās normas nereglamentē interešu izglītības apguvi šādā detalizētā līmenī, un ir vairāki jautājumi, kas ir reglamentēti izpildvaras jautājumi... izpildvaras līmenī ar Ministru kabineta noteikumiem, kur Saeima nav tiesīga, kompetenta varbūt izteikties. Bet kopumā tātad likumdevējam nav iebildumu. Un tas arī bija nolūks – veidot efektīvu interešu izglītības sistēmu, kura ļauj šīm personām papildus obligātajām... satura... izglītības satura apguvei papildinošā veidā iegūt iespējas apgūt mazākumtautību valodu un kultūru, un pēc būtības ir iespējams un īstenot šīs nodarbības bērnam, bērna vecuma posmam atbilstošā veidā, ņemot vērā viņa slodzi, tātad tas ir iespējams arī reāli. Īstenojams.

A. Laviņš.

Paldies, vēl ir arī citi jautājumi tiesnešiem. Un šobrīd vārds tiek dots tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Labdien, Bērtaiša kungs! Man būs trīs jautājumi. Pirmais būs par reformas mērķi. Jūs ļoti daudz izklāstījāt par valsts valodu. Vai no tā, kas arī ir vismaz publiski bijis, vai es arī saprotu, ka otrs mērķis bija vienot... veidot vienotu publisk... nu, skolu sistēmu arī. Vai šāds mērķis nebija Saeimai?

S. Bērtaitis.

Mērķis ir veidot vienotu izglītības sistēmu, kura nodrošina pietiekamas valsts valodas zināšanas. Tātad tas ir kodols, bet, ņemot vērā pie mazākumtautībām piederošās personas, viņu īpašās individuālās vajadzības apgūt savu mazākumtautību valodu, tad ir papildus arī likts pie šīs kopējās reformas pārejai uz valsts valodu, arī papildu instrumenti un papildu regulējums, nodrošinot gan pašu pāreju, gan arī šo minoritāšu kultūras un valodas apguvi perspektīvā.

A. Kučs.

Paldies. Tad tieši par valsts valodas apguvi kā mērķi. Un tātad Loginovas kundze minēja to, ka, ja mēs paskatāmies, no iepriekšējās reformas bija pagājuši aptuveni trīs gadi. Kā viņa minēja šeit... nu tātad ir tai skaitā pusotrs gads bija *Covid*, kas bija šajā laikā. Un tad nu jūs arī atsaucāties uz Valsts valodas aģentūras pētījumiem, uz Liepājas Universitātes pētījumiem, bet nu tie aptver gan laika posmu pirms 2018. gada nu, tur bija 2016. līdz 2020., jūs teicāt.

S. Bērtaitis.

Jā, ieskaitot, jā.

A. Kučs.

Jā, ieskaitot, ja. Tātad nu es gribu jautāt: vai... kā varēja izvērtēt nu, ka tā iepriekšējā reforma, ja mēs runājam tieši par valsts valodu kā mērķi, ka viņa nerasniedza to mērķi, ņemot vērā to, ka no iepriekšējās reformas bija pagājuši tikai trīs gadi? Un šo trīs gadu ietvaros bija arī liels laika posms, kad bērni mācījās mājās, nu tātad attālināti.

S. Bērtaitis.

Jā, godājamā tiesa! Tātad gan Liepājas Universitātes pētījums, gan Latviešu valodas aģentūras pētījums aptver periodu arī pēc tam, kad tika ieviesta šī iepriekšējā

reforma par bilingvālo pāreju. Un, kā es minēju, tādad, piemēram, Latviešu valodas aģentūras pētījums aptver arī 2019., 2020. gadu. Tādad pētnieku rīcībā bija šie dati, un pētnieki ir tieši šajos pētījumos arī atsaukušies uz šo bilingvālo vidi kā nepietiekamu, lai pienācīgi apgūtu valsts valodu augstā līmenī, tādad šajos pētījumos bija tieši analizēta bilingvālā vide. Tas ir viens apsvērums.

Un otrs apsvērums, ka līdzās šiem diviem pētījumiem, valstij, Latvijas valstij, ir izveidots vairākas informācijas... tādad datu bāzes, kur tiek uzkrāti dati par izglītojamo novērtējumiem, un šīs datu bāzes tiek papildinātas katru gadu attiecīgi ar šiem datiem, un šie dati ir pilnībā pieejami izglītības jomas darbiniekiem, tostarp arī Izglītības un zinātnes ministrijai, kura izstrādāja šo sākotnējo projektu un līdz ar to balstījās uz šiem ikgadēji uzkrātiem datiem. Tādad jau 2022. gadā sagatavojot sākotnējo projektu un virzot viņu uz Saeimu, bija ņemti vērā aktuālie dati, kas atspoguļoja iepriekšējos posmus, rezultātus, un šie dati apstiprināja, ka tomēr nav pietiekams valsts valodas zināšanu izaugsmes progress un ir nepieciešams pilnībā pāriet uz valsts valodu.

A. Kučs.

Labi. Paldies. Un pēdējais jautājums no manas puses būs... par 114. panta standartu. Tādad tas, ka jūs teicāt, ka personai neizriet tiesības izvēlēties, kādā valodā būs izglītība, tad es gribētu saprast... un, ja mēs izlasām mazākumtautību konvencijas 14. pantu, tādad... otro daļu, viņš pasaka, ka valstīm izglītības sistēmu ietvaros puses apņemas, ja ir pietiekams pieprasījums, nodrošināt savu iespēju robežās, kas personām, kuras pieder pie nacionālajām minoritātēm, ir pienācīgas iespējas apgūt minoritātes valodu vai iegūt izglītību šajā valodā. Nu, tādad teritorijās, kur tās vēsturiski vai dzīvo lielā skaitā.

Pieteikuma iesniedzējs teica, ka valstij, kā viņi redz šo konvencijas 14. pantu, ir pienākums nodrošināt tādad abas divas – gan iespēju apgūt minoritātes valodu, gan iegūt izglītību šajā valodā. Es gribu dzirdēt jūsu skatījumu, kā jūs redzat konvencijas 14. pantu, gan arī Satversmes ietvarā, jo Satversme nevar paredzēt mazāku standartu. Vai tas aptver šīs abas divas prasības vai vienu? Tādad – Saeimas pozīcija.

S. Bērtaitis.

Jā, paldies, godājamā tiesa! Tādad jāņem vērā, ka Vispārējā konvencija par nacionālo minoritāšu aizsardzību, tā ievada daļā, ja mēs raugāties pēdējo apsvērumu ievadā, ir dota norāde uz to, ka, nolemjot īstenot šajā vispārējā konvencijā izteiktos principus ar nacionālās jurisdikcijas un valodu politikas palīdzību, puses vienojas par sekojošo. Tādad nu *[tehnisku iemeslu dēļ nav skaņas 3:24:18 – 3:24:26]*... kuri ir dalībvalstīm jāņem vērā savās nacionālajās tiesību sistēmās. Un, raugoties uz 14. pantu, Saeimas pozīcija ir tāda, ka šis pants neparedz valstij pienākumu vispārējās izglītības saturu nodrošināt mazākumtautību valodā.

Mēs atzīstam, ka izslēgt mazākumtautību valodu no izglītības sistēmas pilnībā nav pieļaujamas, bet, kā es arī sniedzu apsvērumus un paskaidrojumus iepriekš, tad ar konkrēti apstrīdētajām normām nav pilnībā izslēgts, ir likumdevējs ieviesis īpašu regulējumu pārceļot šo mazākumtautību izglītības saturu uz interešu izglītības programmām. Tātad pēc būtības tas ir palicis izglītības sistēmas ietvaros. Un, ņemot vērā Latvijas vēsturiskos un īpašos stāvokļus, ņemot vērā, ka krievu valoda, kas ir visu konstitucionālās sūdzības iesniedzēju valoda, ir ļoti stabilā pozīcijā, nav uzskatāma par kaut kādā ziņā apdraudētu un personām netiek liegta iespēja attīstīt šo valodu, kultūru, komunicēt savās kopienās šajā valodā, vai, piemēram, ģimenē vai tiekoties ar draugiem, tas netiek nekādā veidā ierobežots, tad Saeimas pozīcija ir, ka šī konvencija nav pārkāpta un līdz ar to arī nav pārkāptas Satversmes 114. panta prasības.

A. Kučs.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem būs jautājumi Saeimas pārstāvim? Lūdzu!

I. Pimenovs..

Paldies par iespēju uzdot jautājumus Saeimas pārstāvim.

Pirmkārt, es gribētu atvainoties, tik tiešām tā bija mana kļūda, es teicu tā, ka pēc diviem gadiem... interešu izglītības programma izbeigsies un vairs nebūs īstenota. Es runāju par to, ka pēc manis noteiktā termiņa, nosauktajā termiņā, būs izbeidzies faktiski valsts finansējums, un pēc tam tik tiešām šīs programmas pilnībā būs atkarīgas no pašvaldības... no pašvaldības finansējuma, atkarīga no konkrētā pieprasījuma, kā... katrā konkrētajā pašvaldībā. Es arī gribētu pievērst ka, runājot ar skolu direktoriem, es dzirdēju vairākkārt tādas bažas, ka faktiski tas nozīmētu, ka lielā mērā pašas skolas būs atbildīgas par to, kā viņiem pārdaļīt naudu, kuru tās skolas saņem no pašvaldības departamenta, sadala starp dažādām interešu programmām. Tad, ja pietrūkst nauda...

A. Laviņš.

Pimenova kungs, es jūs pārtraukšu.

I. Pimenovs..

Par jautājumu.

A. Laviņš.

Jā, tieši tā!

I. Pimenovs..

Es atvainojos.

A. Laviņš.

Jautājumus uzdodiet, lakoniskus jautājumus. Jums ir iespēja.

I. Pimenovs..

Es atvainojos, tas ir... mana procesuālā neizglītība... tad šeit tagad... ir nozīme. Piedodiet.

Jautājums man būtu šāds – par saskaņošanu ar vecākiem. Jūs teicāt, ka tomēr bija... Jūs vairākkārt arī atsaucaties uz dažādiem pasākumiem, kur tad šīs saskaņošana notikusi. Arī uz Izglītības un zinātnes ministrijas Konsultatīvo padomi mazākumtautību izglītības jautājumos. Vai jūsu rīcībā ir šīs sēdes protokols, nu, uz kuru jūs atsaucaties gan savā atbildes rakstā, gan arī tikko teiktajā uzrunā?

S. Bērtaitis.

Konsultācijas šajā padomē... ir norādīts arī abu likumprojektu anotācijās, ka šādas konsultācijas ir notikušas, un es zinu vispārīgi saturu, bet protokols nav manā rīcībā. Nē.

I. Pimenovs..

Paldies. Tālāk. Ilgi tika apgalvots, ka, lai pienācīgu... lai pienācīgi apgūtu latviešu valodu, ir kaut kādi priekšmeti... tai ir jāapgūst. Paskaidrojiet, lūdzu, kāpēc šī loģika nav piemērojama attiecībā uz mazākumtautības valodu?

A. Laviņš.

Pimenova kungs, formulējiet jautājumu. Es neuztvēru.

I. Pimenovs..

Okay. Ilgi tika apgalvots: lai pienācīgi apgūtu latviešu valodu, ir... ir kaut kādi priekšmeti latviešu valodā ir jāapgūst. Tas veicinātu tik tiešām valodas apguvi un tas lielā mērā ir ceļš, kurš ejams, bet, ja mēs piemērojam šo pašu loģiku attiecībā uz mazākumtautības valodu, varbūt arī vērts... daži priekšmeti apgūst skolā mazākumtautību valodā, lai panāktu to pašu rezultātu, kuru mums bija ieteikts attiecībā uz latviešu valodu?

S. Bērtaitis.

Nu, tāpat, kā es minēju, valsts valodai ir īpašs statuss, un valsts valodas zināšanas augstākajā pakāpē vai tuvu augstākajai pakāpei ir būtiski svarīgs sabiedrības

demokrātiskai funkcionēšanai. Tāpēc arī šī valsts valodas lietošana visos mācību priekšmetos ir bijis likumdevēja mērķis.

Ja mēs runājam par mazākumtautībām, tad mazākumtautību interešu nodarbības ļauj īstenot šīs nodarbības, lai apgūtu pašu mazākumtautību vai kultūru, bet tas jau nav šķērslis. Piemēram, ņemot vērā, kā mazākumtautības valoda primāri ir ģimenē lietota valoda, tā ir dzimtā valoda, tad arī ģimenē vecāki, kas iesaistās un ir līdzatbildīgi bērnu izglītošanas procesā, var, piemēram, palīdzēt izglītojamam apgūt, piemēram, matemātiku vai kādu citu programmu šajā mazākumtautību valodā, arī izglītojamie paši var pašmācības ceļā, bet valsts neorganizē šādu sistēmu.

I. Pimenovs..

Nu jūs faktiski neatbildējāt uz manu jautājumu. Es tā secinu. Piedodiet.

Bet man ir vēl viens jautājums par kultūrvēstures programmu, tātad interešu izglītības programmu.

Starp citu, man starp iesniedzējiem ir bērns, kas ir tajā pašā posmā, kuru jūs minējāt, un tieši šis bērns ir bērnudārzā. Un viņam viņi neatrada pasniedzēju, lai īstenotu interešu izglītības programmu. Man ir arī šis bērnudārza nosaukums, precīzāk – numurs, bet es gan negribētu dalīties stenogrammai. Tā ir privāta informācija.

Vienlaikus, jūsuprāt, sakiet, lūdzu, kultūrvēstures programmas saturam piemīt, piemēram, tādu svētku kā Masļeņica svinēšana vai pareizticīgo Ziemassvētku svinēšana, vai kādi citi pasākumi, vai, piemēram, Jaunā gadā, kad reiz to... bija nosaukts kā salatētis vai ģedmaroz, es nezinu, kā to latviski tagad pareizi apzīmēt, šo kungu, kas apmeklē bērnus tātad pirms Jaunā gada, bet nu... Un ka šoreiz, šogad tas faktiski bija nu, noraidīts dažādās iestādēs. Vai šāda veida saturs, jūsuprāt, kā nu lietpratējam, ir piemērots vai nē?

S. Bērtaitis.

Es neesmu drošs, ka es pareizi sapratu jūsu jautājumu, bet tātad, ja jūs ieskatīsieties ministra noteikumos Nr. 494 „Noteikumi par mazākumtautību valodas un kultūrvēstures interešu izglītības programmas paraugu un tās īstenošanas vadlīnijām” pielikumu, kas ir pievienots, tad ir atrunāti dažādi veidi, dažāda veida saturs, kas tiek apgūts šajās mazākumtautību kultūrvēstures nodarbībās, un tiek runāts par to, ka var būt gan spēles, rotaļu tradīcijas, gadskārtu svētki, etniskie simboli, tātad visi šie īpašie, nacionālajai kultūrai raksturīgie svētki pēc būtības var tikt iekļauti šajā apmācību programmā, praktizēti, turklāt uzsveru – attiecīgajā valodā, tātad, ja, piemēram, runājam par Masļeņicu, tad krievu valodā var šos svētkus svinēt, atzīmēt, veikt visas gadskārtas, rotaļas, kas ir...

I. Pimenovs..

Paldies. Ļoti zīmīgi... piezīmēju. Es to pasniegšu tādai savai iesniedzējai.

Un pēdējais. Jūs, lai arī es tā kā nu... kā var saka, atspēkoju dažus apsvērumus jūsu atbildes rakstā un jūsu teiktajā, tomēr jūs atsaucaties uz pētījumiem, kuri pašā pamatā ir izglītojamā pašvērtējums par latviešu valodas zināšanām. Tie 20 procenti skolēnu, kas atbildēja tajā pētījumā, ka viņi zina latviešu valodu slikti vai vāji, es neatceros precīzo formulējumu, bet es neklūdus stipri, tas ir viņu pašvērtējums. Pašnovērtējums, tā saka, vai pašvērtējums pareizi. Tas ir, ja tik tiešām šī metode ir izmantojama socioloģiskajās aptaujās, bet drīzāk pētīt tirdzniecības konjunktūru, piemēram. Bet jautāt skolēnam...

A. Laviņš.

Pimenova kungs, es atkal vēršu...

I. Pimenovs..

Jautājums: vai šī metode, jūsuprāt, ir piemērojama tādā atbildīgā lietā kā valsts izglītības politika izveidošana? Pamatot.

S. Bērtaitis.

Jā, godājamais Pimenova kungs, šie ir pētījumi, kuri ir sagatavoti ar zinātnisku... noteiktu zinātnisku metodoloģiju – sociolingvistikas pētījumi, un attiecīgi pētījuma autori ir bijuši tie, kas ir izlēmuši, kādus metodoloģijas paņēmienus izmantot un kas ir bijuši piemēroti viņu izpētes veikšanai. Šobrīd komentēt šādu pētījumu veicēju... nu jebkurā gadījumā tas nav vienīgā metode – pašvērtējums. Tas tomēr ir redzams, ir, ka ir...

I. Pimenovs..

Vienīgā.

S. Bērtaitis.

... ka ir, ka ir...

I. Pimenovs..

Norādīta vienīgā.

S. Bērtaitis.

Nu tā nav, ir arī citas. Tādat dati analizēti, lai nonāktu pie pētījuma secinājumiem. Tā kā... tā kā jā, tāda būtu atbilde. Paldies.

I. Pimenovs..

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Jā, Loginovas kundze, lūdzu!

O. Loginova.

Paldies. Es gribētu precizēt un uzdot papildu jautājumus. Tātad jautājums tāds: kā jūs uzskatāt, vai krievu valodai ir bērni, kuri jau mācas 1., 4. un 7. klasē un apgūst mācību vielu latviešu valodā un kuri varbūt... liela daļa no viņiem nesaprot, ko viņiem stundas laikā pasniedz, pasniedza pasniedzējs, viņi iet uz konsultācijām. Konsultācijas parasti vai pēc stundām vai pirms stundām. Vai viņiem ir tiesības saņemt skaidrojumu dzimtajā valodā no pedagogiem?

S. Bērtaitis.

Kā es minēju jau, atbildot uz tiesneša Laviņa jautājumu, tad atbalsta pasākumi ir izglītības daļa, vispārējās izglītības daļa un līdz ar to tiek sniegti valsts valodā.

O. Loginova.

Labi. Paldies. Tātad, ja runāt par bērniem ar īpašiem... īpašām vajadzībām, kuriem skolā ir... saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 556 katrai skolai ir jāsagatavo individuālais atbalsta pasākumu plāns katram tādām bērnam. Vai tāda atbalsta plāna ietvaros ir iespējams un pieļaujams izmantot dzimto valodu attiecībā uz bērniem ar īpašām vajadzībām?

S. Bērtaitis.

Runa ir par valsts un pašvaldību izglītības iestādēm, ja?

O. Loginova.

Jā.

S. Bērtaitis.

Es varētu šo jautājumu vēl noprecizēt, bet es domāju, ka tas būtu tikai valsts valodā.

O. Loginova.

Jā, paldies, bet laikam jāprecizē, ja... Izglītības ministrijai vai kam.

S. Bērtaitis.

Nu, es... droši vien, ka man tad būtu jāprecizē, jā, šis jautājums, bet...

O. Loginova.

Nu tieši, vai ir iespējams vai... vai tulkot, nu tulkot un komunicēt ar bērnu dzimtajā valodā ir šitā individuālā atbalsta plāna ietvarā?

S. Bērtaitis.

Ja man šobrīd jāsniedz atbilde, es domāju, ka visdrīzāk, ka nē. Bet es to varu... jautājumu vēl precizēt.

O. Loginova.

Paldies. Tā, es vēl palūgšu tiesu atgriezties pie pētījuma rezultātiem, ja. Tomēr jūs teicāt, ka 20 procentu no jauniešiem atzinuši, ka viņi vai slikti, vai nepārvalda latviešu valodu, ja. Bet es skatos uz šo te grafiku, man datorā viņš iekopēts, ja. Un lieta ir tāda, ka cilvēki no 18 līdz 34 gadiem tāpat divi procenti neprot latviešu valodu, trīs procenti ļoti vāji pārvalda latviešu valodu un astoņi procenti vāji pārvalda latviešu valodu. Tas kopumā – 13 procenti. Kur jūs paņēmtāt to ciparu – 20 procenti? Jo visi pārējie... viņi vai ļoti labi, labi, vai vidēji pārvalda latviešu valodu.

S. Bērtaitis.

Atbildot uz jūsu jautājumu, avots ir Latviešu valodas aģentūras sociolingvistiskais pētījums.

O. Loginova.

Jā, tieši tā.

S. Bērtaitis.

Un šī pētījuma 23. lapaspuse, kurā es citēju: „Gandrīz 39 procenti Latvijas mazākumtautību jauniešu pēc pašvērtējuma prot latviešu valodu teicami, tikpat daudz jauniešu prot latviešu valodu labi, tomēr 20 procenti atzinuši, ka ir apguvuši latviešu valodu pamatprasmes līmenī vai zina to vāji”. Un tālāk seko: „lai veicinātu sabiedrības integrāciju uz valsts valodas pamata, oficiālās valodas prasmei jābūt ļoti augstā līmenī, tuvu dzimtās valodas prasmei” citāta beigās.

O. Loginova.

Tajā pašā novērtējumā 32. ...

S. Bērtaitis.

23. lapaspuse.

A. Laviņš.

Nestrīdēsimies! Nestrīdēsimies šobrīd nestrīdēsimies par apstākļiem. Jūs vērsāt uzmanību, ka nesaprotat, kā Saeimas pārstāvis...

O. Loginova.

Jā, jā.

A. Laviņš.

... ir nonācis pie secinājuma par 20 procentiem. Atbildi saņēmām, turpinām ar jautājumiem.

O. Loginova.

Jā, bet izriet... mans jautājums tāds, ka, ja tomēr tie 13 procenti vai nepārvalda vai slikti pārvalda latviešu valodu, vai bija kaut kādi pētījumi, ja, kāpēc viņi nepārvalda latviešu valodu? Jo tomēr tas cipars 13 procenti korelē, ir korelācijā ar cilvēku skaitu sabiedrībā, populācijā, kuriem ir tie disleksijas pazīmes, ja, ka viņiem principā ir grūtības apgūt citu valodu. Vai ir bijuši tādi pētījumi, ja? Un vai... vai tomēr jākoncentrējas uz šiem cilvēkiem un palīdzēt viņiem apgūt latviešu valodu, nevis veikt tādu nu fundamentālu reformu visā izglītības sistēmā?

S. Bērtaitis.

Jā, nu katrā ziņā tāpat tas, ar ko es atsaucos savos apsvērumos, ir 2021. gadā publicēts Latviešu valodas aģentūras pētījums sociolingvistisks. Un tur ir tieši norāde uz šādiem procentiem, un ir arī skaidrots, ka līdzšinējā bilingvālās izglītības sistēma ir nodrošinājusi vidējo latviešu valodas prasmi, kas nav uzskatāma par pietiekamu. Nu tāpat nav bijusi pietiekama lingvistiskā vide, lai šie audzēkņi skolās varētu pienācīgi apgūt. Un skolas ir tā centrālā vieta, kur bērni arī apgūst valsts valodu, it īpaši, ja, piemēram, no mazākumtautību ģimenēm nākuši bērni mājās runā attiecīgajā mazākumtautību valodā, piemēram, krievu valodā, tad skola, iespējams, viņiem ir vienīgā vieta, kur viņi var praktizēt un izmantot latviešu valodu.

O. Loginova.

Labi. Par, par... Pēdējais jautājums par likuma mērķi, ja. Jūs teicāt, ka tas viens no mērķiem, tas latviešu valodas pienācīga apguve. Tad ko jūs domājat, ar jēdzienu „pienācīga”? Vai tas ir C līmenis, pirmais vai otrais, vai tas arī varētu būt B2 līmenis? Kas tas ir par līmeni? Kā var to izvērtēt?

S. Bērtaitis.

Latviešu valodas aģentūra norāda uz to, ka arī mazākumtautību jauniešiem, tātad pie mazākumtautībām piederošiem skolēniem, ir nepieciešams apgūt valsts valodu ļoti augstā līmenī – tuvu dzimtās valodas prasmei. Tātad ir šāds... šāds vērtējums. Netiek atšifrēts, vai tas ir B, vai kāds cits, bet nu tātad tiek raksturots šādā līmenī.

O. Loginova.

Eiropas Savienībā tāda prakse eksistē?

S. Bērtaitis.

Tātad jāņem vērā, ka valsts valoda ir šajā gadījumā Latvijas valsts konstitucionālā vērtība, un šīs apstrīdētās normas ir pieņemtas Latvijas kontekstā, ņemot vērā Latvijas vēsturisko situāciju, ģeopolitiskos apstākļus kopumā un likumdevēja uzstādījumus. Tātad šeit likt vienādu absolūtu pieeju attiecībā uz citām valstīm - tas nebūtu pamatoti. Paldies.

O. Loginova.

Paldies. Jā, paldies.

A. Laviņš.

Labi, paldies, sēdieties, lūdzu!

Cienījamie lietas dalībnieki! Šobrīd tiek izsludināts pārtraukums līdz pulksten 14.45. Stunda. Stundu ilgs pārtraukums, un turpināsim tiesas sēdi. Pārtraukums.

(Pārtraukums.)

A. Laviņš.

Lūdzu, sēdieties!

Turpinām tiesas sēdi.

Attiecībā uz pieteikto lūgumu par vairāku pieaicināto personu uzaicināšanu Satversmes tiesa nolēma, ka vēl papildus uzaicināt kā pieaicināto personu Sarmīti Tūbeli, kas ir Latvijas Universitātes profesore un Latvijas Logopēdu asociācijas valdes locekle. Tāpat tiesa atzina, ka varētu būt noderīgs Ņikitas Bezborodova sniegtais viedoklis. Bet, Pimenova kungs, Satversmes tiesai ir ierobežots laiks šīs lietas izskatīšanai, vai Bezborodova kungu būs iespējama uzaicināt, un viņa klātbūtne tiesas sēdē būs iespējama nākamajā tiesas sēdē, kas ir ieplānota 13. jūnijā? Jo citas iespējas Satversmes tiesai nav no termiņa viedokļa.

I. Pimenovs..

Es saprotu, 13. jūnijs tātad tāda diena, kad varētu viņu uzklausīt. Es saprotu. Es mēģināšu pēc iespējas ātrāk ar viņu sazināties un jums ziņot, kancelejai. Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Attiecībā uz vēl viena... vēl vienas pieaicinātās personas pieaicināšanu – Ilzi Vilku, kura arī ir saistīta ar logopēdiju, tad Satversmes tiesa nolēma, ka nebūtu nepieciešams, jo viena persona jau ir saistīta ar šo jomu.

Turpinām uzklausīt... Sākam uzklausīt pieaicinātās personas. Un kā pirmā pieaicinātā persona ir Izglītības un zinātnes ministrija, un pārstāv šajā tiesas sēdē – Izglītības departamenta vecākā eksperte Olita Arkle, Izglītības departamenta arī vecākā eksperte Gunita Delijeva un Juridiskā un nekustamā īpašuma departamenta direktora vietniece Daiga Dambītes kundze, ja. Lūgums, lūdzu, Dambītes kundze, jūs sāksiet sniegt viedokli, bet šajā reizē, šajā reizē vispirms sāksim ar tiesas jautājumiem. Lai ekonomētu mūsu laiku. Tā jūs arī esat snieguši mums rakstveida apsvērumus uz tiesas uzdotajiem jautājumiem.

Jā. Vispirms, pirms šiem jautājumiem vaicāju Saeimas pārstāvim, vai jūs varat sniegt Satversmes tiesai informāciju par mazākumtautību interešu programmas darbības efektivitāti, ja tā es to varētu saukt. Līdz šim... līdz šai reformai, kad izglītības saturs ir apgūstams tikai valsts valodā, pastāvēja mazākumtautību izglītības programmas un skolas, kas šādas programmas īstenoja. Vai jūs, lūdzu, varētu nosaukt, dot mums datus, cik daudz šādas skolas, kuras vairs nevar turpināt mazākumtautību izglītības programmu, jo tāda vairs nepastāv, izņemot pārejas posmā, cik ir tādas skolas, kurās šobrīd tiek nodrošināts mazākumtautību interešu izglītības programmas īstenošana? Cik ir bijis iepriekš tādu skolu, kas īstenoja mazākumtautību izglītības programmu, cik šobrīd īsteno mazākumtautību interešu izglītības programmu?

D. Dambīte.

Jā, labdien, godātā tiesa! Paldies par jautājumu. Tātad es gribētu vērst uzmanību, ka tikko... tikko 23. maijā mums ir notikusi arī tāda konference, seminārs par šo te pāreju uz vienotu skolu, pāreju uz mācībām valsts valodā un 13. jūnijā notiks lielā konference. Un dati, kas ir manā rīcībā, es vēl lūgšu arī kolēģus, jo viņiem ir precīzāki dati. Tātad šī informācija arī pieejama ministrijas mājaslapā. Tātad pirmsskolas izglītības iestādes, tātad mērķauditorija, uz kurām attiecas Izglītības likuma un valsts... Vispārējās izglītības likuma grozījumi. Tātad pirmsskolas izglītības iestādes, kurās īstenoja mazākumtautību izglītības programmas bija 136. Dati uz 1. septembri 2022. gadu.

A. Laviņš.

Uzreiz precizēšu.

D. Dambīte.

Jā.

A. Laviņš.

Uzreiz precizēšu – te ir runa ir par pirmsskolas izglītības iestādēm?

D. Dambīte.

Pirmsskolas, jā, tās ir 136.

A. Laviņš.

Tās bija 136. Paldies.

D. Dambīte.

Tālāk. Tātad skolas, tai skaitā arī privātās, kas īstenoja mazākumtautību pamatizglītības programmas – 129.

A. Laviņš.

Labi, un šobrīd varam pieskarties jautājumam par mazākumtautību interešu izglītības programmām.

D. Dambīte.

Bērnu skaitu arī jums vajag vai tikai skolu skaitu?

A. Laviņš.

Principā varētu arī plašāku ieskatu gūt, lai ir dati arī par bērnu skaitu. Jā.

D. Dambīte.

Bērnu skaitu, kas apguva tātad uz 1. septembri 2022. gadu – 13 345.

A. Laviņš.

Pirmsskolas izglītības...

D. Dambīte.

Pirmsskolas izglītība tā ir, jā. Un skolēnu skaits, kas apgūst pamatizglītību mazākumtautību programmā uz 2022. gada 1. septembri – 43 258. Un par mazākumtautību interešu izglītības... Tagad... tātad... un otrs jautājums bija par

mazākumtautību interešu izglītību. Cik ir tādas izglītības iestādes, kurās nodrošina šo interešu izglītības programmu?

A. Laviņš.

Tieši tā.

D. Dambīte.

Es kolēģi lūgšu paaicināt uz šiem datiem.

A. Laviņš.

Lūdzu!

O. Arkle.

Labdien, godātā tiesa! Tad šobrīd interešu izglītības programmu mazākumtautību izglītības iestādēs īsteno 54 izglītības iestādes. Bet tas nav... tā nav mazākumtautību interešu izglītības programma, bet arī fakultatīvi un... un attiecīgi fakultatīvās nodarbības. Tātad šobrīd ir 129 izglītības iestādes kopumā, kuras īsteno izglītības programmu mazākumtautības valodā attiecīgi 2., 5., 6., 7. ... nē, 8. un 9. klasē. 129 šādas izglītības iestādes.

A. Laviņš.

Jā. Bet šīs iestādes īsteno mazākumtautību izglītības programmu?

O. Arkle.

Jā. Jā.

A. Laviņš.

Jautājums šobrīd ir: cik daudz ir tādas iestādes, kas šobrīd īsteno mazākumtautību interešu izglītības programmu?

O. Arkle.

34.

A. Laviņš.

34. Cik no tām ir pirmsskolas un cik ir pamatizglītības pakāpē?

O. Arkle.

Pamatizglītības pakāpē ir 34, un pirmsskolas izglītības pakāpē bija, manuprāt, 18. Vai es varu... precizēsim.

D. Dambīte.

Mēs mazliet varbūt vēlāk to precīzo skaitu varam pateikt. Kolēģei nav skaitļi līdzī. Mazliet pēc kāda brītiņa. Paldies.

A. Laviņš.

Jā. Labi. Turpināsim ar jautājumiem. Paldies.

Tātad mēs jau šajā tiesas sēdē esam pieskārušies bērniem ar īpašajām vajadzībām. Un ir noskaidrots, ka ir deviņas speciālās programmas, lai nodrošinātu iekļaujošu izglītību arī šādiem bērniem, un savos rakstveida apsvērumos jūs esat snieguši informāciju par to. Dambītes kundze, jautājums būs: vai šiem bērniem, kuriem tiek sastādīts individuāls plāns, kā sniegt atbalstu izglītības ieguvē šajā atbalsta plānā ir paredzētas kādas iespējas atbalstu sniegt dzimtajā valodā?

D. Dambīte.

Tātad, pēc manā rīcībā esošās informācijas, atbalsts gan tas ir, kā jau iepriekš tiesas sēdē šodien izskanēja, logopēdiskais atbalsts, gan psiholoģiskais atbalsts tiek sniegts valsts valodā, ņemot vērā to, ka studijas augstskolā un studiju programmu īstenošana mums notiek valsts valodā un attiecīgie speciālisti tiek mācīti vai viņi studē valsts valodā. Līdz ar to mums ir pedagogi vai logopēdi, sociālie pedagogi, psihologi, kas sniedz atbalstu šiem bērniem valsts valodā.

A. Laviņš.

Tātad atbalsts ir tikai valsts valodā.

D. Dambīte.

Valsts valodā.

A. Laviņš.

Tagad atgriezīsimies pie cita veida atbalsta – atbalsts valsts valodas apguvei. Un 2022. gada 18. augusta sēdes audioierakstā Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas sēde, runa ir par šo sēdi, kurā piedalījās Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvji, kur ir norādīts uz to, ka atsevišķos gadījumos, arī īstenojot izglītības programmu valsts valodā, šo individualizēto un personalizēto atbalstu valodas prasmes apguvei ir pieļaujams nodrošināt, izmantot... izmantojot dažādus palīg līdzekļus, tai skaitā citās valodās. Tātad valsts valodas apguvei, kā jūs esat likumdevējam skaidrojuši komisijas... vienā no komisijas sēdēm ir šāda informācija ietverta. Un, ja reiz bērniem, kuriem nav izglītības satura apguves grūtības, jūs esat paredzējuši noteiktu atbalstu valsts valodas apguvei, izmantot līdzekļus citā valodā nekā valsts valodā, tad kāpēc bērniem, kuriem ir īpašas vajadzības, šī individuālā programma ir tāda... piedošanu,

individuālais atbalsts ir tāds, kurā tas sniegts tikai valsts valodā? Vai te nav pretruna? Vai arī šie dati nav precīzi attiecībā uz to, kādā valodā var tikt sniegts atbalsts? Lūdzu viest skaidrību šajā.

D. Dambīte.

Tāpat likumprojekta izskatīšanas laikā Saeimas komisijā, Izglītības, kultūras un zinātnes Saeimas komisijā, priekšlikums par individualizēto un... atbalstu tika ierosināts no Saeimas deputātiem, un, ja es nemaldos, tad kāds no Izglītības un zinātnes ministrijas, vai arī no Valsts izglītības kvalitātes dienesta, vai satura centra pārstāvjiem, kuri piedalījās šajā Saeimas komisijā, norādīja uz šo informāciju. Bet šobrīd arī, teiksim, aprunājiemies ar kolēģiem no Valsts izglītības satura centra, mēs esam konstatējuši un secinājuši, ka atbalsts, individualizētais un personalizētais atbalsts, visiem bērniem tiek sniegts valsts valodā, arī tiem, kam nepieciešams šis valsts valodas prasmes apguves, papildu atbalsta mehānismi. Tāpat visiem bērniem neatkarīgi no viņu diagnozes, ja ir nepieciešams šis atbalsts valsts valodas apguvei, tad viņiem tiek sniegts valsts valodā.

A. Laviņš.

Tāpat atbalsts gan valsts valodas apguvei, gan atbalsts individuāl...

D. Dambīte.

Individualizētais.

A. Laviņš.

... individualizētais atbalsts bērniem ar speciālajām vajadzībām, viss atbalsts tiek sniegts valsts valodā.

D. Dambīte.

Valsts valodā.

A. Laviņš.

Ir skaidrs, saprotams. Jā, tiesas... uz tiesas uzdotajiem jautājumiem, kā es teicu, ir sniegtas... sniegti rakstveida apsvērumi par atbalstu bērniem ar īpašām vajadzībām, esam noskaidrojuši. Vai tiesnešiem būs vēl citi jautājumi Izglītības ministrijas pārstāvei? Būs? Tāpat vārds tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu!

I. Kucina.

Sveicināti! Paldies, Dambītes kundze, par jūsu atbildēm. Daži varbūt arī, lai noskaidrotu to situāciju, kāda ir tā skola... kāda ir skolās un jūs arī tā kā pārraugāt to un

pievēršat tam uzmanību.

Pirmā klase skolā valsts un pašvaldības izglītības iestādē, un tajā ienāk pirmajā klasītē tād mazākumtautības bērni. Sakiet, lūdzu, vai tiek novērots un salīdzināts šo zināšanu līmenis ar tiem bērniņiem, kas ir no citām ģimenēm? Un, ja gadījumā ir šis līmenis varbūt kaut kādā zināmā mērā zemāks, teiksim, mazākumtautības bērniem, vai tiem tiek piedāvāta īpaša kāda, nezinu, ne gluži programma, bet pieeja, individualizēta pieeja, atbalsts, lai sasniegtu, nu, teiksim, varbūt vidējo līmeni klasē, ja? Paldies.

D. Dambīte.

Paldies. Tā tad jebkurš.... Jebkuram bērnam, kurš ienāk pirmajā klasē skolā, tā tad tiek nodrošināts šis izvērtējums. Un, ja pedagogi redz vai pedagogs redz, ka ir nepieciešamas kādas logopēdiskās, piemēram, vajadzības šim bērnam neatkarīgi no tautības, tad ir skolā šie logopēdi un... kur viņš šo bērnu var novirzīt, kur attiecīgi strādā tālāk jau šis logopēds ar attiecīgo bērniņu.

Vēl skolā, tieši pirmajā klasē mēs runājam uz mazākumtautību bērniem. Tā tad valsts ir piešķīrusi atbalsta mehānismu, kas ir pagarinātās dienas grupās, kur ar bērnu individuāli nodarbojas tieši lai šo valsts valodu... viņam palīdzētu vairāk šīs te prasmes iegūt... tieši mazākumtautību bērniem ir šīs te pagarinātās grupas, sociālie pedagogi un tas logopēds, ja. Tā tad pirmajā klasē, ja bērns ir no mazākumtautību ģimenes un viņam ir šī vajadzība un nepieciešamība pēc atbalsta valsts valodas prasmes apguvei, tad skola... valsts ir piešķīrusi līdzekļus, un attiecīgi skolai šie nu atbalsta mehānismi jāpiedāvā un jādara viss, lai šis bērns apgūtu šo te valsts valodu tajā līmenī, lai viņš varētu to saturu pilnvērtīgi apgūt.

I. Kucina.

Tālāk. Šodien tiesas sēdē es sapratu, ka jūs klausījāties, ja, dzirdējāt, ka mums ir dažādi viedokļi par pētījumu, pētījuma rezultātiem par valodas zināšanām. Sakiet, lūdzu, kāds ir jūsu vērtējums? Tad kāds tas īstais rezultāts būtu, kas izriet no šī pētījuma? Vai tie 20 procenti, kuru valodas zināšanas mēs redzējām vidēji vai apmierinoši, vai tomēr tas ir cits... cits cipars?

D. Dambīte.

Tā tad mēs runājam par Latviešu valodas aģentūras, ja, to pētījumu... vienu sekundi! Es laikam uzreiz neatradīšu to ciparu. Es laikam neatradīšu uzreiz to ciparu. Es uzreiz nevarēju jums atbildēt. Varbūt varētu mēs... es klausījos to sēdi, bet es neatradu savos dokumentos.

S. Bērtaitis.

Likumprojekta anotācijā pirmajā lapaspusē jau ir norādīts par 20 procentiem.

I. Kucina.

Labi. Tad, ja būs viedoklis, tad mēs arī uzzināsim mazlietiņ tad vēlāk no jums. Vēl viens jautājums, kas saistīts tieši ar izglītības zināšanu līmeni. Sakiet, lūdzu, vai ir vērojams izglītības zināšanu līmeņa kvalitātes pieaugums kopš 2019. gada, kad bija proporcija šajās... mazākumtautības... īstenojot mazākumtautību izglītības programmu, vai jūs vērojat to kvalitātes izaugsmi, vai tomēr tās zināšanas palikušas nemainīgas? Paldies.

D. Dambīte.

Jā, mana kolēģe sniegs jums detalizētus skaitļus jau par to, ka mēs jau, protams, no 2018. gada, jau no sākotnējās, teiksim, tās reformas, kas uzsākās jau arī, protams, arī iepriekš... mēs 2018. gadā šo reformu sākām ieviest. Es arī iepriekšējās tiesas sēdēs esmu sniegusi informāciju par šiem monitoringa datiem – par centralizēto eksāmenu pārbaudījumu rezultātiem, par valsts diagnosticējošo darbu pārbaudījumu rezultātiem –, kāda ir šī tendence. Un, protams, mēs monitorējam šo informāciju un iegūstam informāciju no Valsts pārbaudījumu informācijas sistēmas. Un manai kolēģei ir šī informācija, kāda ir tā tendence attiecībā uz mācību priekšmetu apguvi, tie rezultāti.

O. Arkle.

Paldies. Tātad līdz 2018. gadam vidusskolas posmā vispārējās vidējās izglītības veikšanai tātad mums bija atsevišķi analizēti rezultāti par mazākumtautību programmām. Un ko liecināja šie rezultāti? Šie rezultāti liecināja, ka latviešu valodas apguve vidēji mazākumtautību programmās vidējais rādītājs bija 46 procenti attiecībā pret valsti, kurā bija latviešu valodas vidējais sniegums 53 procenti. Tāda bija situācija 2018. gadā. Tāpat centralizētais eksāmens latviešu valodā mums ir bijis 9. klasē, tātad tikai mazākumtautību izglītības programmās, un vidēji tātad arī 53 procenti bija sniegums latviešu valodas apguvei. Atsevišķi tika analizēti dati pa mācību prasmēm – klausīšanās, runāšana, rakstīšana, valodas izpratne, un, protams, ka labāks sniegums bija varbūt runāšanas prasmē, bet rakstītprasme šis sniegums bija zemāks. Tāda ir tendence arī 9. klasē šo... pagājušajā mācību gadā bija vienots centralizētais eksāmens 9. klasē latviešu valodā. Tātad tur tika analizēti visi kopējie rezultāti un atsevišķi vairāk par prasmēm mēs neanalizējām, jo nav arī šī viena prasme – tātad klausīšanās prasme šajā 9. klases centralizētajā eksāmenā, kurš ir visām izglītības iestādēm, visām... pakāpē... 9. klases eksāmenā, visām programmām vienāds. Tāda ir šī situācija.

I. Kucina.

To kopējo tendenci... secinājumu var izdarīt, kāda ir kopējā tendence izglītības kvalitātē?

O. Arkle.

Kopējā tendence, ja runājam par valsts valodas prasmi, tad ir patiesībā nemainīga. Ja runājam par iepriekš izdarītajiem secinājumiem un mērījumiem, piemēram, līdz 2018. gadam mazākumtautību izglītības programmās augstāki vidējie rezultāti kā valstī bija matemātikā un vēstures zināšanu pārbaudē, arī franču valodā, bet jāsaprot, ka nav viennozīmīgi skaidrojuma, ka tiešām tajā un tajā mācību gadā šie rezultāti ir sasnieguši tādu līmeni, jo var būt, ka kārtotāju skaits ir neliels – kā franču valodā, piemēram, un, ja visi ir saņēmuši vērtējumu 9 vai 8, tad acīmredzot ir arī augstāks šis vidējais līmenis. Bet latviešu valodas apgūvē tad praktiski ir šis līmenis nemainīgs.

I. Kucina.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies.

Vārds tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Jā, ja mēs varam vēl par datiem, ja es varu paturpināt. Es pareizi sapratu, ka tie dati bija līdz 2018. gadam, jo – ko... es tūlīt pabeigšu jautājumu... jo Saeimas pārstāvis šodien teica, ka bija... tad, kad ieviesa šīs apstrīdētās normas, pamatā bija ne tikai Liepājas Universitātes pētījums un... kas bija otrs... un Valsts attīstības aģentūras... Latviešu valodas aģentūras pētījums, bet arī Izglītības ministrijas dati, kas jau ir pēc tam iegūti un kur var novērtēt jau šī 2018. gada reformu un redzēt. Es gribu tāpēc saprast, kas tie bija par datiem, kas papildina šos te divus pētījumus un kur var redzēt jau tādu esošo valsts valodas apgūšanas kvalitāti mazākumtautību skolās.

O. Arkle.

Jā, paldies. Tas, ko mēs vērtējam, – tad vidējo sniegumu mācību priekšmetā, un šie dati ir pieejami Valsts izglītības informācijas sistēmā, bet tāpat tur mēs varam konstatēt skolas vidējo sniegumu, piemēram, latviešu valodas mācību priekšmetā, matemātikas un citos mācību priekšmetos. Tad šie ir tie dati, kurus mēs varam monitorēt un skatīties dinamiku vai arī... vai arī kādas citas tendences.

A. Kučs.

Un šie dati arī bija par pamatu, lai secinātu, ka bilingvālā... vai tas modelis, kas bija iepriekš, ka nenodrošina pietiekamu valsts valodas apguvi.

O. Arkle.

Bija vēl tiesībsarga pētījums attiecībā uz bilingvālās izglītības apguvi un jūsu pieminētie, jā, šie pētījumi, kuros bija zinātniski un metodoloģiski pamatots, ka bilingvālās izglītības rezultāti nav snieguši, nu, to vēlamu vai to rezultātu, kuru... uz kuru mēs tiecamies.

A. Kučs.

Labi, paldies. Tad nākamais jautājums būs par šīm trim stundām, par ko iepriekš jau arī diskutēts un arī šodien tiesas sēdē. Tātad iepriekš jūsu ministrija ir teikusi, ka šīs trīs stundas principā bija tas, kas iepriekš jau, pirms apstrīdētām normām, bija obligātajā saturā un tagad tas ir pārcelts uz interešu izglītību. Varētu precizēt – šīs trīs stundas iepriekš bija mazākumtautību valodas un kultūras apguvei vai tikai valodas apguvei?

D. Dambīte.

Mazākumtautību valodas apguvei.

A. Kučs.

Un tagad šajās trīs stundās principā ir jāieliek gan valoda, gan kultūra, ja tātad?

D. Dambīte.

Jā.

A. Kučs.

Tad mēs... vai varam teikt, ka ir identiski, kā bija iepriekš, jo jūs arī teicāt, ka iepriekš tas bija tikai valodas apguvei.

D. Dambīte.

Tātad interešu izglītības programma, ņemot vērā to, ka tā ir brīvprātīga, un to, ka interešu izglītības... šī programma, mazākumtautību interešu izglītības programma, tiek veidota ar mērķi saglabāt un... šo interesi izglītojamam par savu mazākumtautību piederību un attīstīt šo viņa identitāti, valodu un kultūru, jo pamatā šīs identitātes veidošana notiek ģimenē, un līdz ar to tas mērķis šai interešu izglītības programmai ir atšķirīgs. Un, ņemot vērā to, ka tas ir šīs te saglabāšanas, intereses veidošana, attīstīšana attiecīgi pa vecuma posmiem, tad.... un, arī ņemot vērā to, ka citas interešu izglītības programmas šajā te izglītības iestādē apmēram notiek tikpat stundu nedēļā, tad valsts izvēlējās šo ceļu – apmaksāt šīs līdz trīs stundām, apmaksāt šo te interešu izglītības programmu – atšķirībā no tā, ka citās interešu izglītības programmās, netiek noteikts ar normatīvo aktu, cik ilgi šīs interešu izglītības programmas ir jāīsteno, cik ilgi stundu laikā un... kaut kas vēl bija, bet...? Jā, un vēl kolēģe kaut ko gribēs pateikt.

O. Arkle.

Jā, paldies. Vēl jāņem vērā aspekts, ka šajās interešu izglītības programmās viena no sadaļām ir mazākumtautību valodas apguve, kas ir viena no sastāvdaļām, tātad šajā interešu izglītības programmā ir apgūstama mazākumtautības valoda plus paralēli ar kultūras jautājumiem un tradīcijām saistītas lietas. Tā ka ir jāskatās no divām pusēm, ka tiek nodrošināta mazākumtautības valodas apguve, kā tas bija iepriekš, tātad obligātajā saturā, bet varbūt attiecīgi arī tad, ņemot vērā tad... protams, ka ne tādā apjomā, jo... bet saglabājot iespējas mācīties mazākumtautību valodu. Un vēl viens aspekts, ka patiesībā ikviens skolēns, kurš vēlas, var apgūt šo mazākumtautības valodu. Piemēram, ja kāda no skolām īsteno interešu izglītības programmu poļu valodā, tad skolēni, kuri mācās izglītības programmā ar latviešu valodu, noteikti var būt aicināti, un pat ir vēlams, ka šo programmu arī apgūst ikviens skolēns, un tāds ir programmas, nu, arī galvenais mērķis, ka var apgūt programmu ikviens. Interešu izglītības programmu.

A. Laviņš.

Jā, bet jautājuma būtība bija saistīta ar to, ka trīs stundas mazākumtautību interešu izglītībā, kuras apmaksā valsts, iepriekš bija teikts, ka tas ir tas pats stundu apjoms, kas kādreiz bija obligātajā saturā. Tas šobrīd tikai tiek pārcelts uz mazākumtautību interešu izglītības saturu. Bet nupat mēs... bet nupat jūs skaidrojāt, ka tas attiecas tikai uz mazākumtautības valodas apguvi. Bet kur tad paliek kultūras apguve? Kultūras aspekts, vēstures aspekts?

O. Arkle.

Lūdzu piedošanu, varbūt, ka es esmu neprecīzi tad izteikusies. Šajā programmā noteikti ir apgūstami visi šie elementi – kultūra, vēsture, ģeogrāfija un tā tālāk. Tas, kas mums bija arī iepriekš tātad obligātajā sadaļā, plus mazākumtautību valodas apguve.

A. Laviņš.

Jā, tas ir skaidrs, ka šajā mazākumtautību interešu izglītības programmā ir valoda, kultūra, vēsture. Bet jautājums ir par trīs stundu pietiekamību. Un, uz šādu aspektu atbildot, jūs esat norādījuši, ka trīs stundas bija iepriekš attiecībā uz valodu, vēsturi, literatūru, bija... tāds pats stundu apjoms ir pārnests uz šo interešu izglītību, taču šobrīd jūs sakāt, ka trīs stundas ir tikai uz valodas apguvi.

O. Arkle.

Lūdzu... atvainojanos.

A. Laviņš.

Mēģinām tikt skaidrībā.

O. Arkle.

Jā, jā, trīs stundas ir tādas visam šim, jo mazākumtautības valodas apguvei bija paredzētas trīs stundas. Nu tādas apjoms, un tas ir pārņemts arī uz interešu izglītības programmu.

D. Dambīte.

Mazākumtautību...

O. Arkle.

Mazākumtautības.

D. Dambīte.

... valodas apjoms pārņemts uz interešu izglītības...

A. Laviņš.

Jā, tieši tā. Un...

D. Dambīte.

... programmas... mazākumtautību valodu, kultūru, vēsturi.

A. Laviņš.

Jā, bet iepriekš... iepriekš bija iespējams, kā tas tiek apgalvots, – saglabājot savu etnisko savdabību un kultūru, mācīties dzimtajā valodā arī, nu, piemēram, krievu literatūru, krievu vēsturi. Tad šis stundu apjoms jau nav pārņemts šobrīd uz mazākumtautību interešu izglītību.

O. Arkle.

Ir. Tas tieši arī ir iekšā šajā... šajā stundu skaitā, un paralēli ir iespējams arī fakultatīvus nodrošināt vēl mazākumtautību valodas apguvei.

D. Dambīte.

Turklāt, ja mēs skatāmies...

A. Laviņš.

Pagaidiet. Tādā ziņā man šķiet, ka samērā vienkāršs šis ir jautājums, kas būtu noskaidrojams. Ir viena mācību stunda, sauksim to par krievu valodu, vai... mēs taču

apzīmējam šo kā – dzimtās valodas apguves priekšmets.

O. Arkle.

Jā.

A. Laviņš.

Tā tad... Un blakus ir vēl citi priekšmeti, krievu literatūra, piemēram, ir cits, atsevišķs priekšmets no krievu valodas, piekritīsi? Tad ir arī... vēl varētu būt attiecīgās valsts vēsture un kaut kādi ar kultūru saistīti priekšmeti – var būt. Tie taču ir atsevišķi priekšmeti. Un tas, ko es vaicāju: vai tās trīs stundas, kas šobrīd ir pārnestas, ir tieši tas pats saturs, kas bija kādreiz trīs stundas, piemēram, krievu valodas apguvei, krievu literatūras apguvei, krievu vēstures... trīs priekšmeti? Tāds pats stundu apjoms ir pārņemts uz mazākumtautību interešu izglītības programmu? Šķiet, ka vienkāršs jautājums.

O. Arkle.

Jā, iepriekš šis mācību priekšmets... nosaukums mācību priekšmetam „Mazākumtautības valoda un literatūra”, tā tad arī tiek pārņemts šis, un varbūt mazākumtautības vēsture vai ģeogrāfija – šāda priekšmeta nebija.

A. Laviņš.

Skaidrs. Tā tad tas kā priekšmets, valoda un literatūra bija viens priekšmets, kas ar trīs stundām ir pārņemts uz mazākumtautību interešu izglītību. Ir saprotams šobrīd.

Lūdzu, Kuča kungs, turpiniet!

A. Kučs.

Ja es varu vēlviensreiz precizēt, jūs minējāt arī tiesībsargu pētījumu. Jūs varētu nosaukt, tas attiecas arī uz šo reformu, kas jau bija pēc 2018. gada?

O. Arkle.

Nē, tas attiecas uz 2017. gadu. Bija tiesībsarga pētījums par bilingvāli...

A. Kučs.

Nē, nu, man jau jautājums bija: kā jūs izvērtējat, ka 2018. gada reforma nesasniedza mērķus? Tāpēc... vai mēs... Tāpēc es gribēju precizēt, vai tas attiecas uz šo posmu?

O. Arkle.

Nē.

A. Kučs.

Tas neattiecas?

O. Arkle.

Nē. Pieminētais tiesībsarga pētījums bija uz 2017. gadu.

A. Kučs.

Labi. Tad vēl viens jautājums man bija par to... par valsts... par atbalstu logopēdiem, ka tas var būt tikai valsts valodā. Jūs, Dambītes kundze, minējāt, ka var būt... nu, valsts valodā... viens no skaidrojumiem ir tāds, ka tas logopēds var arī nezināt šo mazākumtautību valodu. Tas, protams, ir viens no skaidrojumiem, bet, ja es pareizi saprotu, ka mums jau arī Ministru kabineta noteikumi nosaka, ka, arī ja viņš zina, viņš nedrīkst, viņam nav tiesību sniegt šo atbalstu mazākumtautības valodā. Es pareizi saprotu?

D. Dambīte.

Nu, atbalsts tiek sniegts valsts valodā, jā.

A. Kučs.

Un valsts ir paredzējusi šo sistēmu, ka šī interešu izglītība... un veidu, kā mazākumtautība var saglabāt savu valodu, kultūru, šobrīd šis ir pārnests uz interešu izglītību. Un man tas jautājums ir tāds: ja šis skolēns vai, nu, arī pirmsskolas izglītībā esošais... ja viņam šīs grūtības vispār izteikties un apgūt... kā viņš tiek klāt šai interešu izglītībai, ja viņam, nu, atbalsta... nu, tajā valodā, protams, ja logopēds to var sniegt, ja to nav tiesīgs viņš sniegt šiem bērniem ar speciālām vajadzībām, vai viņš vispār var tikt klāt šai interešu izglītībai, teiksim tā?

D. Dambīte.

Tāpat mums ir tā... mums ir izglītojamie ar šīm īpašām vajadzībām, speciālām vajadzībām, kuriem ir šis valsts vai pašvaldību pedagoģiski medicīniskās komisijas atzinums, kur ir norādīti šie atbalsta pasākumi. Daļa no šiem izglītojamiem izglītojas speciālās izglītības iestādēs. Speciālās izglītības iestādēs, un, ja ir pieprasījums, tad viņiem šo mazākumtautību izglītības interešu programmu viņi var sniegt, un viņiem ir jāsniedz, ja ir pieprasījums. Mums nav nodalīts – sniegt tikai vieniem vai otriem. Tāpat, ja ir pieprasījums pēc šādas mazākumtautību interešu izglītības programmas, kuru vēlas apgūt arī speciālās izglītības bērni, kas atrodas gan tanī, piemēram, speciālās izglītības iestādē, tad šai te iestādei šāds te piedāvājums ir jāsniedz.

A. Kučs.

Jā, bet man tas jautājums bija: vai faktiski var to nodrošināt, ja viņam ir nu grūtības... šīs te īpašās vajadzības un viņa dzimtajā valodā viņam, nu, nevar sniegt šo atbalstu? Ja viņam nav pietiekamas valsts valodas zināšanas?

D. Dambīte.

Mazākumtautību interešu izglītības programmas ietvaros viņam šo dzimto valodu, kas ir viņa dzimtā valoda... viņa jāīsteno ir mazākumtautību valodā. Mazākumtautību interešu izglītības programma tiek īstenota viņa dzimtajā valodā.

A. Kučs.

Bet tur šo atbalstu logopēds tad arī var sniegt, jūsuprāt, arī dzimtajā valodā šīs interešu izglītības ietvaros, ja viņam vajag palīdzību?

D. Dambīte.

Tur jau ir tas, ka tur viņam saglabā šo interesi par etnisko piederību, kultūru stāsta, tur tas tiek pasniegts viņa mazākumtautību valodā. Un tas, nu... visa tā aprūpe vai nepieciešamais atbalsts, kas ir nepieciešams šim bērnam, lai viņš varētu piedalīties šajā mazākumtautību interešu izglītības programmas īstenošanā, – tas tiek sniegts viņa mazākumtautību valodā.

A. Kučs.

Paldies, sapratu.

A. Laviņš.

Jā, un vēl papildu jautājums attiecībā uz šo individuālo atbalstu bērniem ar īpašajām vajadzībām. Jūs minējāt, ka tas tiek sniegts obligātā satura ietvaros, ja, apgūstot obligāto saturu, tiek sniegts tikai valsts valodā. Sakiet, kas varētu būt tie argumenti, kas varētu pamatot, ka šāda sistēma ir tāda, kas nodrošina iekļaujošu izglītību šādiem bērniem? Domāju par to, ka šis individuālais atbalsts nav viņa dzimtajā valodā, tikai valsts valodā, un vai šāda sistēma nodrošina... kas ir tie argumenti, kas varētu pamatot, ka šāda ir iekļaujoša izglītības sistēma attiecībā pret šādiem bērniem?

D. Dambīte.

Mums ir tādad, kā jau es iepriekš minēju, ir tādad bērni ar īpašām vajadzībām, kuriem ir šie piešķirtie kodi, kuri apgūst izglītību speciālās izglītības iestādēs, un ir, piemēram, bērni, kuriem nav šie pedagoģiski medicīniskie komisijas atzinumi, bet viņiem arī... viņi arī var saņemt šo te atbalstu dažādu, ja viņam ir kādi traucējumi... šo atbalstu, lai palīdzētu viņam apgūt obligāto saturu. Kāpēc tas ir valsts valodā? Tāpēc,

ka šiem bērniem ir jāiekļaujas sabiedrībā, un, jo viņš ātrāk uzsāks un dzirdēs, un šo valsts valodu apgūs, viņš varēs pēc tam arī tālāk izglītības procesā piedalīties un apgūt, piemēram, kādu arodu, lai viņš tālāk varētu pilnvērtīgi iekļauties sabiedrībā un veikt tās darbības, kas viņam būtu tā kā jāveic. Tāpēc, mūsu ieskatā, lai nodrošinātu to, ka tie bērni, šie izglītojamie, netiek izstumti no sabiedrības, lai viņi iekļautos sabiedrībā, saprastu, kas šeit notiek Latvijā, tad viņiem arī šī valsts valoda ir jāapgūst.

A. Laviņš.

Jā, skaidrs jūsu paskaidrojums... lai iekļautos sabiedrībā. Bet saki, lūdzu, vai šie secinājumi ir balstīti uz speciālistu atzinumiem, ka šie... šiem bērniem ar speciālajām vajadzībām šis atbalsts var būt pietiekams valsts valodā, ka viņiem tomēr varētu arī nebūt šis individuālais atbalsts viņu dzimtajā valodā, ņemot vērā bērnu īpašās vajadzības?

D. Dambīte.

Kolēģe te sniegs atbildi uz jūsu jautājumu.

A. Laviņš.

Lūdzu!

O. Arkle.

Jā, ja drīkst citēt, tad mēs esam izmantojuši Šveices profesora Fransuā Grožāna vienā no pētījumiem par atbalstu bilingvālajiem bērniem ar attīstības traucējumiem secinājumus, un to, kas ir šai pētījumā, tāpat galvenās atziņas, ka: pētījumā ir atspēkoti vairāki mīti, ka bērniem ar speciālajām vajadzībām ir grūti iemācīties vienu valodu un ka šiem bērniem neviena valoda netiek labi iemācīta, un secināts, ka bilingvāli runājošam bērnam ar attīstības traucējumiem ir salīdzinoši vienādas iespējas abās valodās un ka viņa spējas neatšķiras no monolingvālu bērnu spējām. Un vienlaikus es gribētu citēt arī Latvijas Universitātes profesores Inas Druvietes atziņas, ka: „agrīnā bērnībā gan viena, gan uzreiz divas vai trīs valodas tiek apgūtas pēc viena un tā paša modeļa, un bērns netulko vārdus no vienas valodas otrā, viņš valodai paredzētās nišas vienlaicīgi aizpilda ar abu valodu materiālu. Un nav pamata uztraukumam, ka bērns tiek pārslogots vai tiek kavēta viņa intelektuālā attīstība. Tā kā pamatiemaņas, visticamāk, ir kopīgas, kas saistītas ar lingvistisko aspektu, tad vienā valodā apgūtās zināšanas, prasmes un iemaņas iespējams pārnest uz otru” citāta beigās.

A. Laviņš.

Paldies, sniedzāt atbildi. Jā, vārds vēl tiesnesim Artūram Kučam. Lūdzu!

A. Kučs.

Jā, man vēl divi jautājumi. Viens, ko jūs droši vien varēsiet pavisam konkrēti pateikt, tād... pieteikuma iesniedzējs teica, ka kopš... no 2026. gada vairs nebūs valsts finansējums šai interešu izglītībai. Vai tā ir? Vai jūs varat to apstiprināt?

D. Dambīte.

Tas, ka nebūs... ja būs pieprasījums, protams, valsts finansēs, kā viņa ir apņēmusies. Tikai šobrīd mums ir, budžetu plānojot... uz to brīdi šis budžets bija iepļānots līdz tam noteiktam datumam, kā pieteicējs arī norādīja. Bet budžeta plānošanas laikā mēs šo finansējumu pieprasīsim. Redzot to, ka šāda interese ir no mazākumtautību puses, tad attiecīgi Izglītības un zinātnes ministrija, pieprasot budžeta finansējumu, veidojot budžetu, arī šim pasākumam pieprasīs naudu, līdzekļus.

A. Kučs.

Proti, no ministrijas nu nav plānu kaut kādā veidā normatīvi grozīt, ka no 2026. gada vairs valsts finansējums nebūtu, es saprotu no jums?

D. Dambīte.

Bet likumā jau nav tā...

A. Kučs.

Likumā nav šobrīd, jā, tāpēc es arī...

D. Dambīte.

... ierakstīts, ka... Nē, šobrīd nav plānots grozīt to Izglītības likuma 47.³ pantu grozīt uz citu redakciju.

A. Kučs.

Paldies. Un pēdējais no manas puses bija... Arī iepriekš tiesas sēdē jūs minējāt, ka ir iespēja bērniem arī apgūt, ja mēs runājam tieši par krievu valodu... kā otro svešvalodu. Un vai šajā starplaikā ir kaut kas mainījies? Jo... es neslēpšu, ka ir publiski... es esmu lasījis, ka ir tur gaidāmi grozījumi. Vai jūs varētu nokomentēt, vai šāda iespēja ir, vai tā arī būs? Vai ir jau skaidrs, ka tā kaut kādā brīdī vairs nebūs?

D. Dambīte.

Mana kolēģe sniegs šo informāciju par šiem te jauninājumiem.

O. Arkle.

Tātad tie bērni, kuri ir uzsākuši krievu valodas apguvi, ir tiesīgi turpināt un pabeigt līdz 9. klasei uzsākto krievu valodas apguvi kā otrās svešvalodas apguvi. Savukārt, ja skolēni nolemj kādu motīvu pēc atteikties un uzsākt franču valodas, vācu valodas, spāņu valodas apguvi, tad tas arī ir atļauts, un krievu valodas apguve kā otrās svešvalodas apguvi ir paredzēts nodrošināt... uzsākšanu nodrošināt līdz 2026. gadam.

A. Kučs.

Proti, ja es varu precizēt, – pēc 2026. gada arī, ja ir...

O. Arkle.

Pabeidz.

A. Kučs.

... pēc 2026. gada bērni vairs nevarēs izvēlēties krievu valodu kā otro svešvalodu nevienā skolā, pareizi sapratu, ja?

O. Arkle.

Jā, jā, bet līdz 2032. gadam var pabeigt uzsākto krievu valodas apguvi kā otrās svešvalodas.

A. Laviņš.

Paldies. Pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem vai būs jautājumi? Lūdzu!

O. Loginova.

Jā, būs. Kāds laiks ir uz jautājumu? Cik ilgs laiks?

A. Laviņš.

Īsi formulējiet jautājumus un... saprāta robežās.

O. Loginova.

Okay. Manā rīcībā nonākusi tāda... nonākusi... tāds pētījums, kuru pasūtīja Saeima, un tas atrodams vietnē bernulabklajiba.lv, un tur ir teikts, ka 63 procenti no visiem skolēniem, kuriem ir noteikta speciālās izglītības programmu apguve, apgūst to iekļaujoši vispārizglītojošās skolās. Tātad – vai es pareizi saprotu, ka šeit iet runa par to, ka tie 63 procenti no bērniem, kuriem ir īpašas vajadzības, pēc oficiālās – oficiālās – statistikas mācās skolās, kur nav akreditētas tās speciālas programmas?

D. Dambīte.

Jūs varētu precizēt, uz kuru gadu tie dati ir? Jo šobrīd...

O. Loginova.

www.bernulabklajiba.lv... man atvērts.

D. Dambīte.

... jo šobrīd mēs arī tātad Satversmes tiesai iesniedzām, sniedzot savus rakstveida paskaidrojumus, – tātad uz 2023. gada 1. septembri. Tātad speciālās pirmsskolas izglītības programmā kopumā apguvuši 4128 izglītojamie, un 400... 945 izglītojamiem tiek nodrošināts, piemēram, valsts atbalsts. 400... es atvainojos, 945 izglītojamiem obligātajā pirmsskolas izglītības vecumā ir... no tiem 945 ir 731 izglītojamais. Un mums ir arī norādīti dati par to, kurš... cik daudzi izglītojamie apgūst speciālo izglītības programmu šajās te pirmsskolas izglītības iestādēs, cik no viņiem apgūst vispārējā izglītības iestādē un cik – speciālās izglītības iestādēs. Šie dati mums ir precīzi jau uz 2023. gada 1. septembri. Es nemācēšu sniegt jums informāciju, kas ir tajā mājaslapā, kurā jūs norādījāt, un kādi ir tie dati, uz kuru... uz kuru datumu šie dati ir apkopoti.

O. Loginova.

Te ir teikts, ka tas ir dati uz 2020. gadu. Jo Saeima tolaik pasūtīja šos datus. Bet jebkurā gadījumā Latvijā eksistē sistēma, kad tas bērns, kuram ir kods, var mācīties vai skolā, kur ir akreditēta tā programma...

D. Dambīte.

Speciālā izglītības iestāde, jā.

O. Loginova.

... gan skolā, kur nav tādas programmas, akreditētas.

D. Dambīte.

Tātad... un speciāli... un tajā izglītības iestādē, kurā ir šīs iekļaujošās izglītības programmas elementi, attiecīgi izglītības iestāde nodrošina gan vidi, mācību līdzekļus, gan atbalsta pasākumus, arī personālu, lai šis bērns iekļautos šajā te vispārējā izglītības iestādē, kura nav speciālā izglītības iestāde.

O. Loginova.

Tieši... tieši tā, jā, tas ir saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 556, ja, bet atšķirība tomēr ir, jo un tajās skolās, kur... kuriem ir tā akreditētā programma, – tur

nav tā, ka vesela klase sastāv no bērniem ar speciālām vajadzībām. Tur tikai, maksimums četri bērni...

A. Laviņš.

Es tomēr pārtraukšu, es iejaukšos. Mēs nevaram stundām ilgi veltīt laiku, lai noskaidrotu dažādas detaļas, kuras ne līdz galam ir skaidras, vai attiecas vai neattiecas uz lietām. Es tomēr aicinātu: šobrīd mēs esam stadijā, kad jūs varat uzdot jautājumus. Es šobrīd vairāk dzirdu drīzāk kā repliku, savu viedokli par attiecīgo aspektu, kā sistēma funkcionē. Uzdodiet jautājumus!

O. Loginova.

Jautājums tāds: vai ir viena... vienādas iespējas? Jo vienām skolām ar koeficientu 2,27 finansējums piešķirts un otrām skolām tas papildu finansējums nav piešķirts, skolām, kur nav akreditēta tā programma, ja? Tātad, ja mums ir iekļaujoša izglītība, tad viens pats bērns... ja ies uz skolu, kur ir speciāla programma, viņš dabūs... ne bērns, bet skola uz viņu dabūs papildu finansējumu, ja, bet, ja viņš ies uz parasto skolu, tātad tad papildus finansējuma nebūs. Un tas nozīmē, ka parasta skola nevar nodrošināt tāda paša apjoma kvalitatīvu atbalstu šim bērnam, ja. Un cipars diezgan tāds iepriecinošs, jo teikts, ka 63 procenti bērnu apmeklē tieši...

A. Laviņš.

Loginovas kundze, es atkal jūs pārtraukšu.

O. Loginova.

Okay, labi.

A. Laviņš.

Es tomēr mēģināšu aicināt palūkoties uz to, par ko lietā ir... lietā strīda būtība, – par to, ka mazākumtautību bērni ir vērsušies Satversmes tiesā, uzskatot, kā mācības tikai valsts valodā pārkāpj viņu Satversmē 114. pantā garantētās tiesības saglabāt, attīstīt savu valodu, kultūras etnisko piederību. Kā šie jautājumi, ko šobrīd uzdodat par 2,5 koeficientiem, kā tie ir saistīti ar šo jautājumu, ar ko bērni ir atnākuši uz Satversmes tiesu?

O. Loginova.

Jautājums tieši par to, ka šiem bērniem parasta skola nevar nodrošināt individualizētu atbalstu tādā pašā mērā kā skola, kur ir tāda speciāla programma.

A. Laviņš.

Tiesneši jau uzdeva jautājumus par individuāliem atbalstiem... par individuālu atbalstu bērniem ar īpašām vajadzībām. Kas vēl šajā aspektā būtu skaidrojams? Saņēmām atbildi, ka šis atbalsts ir tikai valsts valodā, un kāpēc – arī saņēmām atbildi.

O. Loginova.

Iet runa ne tikai par atbalsta valodu, bet pat par atbalsta apjomu, par atbalsta apjomu.

A. Laviņš.

Lūdzu, tad kas vēl ir attiecībā uz atbalsta apjomu?

O. Loginova.

Okay, tātad jautājums tāds: cik stundas nedēļā saņem atbalstu bērns ar īpašām vajadzībām skolā, kur ir akreditēta specializēta programma, un cik stundas nedēļā var saņemt tāds pats bērns tikai parastajā skolā? Tāds jautājums.

O. Arkle.

Es, ļoti īsi atbildot, norādīšu uz Ministru kabineta noteikumiem Nr. 376 par kārtību, kādā aprēķina un sadala valsts budžeta mērķdotāciju pedagogu atalgojumam – un tieši parastajās skolās, ja tā drīkst izteikties, lietojot šo apzīmējumu, tad ir papildus piešķirti 2,25 procenti koeficients, kā jūs jau minējāt, dažām speciālās izglītības programmām ar fiziskās attīstības traucējumiem, savukārt bērniem, kuriem ir traucējumi – dzirde, redze un tā tālāk, ir 3,75 procenti koeficients pedagogiem, un tāpat arī programmā ar garīgās attīstības traucējumiem – 5,56. Tā ka šis ir reducēts atbalsts un... atbalsts visām programmām ar attiecīgiem koeficientiem. Un tā nav iespējams, ka nav licenzēta kāda no izglītības programmām, kā jūs sakāt, ka var būt izglītības programma, kura nav akreditēta vai licenzēta. Tādu iespēju nav, visi bērni mācās akreditētās izglītības programmās, un parastajā skolā, kā jūs teicāt, tad ir šī iespēja, ka iekļaujas bērni vispār... izglītīb... parastajā izglītības programmā, speciālās izglītības programmā vai mācās speciālās izglītības iestādē speciālās izglītības programmā ar daudziem atbalstiem.

O. Loginova.

Var, es... Vai es varu lūgt tiesu atgriezties pie jautājuma sākuma? Informācija, ka tomēr 63 procenti tādu bērnu mācās parastajās skolās saskaņā ar informāciju, kura ir atrodama. Es varu parādīt to resursu. Un tas nozīmē, ka viņi nesaņem to finansējumu, par ko tie MK noteikumi Nr. 376.

A. Laviņš.

Jā, Loginovas kundze, mēs nupatās saņēmām atbildi no Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvjiem par to, ka visas šīs programmas, kurās bērni mācās, ir akreditētas un ka tā nevarētu būt tāda situācija, ka tās nav akreditētas. Kas te vēl ir neskaidrs?

O. Loginova.

Man... man palika neskaidrs, jo jautājums bija par tiem 63 procentiem... bērniem, kuri mācās, kuriem ir konstatēti tie... dažāda veida tie... konstatētas dažāda veida grūtības, bet tomēr tie bērni izvēlējas mācīties parastajā skolā. Likums... tas neaizliedz.

D. Dambīte.

Jā, bet šie bērni, izglītojamie, kas ir vispārīzglītības skolās, kas nav specializētas, viņiem ir šī speciālā izglītības programmā vai viņi iekļaujas tādā... ir, teiksim, tā kā mēs varam izteikties, parastajā izglītības programmā viņi var arī iekļauties kā bērni arī ar savām vajadzībām, vai arī izglītības iestāde – vispārējā izglītības iestāde – īsteno gan parasto izglītības programmu, gan speciālo izglītības programmu... šie bērni māca, un valsts ir piešķirusi no mērķdotācijām ar attiecīgiem koeficientiem pedagogiem šos atbalsta... pedagogu darba samaksai ir piešķirusi finansējumu, un šiem bērniem ar speciālajām vajadzībām arī tiek piedāvāti asistenta pakalpojumi, man ir zināms, un arī apmaksāti no valsts un no pašvaldību puses. Tad šie bērni, ko jūs nosaucāt to procentu, varbūt šis procents, iespējams, ir mainījies līdz šim brīdim, šie bērni saņem šo atbalstu.

A. Laviņš.

Jā, šajā brīdī teikšu tā: informācija ir sniegta, un, protams, jums tiesu debatēs būs iespējams uzstāt uz savu viedokli un iztāstīt, kāda ir jūsu rīcībā esošā informācija. Mēs nupat saņēmām informāciju un varam virzīties uz priekšu pie citiem jautājumiem, ja tādi ir.

O. Loginova.

Labi. Tāad man ir lūgums precizēt, kur var iepazīties ar tiem mācību materiāliem, kādā vietnē, kuri ir speciāli izveidoti priekš bērniem arī īpašām vajadzībām.

D. Dambīte.

Paldies par jautājumu. Tāad Latviešu valodas aģentūras mājaslapā ir ļoti daudz dažādu mācību materiālu, kurus var izmantot, teiksim, pirmsskolas izglītības posmā, var izmantot kā bilžu grāmatas, dažādi galda spēļu komplekti, kas ir izmantojami gan

bērniem ar īpašām vajadzībām, gan vispārizglītības iestādēs. Papildus vēl ir... tādā ministrija ir sniegusi arī Satversmes tiesai informāciju, kur ir... kur ir atrodamie metodiskie materiāli bērniem tādā ar lasītprasmes grūtībām, piemēram, ir mape „Skola2030”, kur var iegūt šo informāciju, kur pedagogiem ir gan bērniem tādā ir materiāli... metodiskie materiāli izglītojamiem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem integrētā mācību satura apguvei, gan arī vieglās valodas materiāli „Skola2030” mājaslapā. Arī Izglītības un zinātnes ministrijas mājaslapā ir informācija ievietota tādā sadalījumā pa klasēm un attiecībā gan kurus var izmantot kā mācību materiālus pedagogi, gan arī kurus var attiecināt un izmantot bērniem ar īpašām vajadzībām.

A. Laviņš.

Dambītes kundze, precizējiet! Visi šie nosauktie avoti ir publiski pieejami?

D. Dambīte.

Protams.

A. Laviņš.

Paldies. Virzāties uz priekšu ar citiem jautājumiem.

O. Loginova.

Tā es gribēju precizēt, ka tie mācību materiāli, uz kuriem ir atsauce, tā saucamās vieglās valodas materiāli, eksistē tikai no 7. līdz 9. klasei, bērniem no 1. līdz 6. klasei tur nav. Kāpēc tāda pieeja? Varbūt arī tiem mazākiem bērniem tie materiāli, nu, vajadzīgāki?

D. Dambīte.

Latviešu valodas apguvei latviešu valodas... Latviešu valodas aģentūras mājaslapā ir pieejami arī tādā pirmsskolas un sākumskolas izglītojamiem, piemēram, tieši bilžu materiāli, ābecītes materiāli, kas ir izmantojami arī bērniem ar speciālām vajadzībām. Tādā, lai bērnu sākotnēji iepazīstinātu ar burtiem, tādā ir dažādas šīs bilžu grāmatas, dažādi galda spēļu komplekti, kurus var izmantot arī bērniem ar īpašām vajadzībām.

O. Loginova.

Iet runa ne par maziem bērniem, bet par skolēniem, kuri...

D. Dambīte.

Es teicu par... sākumskolai arī tie ir izmantojami.

O. Loginova.

...kuriem jālasa mācību grāmatas latviešu valodā, bet viņiem nav izstrādāti sākumskolai un pamatskolai pirmajam posmam nav izstrādāti materiāli, kuri rakstīti, izmantojot vieglo valodu.

A. Laviņš.

Jā, Loginovas kundze, man... es... man grūti ir paskaidrot, kā es citādi lai pasaku. Šobrīd ir iespējas uzdot jautājumus, bet jūs šobrīd debatējat ar pārstāvi par to, ka kāda informācija tiek sniegta, jūs sakāt – nē, tā nav un nu ir strīds, bet te nu ir vajadzīgs, lai jūs sniegtu informāciju tiesai, un pieaicinātā persona, tiesa tiks skaidrībā. Tāpēc šobrīd, izmantojiet iespēju uzdot jautājumus.

O. Loginova.

Labi, es... piedošanu, vienkārši es... nav pieredzes piedalīties tādās tiesas sēdēs.

D. Dambīte.

Es atvainojos. Vēl es papildināšu, ka tur ir elektroniskā šo... vietne... izdevumu vietne „Māci un mācies latviešu valodu” ir no 1. klasei latviešu valodas. Vai, piemēram, ar garīgās attīstības traucējumiem materiāli izglītojamiem ir latviešu valodā, angļu valodā, matemātikā, dabas zinībās ir 1. klasei, no 1. līdz 9. klasei.

A. Laviņš.

Dambītes kundze, jūs jau sniedzāt informāciju.

D. Dambīte.

Jā, paldies. Es atvainojos.

A. Laviņš.

Jā, es aicinātu virzīties uz priekšu un laiku izmantot lietderīgi.

O. Loginova.

Tā labi, par to interešu izglītību, ja. Tātad tā kā interešu izglītība jau nav obligāta, tas laikam arī nozīmē, ka nebūs gatavoti jauni pedagogi Latvijas Universitātē vai... ja? Tātad un esošie skolotāji jau diezgan liels procents ir pirmspensijas vai pensijas vecumā. Vai... kā tā interešu izglītība tiks nodrošināta ilgtermiņā? Vienkārši nebūs jaunu pedagogu... laikam.

O. Arkle.

Mēs gribētu teikt, kā tie mazākumtautību pedagogi, kuri šobrīd māca mazākumtautību valodu un literatūru, piemēram, šajā brīdī ir 800 pedagogi, kuri māca krievu valodu un literatūru. Tātad šie pedagogi ir aicināti un būt vieni no tiem, kuri nodrošina interešu izglītības... interešu izglītības nodarbības. Tas ir, tas ir pats par sevi saprotams. Tā ka šie pedagogi būs tie, kuri arī nodrošinās interešu izglītības... interešu izglītības programmu.

A. Laviņš.

Lūdzu!

O. Loginova.

Jā, laikam... laikam ar to man viss. Jā.

A. Laviņš.

Paldies.

Saeimas pārstāvim. No jums būs jautājumi?

S. Bērtaitis.

Nebūs jautājumu.

A. Laviņš.

Nebūs.

Dambītes kundze un Arkles kundze, teikšu jums paldies par sniegtajām atbildēm un sagatavoto rakstveida viedokli. Arī šajā lietā man lūgums tiesas sēdē, kas būs 13. jūnijā, nodrošināt vismaz viena pārstāvja klātbūtni. Paldies jums.

Kā nākamā pieaicinātā persona tiek aicināta Valsts izglītības satura centrs, un tiesā pārstāv šo valsts iestādi – Izglītības satura departamenta direktore Diāna Šavalgina.

D. Šavalgina.

Labdien!

A. Laviņš.

Jā. Nevaicāšu par personu apliecinošu dokumentu pārbaudi, jo esam jau vakardienas tiesas sēdē tikušies. Tieši tā.

Šavalginas kundze, jums arī ir uzdoti divi jautājumi satura centram. Ļoti lakoniski norādiet, lūdzu, apsvērumus par šiem diviem jautājumiem.

D. Šavalgina.

Jā, tā kā arī, kā mēs sniedzām rakstveida apsvērumos, tad pirmais jautājums bija par atbalsta sniegšanu, tieši jautājums bija, kāds ir atbalsts sniegts, lai nodrošinātu Izglītības likuma 47.³ pantā regulēto mazākumtautības valodu un kultūrvēstures interešu izglītības programmas īstenošanu valsts un pašvaldības iestādēs, un arī kā tā tiek kontrolēta. Un no mūsu puses tāpat ir sniegti šie te apsvērumi, ka šī te mazākumtautības programma ir vienīgā programma, kurai ir izstrādātas šīs te konkrētās vadlīnijas, kas ir izteiktas kā Ministru kabineta noteikumi, norādot konkrētas jau tāpat pedagogam šajā interešu izglītības programmā iekļaujamo saturu, tai skaitā, kas ir mazākumtautības valodas apguve, un arī saglabājot šo te kultūrvēsturi un tradīcijas, un kas ir ļoti svarīgs šīm te mazākumtautībām, kā arī atbalsts ir sniegts materiālā veidā no valsts puses, nosakot konkrētu apmaksājamo stundu skaitu, kas arī ir vienīgā šāda no programmām, kurām ir, nu, ja tā var teikt, garantētais finansējums īstenošanai.

Un papildus arī var, kā ir arī norādīts apsvērumos, ir arī mācību līdzekļiem piešķirtais finansējums uz vienu izglītojamo. Tas ir šis te atbalsts, kas ir sniegts, lai varētu šo te programmu īstenot valsts un... valsts līmenī visās izglītības iestādēs. Tas būtu uz pirmo.

A. Laviņš.

Jā. Attiecībā... jā.

D. Šavalgina.

Un par kontroles mehānismiem ir tā, ka interešu izglītības programmas izglītības iestādēs var licencēt bez... tāpat īstenot bez papildus licencēšanas, un šo programmu izstrādā pedagogs un saskaņo iestādes vadītājs. Līdz ar to kontrole par to, kā atbilstoši šī programma tiek īstenota Ministru kabineta noteikumiem, ir izglītības iestādes vadītājam un dibinātājam.

A. Laviņš.

Paldies. Un attiecībā uz pirmo jautājumu mēs pieskārāties jautājumiem par šīm trijām stundām. Iepriekš krievu valodas, literatūras apguve noteiktā apjomā obligātajā saturā – šobrīd tā ir mazākumtautību interešu izglītības programmā. Vai šis saturs ir tieši tādā veidā pārnests? Un ir identisks apjoms šobrīd?

D. Šavalgina.

Nē, protams, satura apjoms nav identisks, un arī šie mērķi atšķiras. Ja obligātajā saturā bija citi sasniedzamie rezultāti, kas bija jāsasniedz visiem izglītojamiem noteiktā apjomā, tad, protams, ka interešu izglītībā nav strikti reglamentēti sasniedzamie rezultāti tādā noteiktā laika periodā vai rāmējumā. Šeit, kā jau kolēģi teica, ir pēc

izstrādātās pedagoga programmas noteikts saturs un tieši veicinot šo te mazākumtautības valodas saglabāšanu. Un šeit nav šis akcents – iemācīt noteiktā apjomā, piemēram, pieturzīmju lietošanu vai gramatiski ļoti pareizi izsvērtu vai noteiktu apjomu, mazākumtautības literatūru vai vēstures apjomu. Šeit ir kopumā šī te mazākumtautības interešu izglītības programma jāskata kā veselums, kas saglabā un dod iespēju attīstīt valodu, prasmes un arī šo te kultūru.

A. Laviņš.

Labi, attiecībā uz satura aspektu jūs paskaidrojāt, ka mērķi ir citi un līdz ar to saturs varētu atšķirties. Bet attiecībā uz stundu apjomu?

D. Šavalgina.

Stundu apjoms, jāsaka, ir sekojošs: tā ka stundu apjomu nav aizliegts palielināt. Ja izglītības iestāde un arī vecāki saskata, ka viņi grib intensīvāk, bet, manuprāt, šim mērķim trīs stundas, kā jau arī teica kolēģi, ir atbilstoši arī ar šo te analogiju, kas kādreiz bija valodas stundām ar trim, lai uzturētu, nostiprinātu un dotu iespēju saglabāt, es domāju, ka ir pietiekami ar trim stundām.

A. Laviņš.

Respektīvi, tas priekšmets, kas saucas „Valodas un literatūras apguve”, tā stundu apjoms ir pārņemts uz mazākumtautību interešu izglītības programmu.

D. Šavalgina.

Stundu apjoms – jā, bet, kā es minēju, tad satura apjoms – nē, šeit ir cits saturs.

A. Laviņš.

Jā. Saprātām. Paldies.

Un otrs jautājums par bērniem ar speciālām vajadzībām.

D. Šavalgina.

Otrs jautājums bija, jā, par bērniem ar speciālām vajadzībām arī apgūt šīs te interešu programmas, un, kā arī mēs norādījām apsvērumos, tad ir nodrošinātas vienlīdzīgas iespējas arī bērniem ar speciālām vajadzībām piedāvāt šīs te interešu izglītības programmas, to nekas neierobežo, vai nav kaut kādi citādāki veidi. Arī dzirdot arī nu, apsvērumus arī no visām pusēm, protams, ka, visticamāk, ja tā būs speciālā izglītības iestāde, tad ar šiem bērniem interešu izglītībā strādās īpaši apmācīti jau pedagogi, kas zina un pazīst šos bērnus. Un protams, ka arī šis saturs, un, ja arī paskatās Ministru kabineta vadlīnijās par šo te interešu izglītības programmu, sākotnēji bērns klausās, bērns skatās, bērns piedalās, un skaidrs, ka bērnam tiek daudz arī attēli rādīti,

gan arī, ja paskatās šo saturu, ir gan pasakas bērns var klausīties, gan daudzas lietas, kas ir piemērotas tieši viņam. Un skaidrs, ka pedagogs, kurš, manuprāt, ir speciālists un profesionālis, arī var šo interešu izglītības programmu īstenot atbilstoši šim bērnam.

Bet, papildus jautājot... bija arī jautājums par logopēdiem, tad logopēda būtība ir stiprināt, attīstīt bērna spējas kopumā, un arī ja viņi ar bērnu strādā parastā izglītības programmā, logopēds, viņš jau dod šo atbalstu bērnam. Un interešu izglītība ir vēl kā papildus veids tieši mazākumtautības viņu dzimtās valodas saglabāšanai.

A. Laviņš.

Jā, un precizējot – tātad, ja obligātā satura apgūvē ar bērniem, kuriem ir īpašas vajadzības, tiek strādāts ar īpašām metodēm, kas ir pielāgotas tam, lai bērns spētu efektīvi šo saturu uztvert, tad līdzīgas metodes tiek piemērotas, strādājot jau ar šo bērnu interešu izglītībā?

D. Šavalgina.

Jā.

A. Laviņš.

Pareizi uztvērām?

D. Šavalgina.

Jā, precīzi tā. Un arī šiem interešu izglītības pedagogiem nav liegta un manuprāt, viņi to dara, viņi sadarbojas arī ar pedagogiem izglītības iestādē, un viņi var kopīgi arī ar iestādes vadību, izveidojot šo interešu programmu, arī izrunāt šo konkrēto bērnu vajadzības un arī piemērot šo saturu. Un manuprāt, tā būtu tikai laba prakse, ja tā arī kopā šie te pedagogi strādātu.

Un arī vēl papildinot, arī, ja ir pedagogs asistents vai ir kāds pedagogs cits, viņam nav liegta arī dalība šajā interešu izglītības programmā, un, ja interešu izglītības pedagogam ir vajadzīgs atbalsts darbā ar šiem bērniem, šie pedagogi, kas diendienā strādā, arī šādu atbalstu var sniegt interešu izglītības programmas laikā. Nav liegts viņiem piedalīties kopā ar interešu izglītības pedagogu šajā nodarbībā.

A. Laviņš.

Jā, un vēl jautājums par to, ka, veidojot kārtību, kādā bērniem ar speciālām vajadzībām tiek sniegts individuālais atbalsts, saucamais, individuālais plāns tiek sastādīts, mēs dzirdējām, ka šis atbalsts tiek sniegts tikai valsts valodā. Vai šāda pieeja no Izglītības satura centra skatupunkta ir tāda, kas nodrošina visas prasības, lai šādu izglītību mēs varētu kvalificēt kā iekļaujošu izglītību?

D. Šavalgina.

Sākšu jau laikam no tāda ļoti agra bērna vecumposma – jo bērnam vairāk būs riņķī tāda nu, sabiedrība, kurā runā valsts valodā, jo bērnam būs arī vieglāk, un to arī ir gan Latvijas... Liepājas universitātes, nenosaukšu, profesoru, kas ir pētījis šos bērnus, un arī citi pētījumi tieši pasaka: jo bērnam vairāk veido šādu vidi apkārt, jo bērnam ir vieglāk. Ja jūs jautājat manus, nu, tā kā arī, kā kolēģe teica, šos apsvērumus, tad mums ir arī jāņem vērā visi šie fakti, kādi jau arī izskanēja, gan par šo speciālistu sagatavošanu valsts valodā, jāņem vērā arī par citiem normatīvajiem regulējumiem, kas nosaka, ka viņiem ir jāstrādā ar bērniem valsts valodā. Protams, pieļauju, ka dažādās krīzes situācijās un kur bērns nesaprot un ja šis speciālists pārvalda šo bērna dzimto valodu, ka kaut kādā brīdī viņš arī vēršas pie bērna dzimtajā valodā, bet pamatā arī gan logopēdiem, gan visiem citiem speciālistiem ar bērniem ir jāstrādā valsts valodā.

A. Laviņš.

Respektīvi krīzes situācijas būtu tās, ko Izglītības satura centrs redzētu, ka būtu iespējams lietot bērna dzimto valodu?

D. Šavalgina.

Es domāju, ka tas ir šī speciālista profesionālisms, un, ja viņš to redz un izvērtē, tad šādi izņēmumi, protams... Blakus neviens nestāv, pie rokas netur, un es domāju, ka tas ir profesionālisma viedoklis – izvērtēt, bet pamata saziņas valodai bērnam apkārt ir jābūt valsts valodai.

A. Laviņš.

Paldies. Vai tiesnešiem būs vēl kādi citi jautājumi?

Lūdzu! Vārds tiesnesim Artūram Kučam.

A. Kučs.

Jā, man viens jautājums no tā, kas šodien izskanēja tiesas sēdē. Un pieteikuma iesniedzēji izteica apgalvojumu, ka pēc iepriekšējām arī reformām mazākumtautību skolēnu sekmes eksāmenos ir kritušās, principā pēc katras reformas nu tas līmenis ir gājis, ja tā var teikt, uz leju. Vai jūsu dati arī to apliecina? Vai tas būtu kolēģiem jāprasa?

D. Šavalgina.

Nu, principā man šī... nav tiešā.. nav mani pienākumi, man ir kolēģi, kas ir eksaminācijas nodaļā, darbojas ar datiem. Protams, ka kaut kādas korelācijas un likumsakarības var saskatīt. Un tādēļ jau ir svarīgi, kad jau no pirmsskolas, no agra vecuma bērni dzird šo valodu arvien vairāk un dabīgā veidā, teiksim, mazāk sāpīgi, apgūst un ir vairāk gatavi skolai. Protams, pie reformām, kad ir strikti nu tad jāskatās

vairāk, nu, runāt valsts valodā, protams, ka iespējams, ka matemātikā šie rezultāti var samazināties uz kādu periodu. Bet šeit es arī gribu norādīt, ka tādēļ jau tā reforma ir pakāpeniska, un, ja mēs skatāmies, tad tika uzsākta 1., 4., 7. klase tieši secīgi ar to, ka, piemēram, sasniegtie rezultāti ir noteikti 3., 6., 9. klasē, dodot iespēju, ja pat pirmā gadā bērnam pasliktinās rezultāti, sniedzot papildus šo te atbalstu, arī pārejai uz... nu, no mazākumtautību uz vienotu skolu, lai tieši jau uz 3., 6., 9. jau mēs redzētu šo rezultātu un šo rezultātu varētu sasniegt. Tādēļ arī netika nu, vienlaicīgi visās klasēs pateikts, tādēļ ir saglabāts šis te pakāpeniskums.

A. Kučs.

Paldies. Un otrs jautājums no manas puses tīri par metodoloģiju. Bet šoreiz par metodoloģiju mēs jau diskutējām, kad, kad ir iepriekš, kad bija bilingvālā, tad mēs arī redzam tajā „Māci un mācies”, tur bija metodoloģijas materiāls skolotājam. Bet attiecībā uz šo mazākumtautību interešu izglītību es saprotu, ka tā ir pavisam jauna, bet vai tur ir metodoloģisks materiāls, vai tur ir vispār plānots izstrādāt? Vai tas arī nav plānots?

D. Šavalgina.

Nē, nav plānots izstrādāt, un tādu metodoloģisku materiālu, kā strādāt interešu izglītībā, mēs arī neplānojam veidot. Bet viena lieta vēl arī šeit, nokomentējot par atbalstu, runājot ar bērniem kopumā, kāds ir sniegts atbalsts, arī mācot, apmācot pedagogus, strādājot ar bērniem ar īpašām vajadzībām, arī Valsts izglītības satura centrs ir apmācījis pietiekami lielu skaitu, gan nepateikšu precīzi, ar *Acadience DIBELS* testu strādājot, kur var diagnosticēt šīs te mācīšanās grūtības bērniem valodas apguvē, un šādi speciālisti ir apmācīti, un arī viņi sniedz šo te atbalstu tālāk jau citiem un strādā ar bērniem.

A. Laviņš.

Paldies. Vai pieteikuma iesniedzēju pārstāvjiem būs jautājumi? Nebūs. Vai Saeimas pārstāvim būs jautājumi?

S. Bērtaitis.

Arī nebūs.

A. Laviņš.

Šavalginas kundze, paldies jums par šo lakonisko skaidrojumu un atbildes uz... atbilžu sniegšanu uz tiesas jautājumiem.

Turpinām uzklaustīt pieaicinātās personas un kārtā ir Rīgas Purvciema vidusskolas pārstāves uzklaustīšanai. Un ir ieradusies direktora vietniece izglītības jomā

Ērika Sadovska.

Sadovskas kundze... Vai personu apliecinoši dokumenti ir pārbaudīti?

A. Ziemeļe.

Dokumenti pārbaudīti.

A. Laviņš.

Paldies. Sadovskas kundze, lūdzu! Rīgas Purvciema vidusskolai ir uzdoti divi jautājumi. Es arī lūgtu lakoniski atbildēt uz katru no tiem.

Ē. Sadovska.

Labdien, godātā tiesa un klātesošie! Viennozīmīgi, ka mazākumtautības valodas un kultūrvēstures interešu izglītības programma palīdz attīstīt un saglabāt mazākumtautību valodu, kultūru un etnisko identitāti. Bet vai tas notiek pienācīgi? Lai atbildētu uz šo jautājumu, balstoties uz faktiem, nevis uz emocijām, es uzskatu, mums būtu nepieciešams kaut kāds pētījums. Nu, piemēram, starptautiskajos pētījumos *PIRLS 2016* un *PIRLS 2021*, kuros pētīja 4. klašu skolēnu lasītprasmi dzimtajā valodā, mūsu skolai divas reizes pēc kārtas bija 1. vieta Latvijā. Jaunajā pētījumā, kurš notiks 2026. gadā, pētīs jau lasītprasmi latviešu valodā. Ja šis pētījums būtu atkal dzimtajā valodā, mums būtu interesanti uzzināt pēc interešu izglītības programmas, vai mūsu skolēniem saglabājas tā lasītprasme tik augstajā līmenī. Bet nu, lai to īstenotu, noteikti mums būtu vajadzīgi Latvijas Universitātes pētnieki, ja.

Kopumā pēc šī gada mācību... nu, pēc šī mācību gada pieredzes var teikt, ka pirmās klasītes atnāca labāk sagatavotas pēc pirmsskolām un interešu izglītības nodarbībās mācījās lasīt, rakstīt krieviski, un tad īstenībā viņiem viss gāja diezgan labi, viņi iepazinās ar krievu folkloru un tā tālāk. 4. klasēs faktiski interešu izglītības nodarbībās turpināja strādāt ar krievu gramatiku un apmeklētība arī bija diezgan laba. Problēma sākās 7. klasēs, jo pārsvarā interešu izglītības nodarbības bija plānotas vai 7., 8. stundu laikā, vai nulltās stundas laikā un sakrīt dažreiz ar konsultāciju laikiem. Un ņemot to visu vērā, gan arī pusaudžu vecumu un bez atzīmēm to sistēmu, interese ar laiku zūd tām interešu nodarbībām, ja. Teikšu tā, atsevišķas tēmas apguve nebija saņemta tai nepieciešamā pēctecība, lai būtu labs rezultāts. Tā ka tā bija atbilde uz pirmo jautājumu.

Atbildot uz otro jautājumu par mijiedarbību, varu teikt, ka nu pirmā mijiedarbība kā interešu izglītības nodarbību grafiks ir pielāgots mācību stundu sarakstam, un plānojot savas nodarbības, interešu izglītības pedagogi ņem vērā skolēnu iepriekšējo pieredzi. Jo katrai klašu grupai 1., 4. un 7. bija sava priekšvēsture, kā es jau stāstīju, ja. Un tad visas tās iepriekšējās prasmes, zināšanas iegūtās bija ņemtas vērā gatavojot un plānojot nodarbības. Kā es jau... nu kā varbūt visi jau zina, šobrīd visas

interesešu izglītības, izņemot mazākumtautību interesešu izglītības prioritāte ir palīdzēt 1., 4. un 7. klašu skolēniem pāriet uz mācībām valsts valodā. Savu dzimto valodu izglītojamie var izmantot starpbrīžos, runājot savā starpā, kā arī meklēt informāciju. Nu tad viņi var izmantot informācijas avotus gan valsts valodā, gan jebkurā svešvalodā. Man ir viss.

A. Laviņš.

Paldies. Tā, lūkojoties uz skolas interesešu izglītības programmām, mēs varam redzēt, ka ir... jūs nodrošināt iespēju piedalīties tautas deju kolektīva „Barabuški-Kazačok”...

Ē. Sadovska.

Jā.

A. Laviņš.

... dejošanā 10.–12. klasēm, un tad ir vesela virkne 1., 4. un 7. klasei – krievu valoda un kultūra, un katrai ir trīs stundas nedēļā, un šīs iespējas, kad tiek organizētas šīs nodarbības, arī variē – 1. klasei otrdienā ir 1. stunda, tad ir 6., 6. stunda, un vecākiem bērniem ir 7., 8. stunda, kuras laikā tiek nodrošināts.

Sakiet, jūs minējāt, ka ir nepieciešami, protams, pētījumi par to, vai šīs trīs stundas nodrošina valodas saglabāšanu un attīstīšanu, un kultūras saglabāšanu. Bet vai šis, kas tiek piedāvāts, ja, jūsuprāt, ir nepietiekams, vai ir iespējams jūsu skolā organizēt papildu nodarbību, vēl ceturto nodarbību krievu valodā?

Ē. Sadovska.

Es domāju, tas būtu apgrūtināši.

A. Laviņš.

Apgrūtināši?

Ē. Sadovska.

Tā būtu skolēnu pārslodze.

A. Laviņš.

Tad jau šis ir optimāls risinājums.

Ē. Sadovska.

Šobrīd ir tā. Bet jautājums bija par to, vai pienācīgi, ja. Tā ka es nevarēšu atbildēt, neviens no mazākumtautību skolas šobrīd nevar atbildēt, vai ar trim stundām

interesešu izglītībā pietiks, lai tā kā nodrošinātu to. Es nevarēšu atbildēt uz šo jautājumu. Tam ir vajadzīgi pētījumi.

A. Laviņš.

Labi. Bet jūs kā skolas direktora vietniece izglītības jomā, vai jūs varat apstiprināt to, ka iepriekš, īstenojot mazākumtautību izglītības programmu šāds pats stundu apjoms bija šādā pašā priekšmetā? Krievu valoda un literatūra gan jāteic. Šāds apjoms bija?

Ē. Sadovska.

Jā, tieši tā, mazākumtautību valodai un literatūrai bija paredzētas trīs stundas nedēļā. Bet šobrīd, kā es zinu, tajās interesešu izglītības nodarbībās tiek apgūtas ne tikai mazākumtautību valodas un literatūras kaut kādas zināšanas, ir attīstītas arī citas prasmes. Tāpēc es domāju, ka nu mēs nevaram to salīdzināt.

A. Laviņš.

Jā, labi. Tātad šis priekšmets saucās... tā nosaukums bija atšķirīgs – krievu valoda un literatūra, bet, kā jau es norādīju ir iespēja piedalīties arī deju kolektīva darbībā, kur arī varētu būt krievu kultūras elementu apguve, koris, tostarp. Un...

Ē. Sadovska.

Kā es jau teicu, ar koriem ir tā, ka mēs tomēr interesešu izglītību, izņemot mazākumtautību interesešu izglītību, izmantojam pārsvarā, lai palīdzētu bērniem pāriet uz vienotu skolu.

A. Laviņš.

Labi. Lūdzu vārds tiesnesei Irēnai Kucinai. Lūdzu!

I. Kucina.

Sveicināti un paldies, jā, par jūsu atbildēm, bet daži precizējoši, atkal raugoties uz jūsu grafiku, mēs varam redzēt, tātad 1. un 4. klase tiek īstenota krievu valoda un kultūra ar nosaukumu „Poliglots”, ja, un 7. klase ar nosaukumu „Gramatikas noslēpumi”.

Un raugoties tieši, kā ir izkārtotas šīs stundas dienas kārtībā, ir atsevišķi, pieņemsim, 1.B klase, kura īsteno šo programmu otrdienā pirmajā stundā. Pēc tam citās atkal C, D klasē, mēs redzam D klasē, ka trešdien, piemēram, piektajā stundā, pirmdien, ceturtdien, sestajā stundā. 1.C klase – visas pirmdien, otrdien, trešdien, sestajā stundā.

Sakiet, lūdzu, šodien mēs arī dzirdējām tādu viedokli, ka tomēr, nu, te uz citu rēķina stundu vai interesešu programmu rēķina tā kā bērni nevar apgūt šo... šo

programmu. It kā var pārklāties, tad tā izvēle nebūtu pietiekoši tiem, kuri vēlas. Un tad bērni tiek nostādīti tādā izvēles priekšā. Vecāki varbūt gribētu īsti, lai šī programma tiktu īstenota, savukārt bērni varbūt gribētu iet spēlēt, nezinu, basketbolu, piemēram, ja. Kā jūs sadalāt? Kā jūs raugāties uz to, lai tas bērnu interešu loks no dažādiem interešu programmu īstenošanas, nu, teiksim, tiem mērķiem vai interesēm tiktu īstenots jūsu skolā? Paldies.

Ē. Sadovska.

Nu, pirmkārt, ir ņemts vērā vecāku viedoklis, ja. Vecāki prasīja, lai tās nodarbības būtu, nu, organizētas uzreiz pēc mācību stundām. Tas bija vecāku viedoklis un lūgums.

I. Kucina.

Parādās, ka atsevišķi... atsevišķām klasītēm pirmajām ir pirmā stunda un piektā stunda. To jūs jau paši kārtojat?

Ē. Sadovska.

Tas ir saistīts ar pedagoga tā kā slodzi.

I. Kucina.

Sakiet, lūdzu, šajā interešu programmā, kas patiešām var redzēt, ka, visticamāk... visticamāk, vecāku interese ir liela, jo visās šajās 1., 4. un 7. klasē šī programma tiek īstenota. Vai jūs savā skolā esat ar pedagogiem sagatavojuši kādus izvērtēšanas kritērijus, kā šie bērni ir apguvuši valodas... mazākumtautības valodu un kultūru? Vai tomēr tas nav?

Ē. Sadovska.

Tomēr nav.

I. Kucina.

Un tā saite ar vecākiem pēc interešu programmas īstenošanas? Pedagogs kaut kādā veidā veido vai neveido?

Ē. Sadovska.

Sākumskolā, protams, vecāku sapulces, ja, ir atgriezeniskā saite dota, bet ar septītajām klasēm ir tā, ka mēs pamanījām, ka uz mācību gada beigām tā interese gan no vecāku puses, gan no skolēnu puses drusciņ tā kā samazinās, jo, kā jūs jau minējāt, skolēniem ir papildnodarbības, ja, un grūti savienot ar kaut kādu sporta pulciņu tās interešu izglītības nodarbības. Tā kā drusciņ zūd tā interese. Tur arī klases

audzinātājiem sniegta atgriezeniskā saite, un jau klases audzinātāja tālāk informē vecākus.

I. Kucina.

Paldies. Un tad tagad mazliet jautājums par to, ja gadījumā jūs novērojat, ka izglītības līmenis vienā klasē starp mazākumtautības bērniem un citiem, tā teikt, ģimeņu bērniem ir atšķirīgs, vai jūsu skola piedāvā īpašu individuālu pieeju šim bērniņam, kuram ir grūtības, vai kuram ir valodas barjeras? Nu, pieņemsim, tajā pašā 1. klasē. Paldies.

Ē. Sadovska.

Protams, bet jāņem vērā, ka mums nesen Rīgas pašvaldība organizēja Edurio aptauju, un pēc aptaujas rezultātiem 88 procenti runā mājās krievu valodā, 1 procents tikai runā citā valodā, 1 procents runā latviešu valodā un tad pārējie visi runā bilingvāli, ja. Tā kā īstenībā mums, nu, nebija pieprasījums nekad, ka kādam būtu problēmas.

I. Kucina.

Paldies. Paldies jums.

A. Laviņš.

Paldies. Vārds tiesnesim Artūram Kučam.

A. Kučs.

Labdien! Man konkrēti jautājumi par bērnu ar speciālām vajadzībām. Vai jums ir jūsu skolā šāda pieredze, nu, šajā teiksim, pārejas procesā? Un kā jūs praktiski sniežat atbalstu, vai jūs redzat šeit kaut kādus trūkumus?

Ē. Sadovska.

Šobrīd mums nav akreditētas speciālas programmas, bet pirmo gadu mēs satikām, nu, bērnus ar īpašām vajadzībām, kuriem ir izziņas no ārstiem ar lūgumu, nu, sniegt kaut kādu individuālu palīdzību. Ņemot vērā to konfidenciālo informāciju tajās izziņās, mēs arī plānojam kaut kādas papildu nodarbības. Šogad mums darbā ir pieņemts jauns logopēds, kurš profilējas tieši uz 1.-4. klašu problēmām. Mums ir otrs psihologs, pagājušajā gadā pieņemts darbā. Un ir arī pedagogu palīgu grupa izveidota, kuri tieši 1., 4. un 7. klases sniedz atbalstu. Nu, piemēram, 1. klasīte, kad atnāca pēc pirmsskolām, ne visi bērni varēja lasīt latviski. Pedagoga palīgs ņēma tos bērnus, nu, atsevišķā telpā ar viņiem strādāja, tad rezultāti – kaut kur jau oktobra beigās visi lasīja.

A. Kučs.

Labi, paldies.

A. Laviņš.

Tad ar šādu apgalvojumu jūs apstiprināt, ka šis atbalsts, kas bērnam ir vajadzīgs ar īpašām vajadzībām, ja tas tiek sniegts valsts valodā, tad tas tomēr noved pie pozitīviem rezultātiem.

Ē. Sadovska.

Nu man grūti teikt, vai tas ir saistīts ar to, ka notiek pāreja uz valsts valodu, ja, un netiek sniegts atbalsts dzimtajā valodā, bet 4. klase ir viens skolēns ar īpašām vajadzībām, kuram tā kā, nu, tas atbalsts, ko mēs sniedzam, nepalīdzēja, un šobrīd viņam ir pēcpārbaudījumu laiks, jo viņš tajā 4. klasē nav sekmīgs.

A. Laviņš.

Vai jūs varat noraksturot kādas situācijas, kurā tomēr šim atbalstam vajadzētu būt sniegtam krievu valodā? Piemēram, ja bērns... bērns pieder pie attiecīgās mazākumtautības.

Ē. Sadovska.

Es domāju, ka psiholoģiska rakstura kaut kādas problēmas tur noteikti vajadzētu dzimtajā valodā dot palīdzību, atbalstu.

A. Laviņš.

Jā! Un izskanēja jau jautājums par to, kādā veidā tiek kontrolēts jūsu iestādē interešu izglītības kvalitāte, kāda tiek sniegta? Būtībā, ko mēs dzirdējam no citām pieaicinātajām personām, ka par to ir atbildīgi dibinātāji un iestādes vadītājs. Vai šādā ziņā jūs neesat domājuši, ka varētu izveidot sistēmu, kādā jūs kontrolējat savā iestādē, kā, lūk, krievu valodas un kultūras pasniegšana un leļļu teātris „Modus”, vai... vai kāds cits priekšmets tiek pasniegts?

Ē. Sadovska.

Protams, mums ir direktora vietnieks atbildīgs par interešu izglītību, un viņš apmeklē gan nodarbības, gan arī saņem atskaides pēc tam par padarītu darbu. Runājot par mazākumtautību interešu izglītību, varu teikt, ka šobrīd pārsvarā visi pasniedzēji ir bijuši krievu valodas un literatūras pasniedzēji, ja. Un tad mēs nevaram apgalvot, ka tur būtu slikta kvalitāte. Bet mēs plānojam ieviest kaut kādu kontroles varbūt markeri, lai secinātu, cik veiksmīgi interešu izglītība tiek realizēta mūsu mācību iestādē.

A. Laviņš.

Jā, jūs minējāt, ka pasniedzēji interešu izglītībā, vismaz attiecībā uz krievu valodu un kultūru, ir... ir kādreiz pasniedzēji, kas ir pasnieguši obligātajā apgūstamajā saturā šo priekšmetu. Tiesas sēdē izskanēja jautājums par to, vai nav apdraudēta interešu izglītības pastāvēšana attiecībā kaut vai uz šo priekšmetu, ņemsim krievu valodu un kultūru, jo neesot pedagogu. Jūs savā iestādē šādu parādību novērojat?

Ē. Sadovska.

Nu, mēs saskaitījām stundu skaitu un varam teikt, ka šogad un arī jaunajā mācību gadā mums nebūs problēmas. Iespējams, ka pēc diviem gadiem, kad jau visiem būs interešu izglītība mazākumtautību valodā, tad varētu būt šī problēma, jo lieta tāda, ka mēs varam organizēt šīs nodarbības tikai vienā laikā, piemēram, 7. un 8. stunda. Un ir konkrēts pedagogu skaits, un tas jau ir izmantots, tad mums būs jāpieaicina vēl kaut kāds cits pedagogs.

A. Laviņš.

Paldies. Jautājumi... Vai būs jautājumi pieteikuma iesniedzēju pārstāvim?
Lūdzu!

I. Pimenovs..

Labdien! Es... varbūt es palaidis garām, ar ko izpaužas tomēr kultūrvēsturiskā komponente interešu izglītības programmu... interešu izglītības programmā, teiksim, 4. un 7. klasē? Tie ir deju kolektīvi, kuri bija nosaukti tiesā, vai kas cits?

Ē. Sadovska.

Mazākumtautību interešu izglītībā mums ir pulciņš ar nosaukumu, 7. klases ir „Gramatikas noslēpumi”, un jau pēc nosaukuma var saprast, ar ko viņi nodarbojas. 4. klasītē pulciņa nosaukums ir „Poliglots”, un protams, ka tur runā gan par gramatiku, gan arī par literatūru, ja, un par daiļradi krievu valodā. Konkrētāk es jums nevarēšu pateikt, jo es nepētīju interešu izglītības pulciņa programmu.

I. Pimenovs..

Nē, bet tas ir, to, ko jūs nosaucāt, tas drīzāk ir valodas kurss, nevis kultūrvēsturiska komponente. Vai es pareizi saprotu? Vai jūs vienkārši to neatšķirāt vienu apakškomponenti no otras?

Ē. Sadovska.

Mēs atšķiram, bet mēs uzskatām, ņemot vērā, ka tiem bērniem bija iepriekšēja pieredze un viņiem bija krievu valodas stundas, ka mēs varētu turpināt tā kā strādāt

vairāk ar gramatiku, lai viņi būtu izglītoti cilvēki un saglabātu savu kultūrvēsturisko mantojumu.

I. Pimenovs..

Ir tāds jautājums. Tātad 1. septembrī... 1. septembrī šobrīd 7., ja, 7. klase pāries 8. klasē, viņiem turpināsies, ciktāl es saprotu, vai neturpināsies interešu izglītības programma?

Ē. Sadovska.

Mēs plānojam turpināt.

I. Pimenovs..

Jauki. Bet... atkal tas vērtējums, atvainojos, bet jautājums, tā būs arī interešu izglītības programma? Bet, vai vienkārši tātad, nu, es nezinu, fakultatīvs, kas būs, nodrošināts, es nezinu, uz kā rēķina?

Ē. Sadovska.

Cik es sapratu, mums nesen bija saruna ar Izglītības ministrijas pārstāvjiem un teica, ka trīs stundas nedēļā mums būs nodrošinātas gan 1., gan 2., gan 4., 5., 7., 8. klasē. Mēs turpināsim realizēt interešu izglītību mazākumtautību valodā visas manas minētās, nu, manis minēt... atvainojiet, minētajās klasēs.

I. Pimenovs..

Tātad, es atvainojos par uzbāzīgu pārjautāšanu, bet man nekļuva skaidrs, lūk, kas. Nu, jūs kā šī procesa organizētāji skolā, nu, laikam arī iepazīstināti ar Ministru kabineta noteikumiem, kas nosaka interešu izglītības programmas finansējumu, finansēšanu, un tur rakstīts tā, ka šis finansējums ir nodrošināts gadījumā, ja konkrēta klase iepriekšējā gadā apguva attiecīgi pamatskolas mazākumtautības izglītības programmu. Nākamajā gadā pēc tam tātad šis finansējums, sekojot šiem noteikumiem, būs pārtraukts. Es pareizi saprotu procesu, vai nē?

Ē. Sadovska.

Kā es jau minēju, mums bija saruna ar Izglītības ministrijas pārstāvjiem, un tajā sarunā mums bija teikts gan 1., gan 2., gan 4., gan 5., gan 7., 8. klasītēm būs šis finansējums.

I. Pimenovs..

Solīja, saprotu. Un pēdējais jautājums. Tātad par personālu. Tātad jūs tagad nodrošinājat ar saviem speciālistiem, pareizāk sakot, skolotājiem, audzinātājiem 1., 4.

un 7. klasi. Labi! Nākamajā gadā, nu, cik tālu es saprotu, šī slodze interešu izglītības programmā dubultosies un pēc tam tad trīskāršosies. Jā, tad jums solījums ir dots, jums... nu... jūs atrodat un atradīsiet tādā speciālistus, skolotājus savā skolā, vai jums būs tad izaicinājums rast citur kaut kur?

Ē. Sadovska.

Mazākumtautību valodas un literatūras skolotājiem nākamgad slodze ar mācību stundām samazināsies, tāpēc tie skolotāji ir gatavi iet un vadīt interešu izglītības nodarbības. Kas būs pēc diviem gadiem, es jau teicu, ka, iespējams, mums nu būs nepieciešams pieaicināt jaunus pedagogus, lai to realizētu.

I. Pimenovs..

Un pēdējais jautājums, tādā tiešām *post scriptum*. Patlaban tādā interešu izglītības programmā ir attiecīgi trīs stundas nedēļā. Vienlaikus turpinās mazākumtautību izglītības programma kā... nu, kā vispārējās izglītības programmas apakšposms, vai ne. Proti, esošajā 2., 5. un 8. klasē. Cik daudz krievu valodas stundu jums ir nedēļā? Pamatizglītībā, nevis...

Ē. Sadovska.

Nākamajā gadā mums tikai 3., 6. un 9. klases paliks mazākumtautību valodas un literatūras stundas, un tur būs arī trīs stundas nedēļā.

I. Pimenovs..

Tādā interešu izglītības programmā ir trīs stundas nedēļā un pamatzglītības programmā arī trīs stundas... stundu nedēļā. Pareizi?

Ē. Sadovska.

Vienai klasei, jā.

I. Pimenovs..

Paldies.

A. Laviņš.

Loginovas kundze, jums?

O. Loginova.

Jā, man drusku gribu precizēt par stundu skaitu. Vai pirms reformas 2018. gadā cik stundu nedēļā bija...?

Ē. Sadovska.

Stundu skaits mazākumtautību valodai un literatūrai pirms reformas bija lielāks. Atkarībā no klases no piecām līdz sešām stundām nedēļā.

O. Loginova.

Jā. Vai jūs varat pateikt, vai ir novērota lasītprasmes kvalitātes samazināšana vai pareizrakstības kvalitātes samazināšana?

Ē. Sadovska.

Kā es jau minēju, mums bija starptautiskais pētījums *PIRLS 2021*, kurā piedalījās 4. klašu skolēni, un tie rezultāti rādīja, ka mūsu skolēniem lasītprasme dzimtajā valodā joprojām ir vislabākā Latvijā. Tāpat kā bija 2016. gadā pirms reformas.

O. Loginova.

Okay. Tātad... paldies. Tā un vēl otrs jautājums man par 56. programmu, ja. Tā programma bērniem ar mācīšanās traucējumiem, ja. Jūs teicāt, ka jūsu skolā nav tādas akreditētas programmas, bet kāpēc nav? Jūs negribējāt, vai nav pieprasījuma?

Ē. Sadovska.

Pirms tam mums nebija tāda nepieciešamība. Mums pirmo gadu parādījies diezgan, nu es uzskatu, liels bērnu skaits ar īpašām vajadzībām, un mēs jau sākam aizdomāties, varbūt tā programma mums būtu vajadzīga.

O. Loginova.

Paldies.

A. Laviņš.

Paldies. Vai Saeimas pārstāvim būs jautājumi?

S. Bērtaitis.

Jā, godājamā tiesa, būs vairāki jautājumi.

A. Laviņš.

Lūdzu!

S. Bērtaitis.

Sakiet, lūdzu, vispirms. 2023. gada 1. septembrī pārgāja uz mācībām valsts valodā 1., 4. un 7. klase. Vai līdz šim datumam 2023. gada 1. septembrim jūsu skola paguva sagatavoties pienācīgi, nu, tā kā tai reformai?

Ē. Sadovska.

Protams! Mūsu skolotāji, sākumskolas skolotāji apmeklēja speciālas nodarbības, kursus, pieredzes apmaiņas programmas, mēs gatavojāmies.

S. Bērtaitis.

Un tad termiņš bija pietiekams, lai sagatavotos tādā ziņā.

Ē. Sadovska.

Tam sagatavoties nekad nav laika, ja, bet mēs mēģinājām.

S. Bērtaitis.

Labi. Tā. Tad jautājums tāds. Tagad ir pirmais mācību gads jau aiz muguras, šīm pirmajām 1., 4. un 7. klasei pārejot uz... uz šo izglītību valsts valodā. Vienlaikus tātad šī mazākumtautību valoda un kultūra ir pārcelta uz interešu izglītību un es saprotu, ka ir bijusi daļa... daļa skolnieku ir apmeklējuši šīs interešu izglītības. Tie, kas ir apmeklējuši šos interešu izglītības, kā jūs vērtējat šajā mācību gadā kopumā ir... ir kaut kādā ziņā pasliktinājusies šī saikne ar šo mazākumtautību kultūru šiem skolēniem vai viņi varēšanu viņu saglabāt?

Ē. Sadovska.

Es teikšu tā, ka, nu, 1. un 4. klasēs mēs nepamanījām tur kaut kādu starpību, ja. Pirmajām klasēm gan vecākiem, gan skolēniem bija interese, 4. klasēs arī. 7. klasēs, kā es jau minēju, pusaudžu vecums, bezatzīmju sistēma, papildu kaut kādas pulciņa nodarbības, sports un tā tālāk. Atsevišķi elementi nu, teiksim, nevis elementi, bet izglītojamie atteicās no šīm nodarbībām, bet kopumā visi apmeklēja, bija interese. Nu varbūt uz mācību gada beigām 7. klasēs samazinājās skolēnu skaits.

S. Bērtaitis.

Labi, paldies. Tad jautājums par vispārējās... tātad vispārējās izglītības programmu. Vai jums skolā ir izdevies integrēt vispārējās izglītības programmā kaut kādu...

[Tehnisku iemeslu dēļ ieraksta pārrāvums 6:26:08]

D. Dambīte.

[Tehnisku iemeslu dēļ nav skaņa 6:26:10-6:26:30] ... Pētījumā norādītos procentus. Viņiem gan publiski pieejams šis pētījums Latviešu valodas aģentūras mājaslapā. Un arī, sagatavojot tiesību akta projekta anotāciju, mēs šos skaitļus esam norādījuši un pamatojušies uz šo pētījumu. Līdz ar to mums nav nekāda pamata apšaubīt, ka tur būtu kas... kaut kas nepareizs. Paldies.

A. Laviņš.

Jā, paldies par sniegto informāciju! Precizējošs? Jā, protams.

A. Kučs.

Dambītes kundzei es varu precizēt. Man liekas, ka kolēģi teica 34 skolas, vai es nepareizi sapratu? Jūs teicāt 43.

D. Dambīte.

Jā, mēs noprecizējām, tāpēc es arī noprecizēju – 43 skolās apgūst mazākumtautību interešu izglītības programmu 1., 4., 7. klasē bērni, 1814 bērni.

A. Kučs.

Paldies.

A. Laviņš.

Mirkļīti! Mazākumtautību izglītības programmu.

D. Dambīte.

Mazākumtautību izglītības, interešu izglītības programmu, kuriem tiek nodrošināts 1., 4., 7. klasei.

A. Laviņš.

Jā, jā. Tā ir būtiska atšķirība, tāpēc es vēlreiz noprasīju, jo es sadzirdēju, ka mazākumtautību izglītības programmā. Mazākumtautību interešu izglītības programma. Viss skaidrs, paldies. 43 skolas, 1400 un vairāk bērnu. 1814. Paldies.

D. Dambīte.

1814.

A. Laviņš.

Jā, bērnu un 43 skolas. Esam tikuši skaidrībā ar šo. Labi, paldies.

Kā jau es teicu, šobrīd informēšu par turpmāko lietas izskatīšanas gaitu. Tiesas sēdi turpināsim 13. jūnijā pulksten 9.00. Uzsveru – pulksten 9.00, lai nav pārpratumu. Un dienaskārtībā ir trīs skolu pārstāvjus uzklaut, kā arī, kā šodien tiesas sēdē ir nolemts, vēl papildus tiks uzklauts Sarmīte Tūbele, Tūbeles kundze un Nikita Bezborodova kungs.

Un, Pimenova kungs, man... man lūgums ir jums vēltīt pūles tam, lai Bezborodova kungs varētu ierasties 13. jūnijā un sniegt tiesai viedokli.

I. Pimenovs..

Es gribēju uzzināt laiku, kad viņam būtu jāierodas. Tas būs dienas otrajā pusē vai no rīta?

A. Laviņš.

Jā! Šobrīd ir iepļānots, ka trīs pirmsskolas... trīs izglītības iestādes tiks uzklausītas laikā no pulksten 9.00 līdz 12.00. Tāpēc, visticamāk, mēs šīs divas pieaicinātās personas par kurām šodien lēmām, uzklausīsim laikā no pulksten 13.00 līdz 14.00 vai... vai 15.00. Jā, un es tomēr aicinātu būt gataviem šajā pašā dienā arī runāt tiesu debatēs.

I. Pimenovs.

Paldies.

A. Laviņš.

Sagatavoties. Debašu ilgums varētu būt no 30 līdz 40 minūtēm, ne vairāk.

Labi. Teikšu paldies par šodien paveikto darbu. Lai labas brīvdienas, un tiksimies tiesas sēdē 13. jūnijā!

(Pārtraukums)

Tiesas sēdes sekretāre

Alise Ziemele

Stenogrāfiste

Evija Svikle

*Dokuments parakstīts ar drošu
elektronisko parakstu.*